

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับ
กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล”

(Network of Civil Society Organizations (CSOs) and Non-Governmental Organizations
(NGOs) in Participatory Development of Pak Bara Area, Satun Province)

คณะนักวิจัย

1. ผศ.ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์	หัวหน้าโครงการ
2. นายอภิชาติ จันทร์แดง	นักวิจัย
3. นายอุสมาน หวังสนิ	นักวิจัย
4. นายอาซัน ดงนะเต็ง	นักวิจัย
5. นางสาวยาสมิน ชัตตาร	นักวิจัย
6. นางนิยาวาเฮร์ ไพบูลย์	นักวิจัย
7. นางสาวแก้วตา สังขชาติ	ผู้ช่วยนักวิจัย
8. นายอิมรอน ซาเหาะ	ผู้ช่วยนักวิจัย

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประจำปีงบประมาณ 2556 รหัสโครงการ MAN560048S

กิตติกรรมประกาศ

โครงการเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักวิจัยและพัฒนา และสถาบันสันติศึกษาที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

ขอขอบคุณ คุณสมบูรณ์ คำแหง และคุณหุดดิน อูสมมา ที่ให้คำแนะนำ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการทำงานจนสำเร็จลุล่วงไปได้ ขอขอบคุณกัลยพรรณศรี ตั้งหวังและคุณวิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี ที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงานในด้านต่างๆ ด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ ผู้ให้การสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมประชุม และผู้ให้การสนับสนุนการทำงานทุกท่านจากเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล เครือข่ายรักจังสตูล หน่วยงานภาคราชการ และเอกชน และบุคคลอีกมากมายที่มีส่วนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

คณะผู้วิจัยยินดีน้อมรับข้อเสนอแนะและข้อเสนอจากทุกท่านเพื่อการปรับปรุงงานวิจัยให้มีประโยชน์ต่อไป

ผศ.ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และคณะผู้วิจัย
เมษายน 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพ ลักษณะ ความสัมพันธ์และการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ทั้งการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย รวมถึงการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณคือการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 400 ราย

ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพขององค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่องมีจำนวน 10 องค์กร ทั้งที่เป็นองค์กรจากชุมชน องค์กรที่ที่ประชาชนเข้าร่วมและองค์กรที่ร่วมมือกับภาครัฐ ส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชนจะมีเจ้าหน้าที่ประจำในพื้นที่จำนวน 2 องค์กร ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์กันเชิงพื้นที่และทำกิจกรรมร่วมกันคือเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล มี 2 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย 1) การทำงานภายในชุมชน ได้แก่ การเสริมองค์ความรู้ชุมชน จัดกิจกรรมและเคลื่อนไหรร่วมในการต่อต้านโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา และ 2) การทำงานภายนอกชุมชน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายรักจังสตูลเป็นเครือข่ายร่วมระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน และการแสดงจุดยืนการแก้ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรและการต่อต้านโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของรัฐอันเนื่องมาจากนโยบายสาธารณะ

ผลการสำรวจความต้องการการพัฒนาในพื้นที่ปากบารา พบว่าปัญหาหลักของชุมชนคือ ยาเสพติด โครงการก่อสร้างท่าเรื่อน้ำลึก การว่างงาน ความยากจนและการทะเลาะวิวาทในชุมชน ส่วนระดับความไว้วางใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน พบว่า ประชาชนให้ความไว้วางใจกับบุคลากรด้านสาธารณสุข เครือข่ายรักจังสตูล เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบาราและจังหวัดสตูลในระดับปานกลาง และให้ความไว้วางใจในการเข้าร่วมกับพัฒนากรและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในระดับน้อย ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากมีโครงการพัฒนาท่าเรื่อน้ำลึกในพื้นที่นั้น ประชาชนในพื้นที่เห็นว่าอาจขาดแหล่งทำมาหากินและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (ร้อยละ 78.8) ต้องย้ายที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 75.5) เกิดมลพิษที่ส่งผลต่อสุขภาพ (ร้อยละ 73.8) วิถีชีวิตเดิมสูญหาย (ร้อยละ 70.0) และผลกระทบต่อการท่องเที่ยว (69.8) จึงเห็นได้ว่าปัญหาหลักที่ประชาชนในพื้นที่กังวลมากกว่าครึ่งคือการก่อสร้างท่าเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

สำหรับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับเล็ก คือองค์กรที่ปฏิบัติกิจกรรมในพื้นที่รอบอ่าวปากบาราหรือในตำบลปากน้ำ 2) ระดับกลาง คือองค์กรที่ทำงานครอบคลุมพื้นที่ครอบคลุมในจังหวัดสตูล และ 3) ระดับกว้าง คือองค์กรที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมเฉพาะกิจกรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะ 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับชุมชน โดยให้เครือข่ายเพิ่มการใช้มิติทางศาสนาและวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนกิจกรรม เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายและชุมชน ซึ่งผู้นำท้องถิ่นต้องให้ความร่วมมือ และ 2) ระดับองค์กรและเครือข่าย ควรสร้างความร่วมมือทำความเข้าใจและประสานงานร่วมกับชุมชน โดยใช้ “กลุ่มรักจังสตูล” เป็นหลักในการจัดเวทีให้ข้อมูลและควรสร้างความร่วมมือทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับชาติและนานาชาติ ในการหนุนเสริมการทำงานในพื้นที่

Abstract

The purpose of this study was to study the status and the operational type of civil society organizations (CSOs) and non-governmental organizations (NGOs) as well as their relationship in developing Pak Bara Area of the Satun Province. The mixed methods used in this study included participatory observation, indepth interviews, focus groups, and an opinion survey of 400 community members.

It was found that there were 10 CSOs which were continually active in the area. These were community organizations in which people participate, and organizations which co-operate with the governmental sector. There were 2 NGOs which had representatives regularly assigned to the area. The two groups of organizations were related in terms of space and activities. That is, CSOs monitored the province's development plans. They had two principal kinds of activities. The first dealt with operations within their communities which included empowering the communities with new body of knowledge, organizing activities, and participating in the protest movement against Pak Bara Deep Sea Port Project. The second dealt with operations outside their communities which included creating the "Ruk Jang Satun" Network for the co-operation of Satun's [Pak Bara's] CSOs and NGOs, and asserting their standing points with regards to solving problems in natural resource management and objecting the government's implementation of public policy concerning development projects for large-scale industries.

The survey of development needs in the Pak Bara area revealed that the community's major problems were drug addiction, Deep Sea Port Project, unemployment, poverty, and quarrels. As for community's trust in activity participation, it was at moderate level with public health personnel, the "Ruk Jang Satun" Network, CSOs that monitored the development plans of Pak Bara Area and the Satun province; and at low level with government social workers and Southern Border Province Administrative Center (SBPAC). As for the community's opinions concerning the impact

of the Deep Sea Port project, the results were in this descending order: possible loss of fishing grounds and natural resources (78.8 %), relocation (75.5 %), harmful pollutions (73.8 %), loss of traditional way of life (70.0 %) , and adverse effect on tourism (69.8 %). In short, the people’s major concerns were about the Deep Sea Port and related industries.

The participatory CSOs and NGOs could be classified into 3 levels. Those of the local level included the organizations which operated in the area around Pak Bara Bay or in Pak Num Sub-district. Those of the provincial level included the organizations of which operations covered larger areas of the province. Those of the national and international level included the organizations that supported the activities or the participation in the activities of governmental sector, private sector, and academic institutes.

This study has two suggestions. First, for the local level, the involved networks should add more religious and cultural dimensions in driving forth activities, and should strengthen the relationship between networks and community with the cooperation of community leaders. Second, the national and international networks should enhance their understanding and cooperation with the community through the “Ruk Jang Satun” Network’s assistance in providing forums. All three levels — local, provincial, national and international should work together to promote local operations.

KeyWords : network, civil society organizations , non-governmental organizations, social development, Pak Bara, Satun province

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล (Network of Civil Society Organizations (CSOs) and Non-Governmental Organizations (NGOs) in Participatory Development of PakBara Area, Satun Province) เป็นโครงการวิจัยในพื้นที่ปากบารา ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์หลักในการเชื่อมต่อการค้าขายและการขนส่งสินค้า ตามแผนการก่อสร้างท่าเรือแห่งใหม่และรถไฟรางคู่ในการขนส่งสินค้าที่เชื่อมต่อระหว่างท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 ที่ตำบลนาทับ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ถึงท่าเรือน้ำลึกปากบารา ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ ภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ทำให้พื้นที่ปากบาราซึ่งเป็นพื้นที่ท่าเรือท่องเที่ยวและอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา เชื่อมต่อไปยังอุทยานแห่งชาติตะรุเตา อยู่ในแผนพัฒนาดังกล่าวด้วย ทำให้อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พื้นที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศชายฝั่งและชุมชนท้องถิ่น โดยผลการพัฒนาดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งด้านวิถีชุมชน การประกอบอาชีพและสังคมวัฒนธรรมที่ต้องแปรเปลี่ยนไป รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ปากบาราให้เป็นท่าเรือน้ำลึกฝั่งตะวันตกแห่งใหม่ในพื้นที่อนุรักษ์สวนทางกับแนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน โดยเน้นทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูล จึงทำให้เกิดการคัดค้าน ต่อต้านในแนวทางการพัฒนาดังกล่าว

องค์กรภาคประชาสังคม (CSOs) และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ในจังหวัดสตูล เป็นกลุ่มที่ทำงานติดตามข้อมูลแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาภาคใต้ มีบทบาทในการให้ความรู้แก่ชุมชนในด้านการพัฒนาได้เข้ามาสนับสนุนองค์กรภาคประชาชนให้มีความรู้เท่าทันการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น องค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGOs ในพื้นที่จังหวัดสตูล มีการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา (บรรจง นະแส, 2540) ปัจจุบันมีองค์กรทำงานมากขึ้นเกิดเพิ่มขึ้นในหลายองค์กร โดยแยกตามเนื้อหาและประเด็นในการสนับสนุนความเข้มแข็งของชาวบ้านและองค์กรชุมชน เช่น ด้านประมง ด้านการเกษตร ด้านกองทุนชุมชน ด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้านสิ่งแวดล้อมหรือด้านสังคม ผ่านกิจกรรมในชุมชนแต่ละพื้นที่ นอกจากองค์กรพัฒนาเอกชนแล้วในจังหวัดสตูลยังมีองค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งได้แก่ กลุ่มองค์กรชุมชน หรือกลุ่มกิจกรรมในจังหวัดสตูลร่วมเข้ามาเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์และให้ความสำคัญกับประเด็น “ปัญหาาร่วมของชาวสตูล” รวมถึงการแสดงจุดยืนในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่เห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการพัฒนาเมืองสตูลให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนใน

ภาคอุตสาหกรรม การสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราตั้งกล่าวจะส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของตำบลปากบาราและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ อีกด้วย

แนวทางหลักขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมในจังหวัดสตูล ที่เน้นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่บริสุทธิ์ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามเหล่านั้น จึงได้รวมกลุ่มจัดตั้ง “กลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล” ขึ้น โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรชุมชนและกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกันสนับสนุน เพื่อแสดงเจตจำนงถึงแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและรักษาสมดุลทางธรรมชาติไว้ให้แก่คนรุ่นต่อไป ที่ผ่านมากลุ่มได้มีการติดตามความเคลื่อนไหวของแผนพัฒนาพื้นที่และจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนาแก่ชาวบ้านในชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชนและประชาชนทั่วไป มีการจัดกิจกรรมเวทีให้ความรู้แก่ประชาชน การเรียกร้องให้มีการทบทวนโครงการ การฟ้องร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเด็นที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ รวมถึงการยื่นข้อเรียกร้องผ่านจดหมายเปิดผนึกถึงนักวิชาการและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในการทบทวนเพื่อยกเลิกโครงการประชาสัมพันธ์ที่มหาวิทยาลัยดำเนินการอยู่ (เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล, 2554)

โครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา เป็นหนึ่งโครงการขนาดใหญ่ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อยหลายอย่าง ได้แก่ โครงการสร้างรถไฟรางคู่ท่าเรือน้ำลึกสงขลา 2 กับท่าเรือน้ำลึกปากบารา โครงการอุโมงค์สตูล-เปอร์ลิส (มาเลเซีย) โครงการสร้างโรงกลั่นและวางท่อน้ำมัน โครงการสร้างเขื่อนและโครงการสร้างโรงไฟฟ้า เป็นต้น แนวทางการพัฒนาดังกล่าวเป็นการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาภาคใต้และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศซึ่งไม่สอดคล้องกับพื้นที่และไม่ได้ไปสู่การพัฒนาตามวิถีชุมชน การขับเคลื่อนขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมจังหวัดสตูล จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านและชุมชนและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ไม่กระทบต่อสังคมวัฒนธรรมและชุมชน ซึ่งต้องอาศัยวิธีดำเนินการพัฒนาและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาที่สอดคล้องกัน วิธีการดำเนินการและแนวทางดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจเพื่อจะชี้ให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาที่ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคมดำเนินการนั้นสอดคล้องกับแนวทางและกระบวนการพัฒนาอย่างไรบ้าง และมีแนวทางอย่างไรที่จะนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาสถานภาพ ลักษณะ และความสัมพันธ์ขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในการดำเนินงานเชิงพัฒนาในพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล

2 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับการพัฒนาพื้นที่ปากบารา

3. เพื่อเสนอแนะการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา

กระบวนการวิจัย

โครงการได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 – เดือนกันยายน 2556 โดยการดำเนินโครงการได้แยกแผนการปฏิบัติงาน 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 เดือนตุลาคม–เดือนธันวาคม 2555 เป็นการเข้าร่วมแนะนำโครงการและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโครงการฯ และองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายและภาคต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมในพื้นที่

ช่วงที่ 2 เดือนมกราคม–เดือนเมษายน 2556 เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมและติดตามภารกิจโครงการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของโครงการ ประกอบด้วยการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละกลุ่ม เวทีการระดมความคิดเห็น และการสัมภาษณ์กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ช่วงที่ 3 เดือนพฤษภาคม–กันยายน 2556 เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาตรวจสอบข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อเติมเต็มข้อมูลและวิพากษ์ ข้อมูล พร้อมทั้งจัดการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนและแนวทางการวิจัย

ในการศึกษา ได้กำหนดขั้นตอนการศึกษาไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลองค์กรชุมชนและองค์กรประชาสังคม ที่เป็นข้อมูลเอกสารและข้อมูลทุติยภูมิ รายงานการวิจัยและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยนักวิจัยได้เข้าไปร่วมสังเกตดำเนินการประชุม ร่วมเตรียมและจัดกิจกรรมกับกลุ่มองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเกตกระบวนการและรูปแบบการทำงานของกลุ่มเครือข่าย ในขณะเดียวกันก็ร่วมเสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม

3. การสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นสมาชิกหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล และเป็นชาวบ้านหรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน คือ ปากบารา ท่ามัลย์ และตะโล๊ะใส ซึ่งเป็นพื้นที่ทำงานของกลุ่มเครือข่าย

4. จัดทำแบบสำรวจความเห็นของประชาชน (Survey) ต่อการทำงานของกลุ่มเครือข่าย ตลอดจนโครงการทำเรื่อน้ำลึก เพื่อสะท้อนให้เห็นผลการทำงานของเครือข่ายในทัศนะของประชาชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้แบบสำรวจอย่างมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ใน

จำนวน 3 หมู่บ้าน ของตำบลปากน้ำ อำเภอลงู จังหวัดสตูล หลังจากได้จำนวนตัวอย่างแล้ว ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยการเลือกสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

5. จัดเวทีพื้นที่และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้องค์กรต่าง ๆ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นบทบาทของเครือข่ายต่อการพัฒนาพื้นที่ ทั้งจุดดีและจุดด้อย ทั้งยังร่วมกันเสนอแนะและเสนอแนวทางการทำกิจกรรมของเครือข่ายต่อไป ซึ่งโครงการวิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 วันที่ 28 มกราคม 2556 ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลปากน้ำ และ ครั้งที่ 2 วันที่ 29 มิถุนายน 2556 ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลปากน้ำ

6. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยการประชุมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการเชิญผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ร่วมแลกเปลี่ยนและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนในพื้นที่ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพขององค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่องมีจำนวน 10 องค์กร ได้แก่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูล (สทว.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ชมรมประมงพื้นบ้าน สภาพัฒนาการเมือง (สพม.) สภาองค์กรชุมชน ต.ปากน้ำ และสภาองค์กรชุมชน อ.ละงู โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภาคใต้ เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค กลุ่ม REEF GARDIAN กลุ่มอนุรักษ์อ่าวปากบารา สมาคมรักษ์ทะเลไทยและมูลนิธิอันดามัน ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 จนถึงปัจจุบัน (มิถุนายน 2556) โดยคณะวิจัยได้รวบรวมช่วงเวลาและความเคลื่อนไหวของกลุ่มในรายละเอียดบทที่ 4 ทั้งนี้องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนมีความสัมพันธ์กันเชิงพื้นที่และทำกิจกรรมร่วมกันคือเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล มีกิจกรรมหลักที่ร่วมกัน 2 กิจกรรมคือ 1) การทำงานภายในชุมชน ได้แก่ การเสริมองค์ความรู้ชุมชน จัดกิจกรรมและเคลื่อนไหวร่วมในการต่อต้านโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา และ 2) การทำงานภายนอกชุมชน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายรักจังสตูลเป็นเครือข่ายร่วมระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน และการแสดงจุดยืนการแก้ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรและการต่อต้านโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของรัฐเป็นนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้มีเครือข่ายในพื้นที่แล้วยังมีพันธมิตรองค์กรเครือข่ายต่างพื้นที่ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งงานข้อมูล การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการประชาสัมพันธ์ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ สมาคมดับบ้านดับเมือง คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ด้วย

สถานการณ์และความเคลื่อนไหวของเครือข่ายต่อพื้นที่ปากบารา

สถานการณ์ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายและความสัมพันธ์ของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน ได้นำเสนอผลการศึกษาใน 2 ประเด็นด้วยกัน คือ โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราและโครงการต่อเนื่องที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นที่มาของการรวมตัวของเครือข่าย และบทบาทและความเคลื่อนไหวของเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลต่อการจัดกิจกรรมในพื้นที่

1.) *โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราและโครงการต่อเนื่องที่เกี่ยวข้อง* เป็นโครงการที่มีการวางแผนต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2524-2529) ในช่วงเวลานั้นประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่จึงได้ชะลอโครงการออกไป จนมาถึงช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคมมีการบรรจุโครงการสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงทะเลอันดามันและอ่าวไทย (Landbridge) โดยเข้าวาระการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อ 28 มิถุนายน พ.ศ.2548 และคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติรับทราบตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอแผนพัฒนาดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากประชาชน แต่เป็นการนำแผนพัฒนาของรัฐบาลส่วนกลางมากำหนดในแผนพัฒนาภาคใต้ ในทางปฏิบัติมีการผลักดันให้เกิดระบบการขนส่ง และโครงข่ายคมนาคมอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าแผนด้านอื่นๆ ทั้งยังเชื่อมโยงเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักเพิ่มเติม ผ่านการกำหนดยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่ 1.การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกสำหรับการส่งสินค้าออกและนำเข้าที่ปากบารา 2.การพัฒนาสะพานเศรษฐกิจสายสตูล-สงขลา และ 3.การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีการโครงการขุดเจาะอุโมงค์ไทย-เปอร์ลิส เพื่อเชื่อมการเดินทางระหว่างไทยกับมาเลเซีย โดยขุดเจาะอุโมงค์ผ่านเทือกเขาสันกาลาศิรี และตัดผ่านป่าชายเลน ระยะทางรวม 12 กม. นอกจากนี้ยังมีประเด็นในการขอใช้พื้นที่อุทยานหมู่เกาะเภตราจำนวน 4,730 ไร่ เพื่อใช้เป็นที่ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา

2.) *บทบาทและความเคลื่อนไหวของเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลต่อการจัดกิจกรรมในพื้นที่* มีความต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มรวมกลุ่มเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2553 เป็นต้นมา ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายดังกล่าวมีอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (เดือนมิถุนายน 2556) การเคลื่อนไหวของประชาชนชาวจังหวัดสตูลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลากว่า 2 ปีมาแล้ว ผ่านการเรียกร้องในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อถามหาถึงความเป็นมา และข้อเท็จจริงที่จะเกิดขึ้นภายใต้โครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา และเกิดการรวมตัวขึ้นในนาม “เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล” เครือข่ายดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของกลุ่มคนหลากหลาย ทั้งแกนนำชุมชน ปัญญาชน นักกิจกรรมทางสังคม ศิลปิน พ่อค้า ชาวประมง ชาวสวน องค์กรท้องถิ่นและอื่น ๆ ครอบคลุมจังหวัดสตูล มีการร่วมกันดำเนินกิจกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านการพัฒนาบนฐานทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และการรู้เท่าทัน

แนวนโยบายการพัฒนาจากภาครัฐสู่ชุมชน มีความหลากหลายด้านเนื้อหาในแต่ละองค์กร มีความเป็นชุมชน สร้างสำนึกสาธารณะและกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และสามารถเชื่อมโยงเป็น ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการสร้างพลังประชาชนในชุมชนที่เกิดขึ้นด้วยสำนึกสาธารณะร่วม และการรับรู้ที่เท่าทันโดยผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนนั้น จะสร้างความต่อเนื่องของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาตัวเองของคนในชุมชน เพราะพวกเขา รู้สึกมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในระดับต่างๆ เพื่อที่จะกำหนดความต้องการของตนในชุมชน ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา

เครือข่ายรักจังสตูล : การรวมตัวขององค์กรประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนพื้นที่ปากบารา

เครือข่ายรักจังสตูลเป็นการรวมตัวของคนทำงานจากภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ องค์กรท้องถิ่น กลุ่มชุมชนและประชาชนชาวตำบลปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล ในการร่วมกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย 22 องค์กรเครือข่าย หากพิจารณาตามลักษณะและองค์ประกอบขององค์กรที่ขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ พบว่า ลักษณะขององค์กรมีความหลากหลายในเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรมขององค์กร และหากพิจารณาตามระดับความเข้มข้นในการร่วมดำเนินกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกิจกรรมรณรงค์ในพื้นที่สามารถจำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเล็ก (S) ระดับกลาง (M) และระดับกว้าง (L) สำหรับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับเล็ก คือองค์กรที่ปฏิบัติกิจกรรมในพื้นที่รอบอ่าวปากบาราหรือในตำบลปากน้ำ 2) ระดับกลาง คือองค์กรที่ทำงานครอบคลุมพื้นที่ครอบคลุมในจังหวัดสตูล และ 3) ระดับกว้าง คือองค์กรที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมเฉพาะกิจกรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา

ข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

ระดับชุมชน

- 1) ควรเพิ่มการใช้มิติศาสนาอิสลามในการขับเคลื่อนและการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่
- 2) เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับชุมชนและชุมชนกับเครือข่ายให้มากขึ้น
- 3) พัฒนาและเสริมศักยภาพแกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครชุมชน หรือเยาวชนในชุมชนในการเข้าถึงเครือข่ายภายนอก

- 4) ควรสร้างความเข้าใจและสร้างกิจกรรมร่วม เพื่อให้เกิดการขยายความร่วมมือผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถื่นและชุมชนให้มากขึ้น

ระดับองค์กรและเครือข่าย

- 1) องค์กรเครือข่ายจึงควรเร่งสร้างความร่วมมือและประสานกิจกรรมกับท้องถิ่น ท้องถิ่น หน่วยราชการในพื้นที่และนอกพื้นที่ปากบารา
- 2) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของพื้นที่ปากบาราสามารถดำเนินการได้ดี และกลุ่มรักจัง... สตูล ยังเป็นกลุ่มที่สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมได้ดี แต่อาจต้องมีการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้เห็นยุทธศาสตร์ในระยะยาว และกำหนดบทบาทของเครือข่ายให้เหมาะสม
- 3) เพิ่มเติมวิธีการหรือกิจกรรมที่เสริมสร้างการกลุ่มองค์กรในระดับชุมชน หมู่บ้านหรือ ตำบล เพื่อสามารถสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย
- 4) สร้างเครือข่ายในระดับชาติและนานาชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาทรัพยากรทางทะเลเพื่อให้เครือข่ายเหล่านั้นได้หนุนเสริมการดำเนินการของกลุ่มในพื้นที่

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ลักษณะ ความสัมพันธ์และการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ทั้งการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย รวมถึงการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณคือการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 400 ราย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาพขององค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่องมีจำนวน 10 องค์กร ได้แก่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูล สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ชมรมประมงพื้นบ้าน สภาพพัฒนาการเมือง สภาองค์กรชุมชน ต.ปากน้ำ และสภาองค์กรชุมชน อ.ละงู โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภาคใต้ เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค กลุ่ม REEF GARDIAN และกลุ่มอนุรักษ์อ่าวปากบารา ทั้งที่เป็นองค์กรจากชุมชน องค์กรที่ที่ประชาชนเข้าร่วมและองค์กรที่ร่วมมือกับภาครัฐ ส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชนจะมีเจ้าหน้าที่ประจำในพื้นที่จำนวน 2 องค์กร ได้แก่ สมาคมรักษ์ทะเลไทย และมูลนิธิอันดามัน ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์กันเชิงพื้นที่และทำกิจกรรมร่วมกันคือเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล มี 2 กิจกรรมหลักประกอบด้วย 1) การทำงานภายในชุมชน ได้แก่ การเสริมองค์ความรู้ชุมชน จัดกิจกรรมและเคลื่อนไหรร่วมในการต่อต้านโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา และ 2) การทำงานภายนอกชุมชน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายรักจังสตูลเป็นเครือข่ายร่วมระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน และการ

แสดงจุดยืนการแก้ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรและการต่อต้านโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของรัฐอันเนื่องมาจากนโยบายสาธารณะ

ผลการสำรวจความต้องการการพัฒนาในพื้นที่ปากบารา พบว่าปัญหาหลักของชุมชนคือ ยาเสพติด โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก การว่างงาน ความยากจนและการทะเลาะวิวาทในชุมชน ส่วนระดับความไว้วางใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน พบว่า ประชาชนให้ความไว้วางใจกับบุคลากรด้านสาธารณสุข เครือข่ายรักจังสตูล เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบาราและจังหวัดสตูลในระดับปานกลาง และให้ความไว้วางใจในการเข้าร่วมกับพัฒนาการและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในระดับน้อย ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากมีโครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกในพื้นที่นั้น ประชาชนในพื้นที่เห็นว่าอาจขาดแหล่งทำมาหากินและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (ร้อยละ 78.8) ต้องย้ายที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 75.5) เกิดมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ (ร้อยละ 73.8) วิถีชีวิตเดิมสูญหาย (ร้อยละ 70.0) และผลกระทบต่อการท่องเที่ยว (69.8) จึงเห็นได้ว่าปัญหาหลักที่ประชาชนในพื้นที่กังวลมากกว่าครึ่งคือการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

สำหรับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับเล็ก คือองค์กรที่ปฏิบัติกิจกรรมในพื้นที่รอบอ่าวปากบาราหรือในตำบลปากน้ำ 2) ระดับกลาง คือองค์กรที่ทำงานครอบคลุมพื้นที่ครอบคลุมในจังหวัดสตูล และ 3) ระดับกว้าง คือองค์กรที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมเฉพาะกิจกรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะ 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับชุมชน โดยให้เครือข่ายเพิ่มการใช้มิติทางศาสนาและวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนกิจกรรม เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายและชุมชน ซึ่งผู้นำท้องถิ่นต้องให้ความร่วมมือ และ 2) ระดับองค์กรและเครือข่าย ควรสร้างความร่วมมือทำความเข้าใจและประสานงานร่วมกับชุมชน โดยใช้ “กลุ่มรักจังสตูล” เป็นหลักในการจัดเวทีให้ข้อมูลและควรสร้างความร่วมมือทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับชาติและนานาชาติ ในการหนุนเสริมการทำงานในพื้นที่

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญรูปภาพ	ด
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการศึกษาของการวิจัย	4
1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย	4
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย	5
1.6 ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงาน	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาสังคม	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรพัฒนาเอกชน	18
2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน	22
2.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ปากบารา	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย	54
3.2 พื้นที่และวิธีการศึกษา	54
3.3 ขั้นตอนและแนวทางการวิจัย	55
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา	62
4.2 สถานการณ์และความเคลื่อนไหวของเครือข่ายต่อพื้นที่ปากบารา	66
4.3 กระบวนการทำงานของเครือข่ายติดตามแผนจังหวัดสตูล	81
4.4 การศึกษาเชิงสำรวจความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนา พื้นที่ปากบารา	83
4.5 ทิศทางของเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา	95
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	
5.1 ความเคลื่อนไหวขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา	98
5.2 ความสัมพันธ์ขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา	104
5.3 เครือข่ายรักจัง...สตูล: การรวมตัวขององค์กรภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา	104
5.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมขององค์กร ภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา	107
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก ก	115
ประวัติคณะนักวิจัย	122

สารบัญญัตราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	สรุปลงค์ประกอบสำคัญของประชาสังคม	16
ตารางที่ 2	สรุปลงค์ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาที่เชื่อมโยงต่อการพัฒนาพื้นที่ปากบารา	51
ตารางที่ 3	ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์	56
ตารางที่ 4	รายชื่อหมู่บ้าน และจำนวนประชากรจำแนกรายหมู่บ้าน	58
ตารางที่ 5	รายชื่อหมู่บ้าน จำนวนประชากร และขนาดประชากรตัวอย่าง	60
ตารางที่ 6	ความสัมพันธ์ขององค์กรภาคประชาสังคม (CSOs) และ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่อยู่ในเครือข่ายประชาชน ติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล	63
ตารางที่ 7	จำนวนประชากรที่ศึกษา	84
ตารางที่ 8	ขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	84
ตารางที่ 9	สถานการณ์ปัญหาของชุมชนในพื้นที่ปากบารา	85
ตารางที่ 10	ระดับความไว้วางใจต่อหน่วยงานที่มีบทบาทกับชุมชน	87
ตารางที่ 11	ระดับความถี่ในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของคนในชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ	89
ตารางที่ 12	ระดับความไว้วางใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของคนในชุมชนกับ หน่วยงานต่าง ๆ	90
ตารางที่ 13	ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากมีโครงการทำเรื่อน้ำลึก และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ปากบารา	92
ตารางที่ 14	สถานการณ์ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายองค์กรประชาสังคมและ องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา (2552-2556)	99
ตารางที่ 15	ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน พื้นที่ปากบารา	107

สารบัญญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	กรอบแนวคิดการวิจัย 5
ภาพที่ 2	รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของภาคประชาสังคมต่อภาครัฐและเอกชน 9
ภาพที่ 3	ระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน 27
ภาพที่ 4	ระดับการมีส่วนร่วมของ The International Association for Public Participation 29
ภาพที่ 5	ประเด็นที่เกี่ยวกับโลจิสติกส์ขนส่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 37
ภาพที่ 6	สรุปแผนงาน/โครงการจากแผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. 2555-2559 39
ภาพที่ 7	ประตูลูกข่ายขนส่งด้านทะเลอันดามัน และสะพานเศรษฐกิจ 40
ภาพที่ 8	สรุปวิธีการดำเนินงานของเครือข่ายติดตามแผนพัฒนา จ.สตูล ในระดับต่างๆ 83

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยได้มีแนวทางการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ให้เป็นแหล่งเชื่อมโยงการค้าและการขนส่งกับต่างประเทศมาอย่างยาวนานตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 โดยมีโครงการชุดคลองคอคอดกระเพื่อการขนส่งทางทะเลระหว่างอ่าวไทยและอันดามันเป็นโครงการหลัก แต่ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงหรือการเมืองระหว่างประเทศ ทำให้ต้องมีการระงับแผนการพัฒนาพื้นที่คอคอดกระออกไป (จีรเกียรติ อภิภูมโยภาส, 2552) จนกระทั่ง พ.ศ.2524-2529 ในช่วงการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ได้เริ่มมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคใต้อีกครั้งในสมัยที่ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยเริ่มตั้งแต่โครงการก่อสร้างท่าเรือในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย คือท่าเรือสงขลา นอกจากนี้ยังมีการระบุถึงโครงการสะพานเศรษฐกิจ หรือ “แลนด์บริดจ์” (Landbridge) และโครงการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ (Southern Seaboard) ในปี พ.ศ. 2532 อีกด้วย

“โครงการท่าเรื่อน้ำลึกปากบารา” เป็นอีกโครงการที่อยู่ในยุทธศาสตร์ทางการคมนาคมขนส่งทางน้ำภาคใต้ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ที่ต้องการ “พัฒนาท่าเรื่อน้ำลึกฝั่งอันดามันและอ่าวไทย” ให้เป็นสถานที่ขนถ่ายสินค้าที่ขนส่งจากภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและส่วนต่างๆ ของประเทศไทย โดยให้มีระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย โดยเน้นเรื่องการส่งออกสินค้าและการค้าระหว่างประเทศซึ่งได้กำหนดไว้ใน “ยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนสตูล-สงขลา” ทำให้แนวทางการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวต้องชะลออีกครั้งเนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2544 สมัยที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายสนับสนุนให้กลุ่มทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศเข้ามาดำเนินกิจการ เพื่อให้เกิดการลงทุนและการจ้างงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่ สอดคล้องกับแผนการพัฒนาพื้นที่สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ อินโดนีเซีย มาเลเซียและไทย (IMT-GT) (ผู้จัดการออนไลน์, 2552) ดังนั้น จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจโดยได้นำโครงการพัฒนาท่าเรื่อน้ำลึกฝั่งอันดามันและอ่าวไทยมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

พื้นที่ปากบารา ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ถือเป็นจุดยุทธศาสตร์หลักในการเชื่อมต่อการค้าชายและการขนส่งสินค้า ตามแผนการก่อสร้างท่าเรือแห่งใหม่และรถไฟรางคู่ในการขนส่งสินค้าที่

เชื่อมต่อระหว่างท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 ที่ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ถึงท่าเรือน้ำลึกปากบารา ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ ภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ทำให้พื้นที่ปากบาราซึ่งเป็นพื้นที่ท่าเรือท่องเที่ยวและอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา เชื่อมต่อไปยังอุทยานแห่งชาติตะรุเตา อยู่ในแผนพัฒนาดังกล่าวด้วย ทำให้อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พื้นที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศชายฝั่งและชุมชนท้องถิ่น โดยผลการพัฒนาดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งด้านวิถีชุมชน การประกอบอาชีพและสังคมวัฒนธรรมที่ต้องแปรเปลี่ยนไป รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ปากบาราให้เป็นท่าเรือน้ำลึกฝั่งตะวันตกแห่งใหม่ในพื้นที่อนุรักษ์สวนทางกับแนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน โดยเน้นทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูล จึงทำให้เกิดการคัดค้าน ต่อต้านในแนวทางการพัฒนาดังกล่าว

องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนหรือ NGOs ในจังหวัดสตูล เป็นกลุ่มที่คอยติดตามข้อมูลพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาภาคใต้ มีบทบาทในการให้ความรู้แก่ชุมชนในด้านการพัฒนาได้เข้ามาสนับสนุนองค์กรภาคประชาชนให้มีความรู้เท่าทันการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ที่ผ่านมามีองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGOs ในพื้นที่จังหวัดสตูล มีการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา (บรรจง นะแส, 2540) ปัจจุบันมีองค์กรทำงานมากขึ้นเกิดเพิ่มขึ้นในหลายองค์กร โดยแยกตามเนื้อหาและประเด็นในการสนับสนุนความเข้มแข็งของชาวบ้านและองค์กรชุมชน เช่น ด้านประมง ด้านการเกษตร ด้านกองทุนชุมชน ด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้านสิ่งแวดล้อมหรือด้านสังคม ผ่านกิจกรรมในชุมชนแต่ละพื้นที่ และมีการรวมตัวกันระดับจังหวัดทุกจังหวัดในภาคใต้ภายใต้ชื่อ “คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้ (กป.อพช.ใต้) นอกจากองค์กรพัฒนาเอกชนแล้ว ในจังหวัดสตูลยังมีองค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งได้แก่ กลุ่มองค์กรชุมชน หรือกลุ่มกิจกรรมในจังหวัดสตูล ร่วมเข้ามาเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์และให้ความสำคัญกับประเด็น “ปัญหาพร้อมของชาวสตูล” รวมถึงการแสดงจุดยืนในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่เห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการพัฒนาเมืองสตูลให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม การสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนและทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของตำบลปากบาราและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ อีกด้วย

แนวทางหลักขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมในจังหวัดสตูล ที่เน้นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่บริสุทธิ์ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามเหล่านั้น จึงได้รวมกลุ่มจัดตั้ง “กลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามพัฒนาจังหวัดสตูล” ขึ้น โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรชุมชนและกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกันสนับสนุน เพื่อแสดง

เจตจำนงถึงแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและรักษาสมดุลทางธรรมชาติไว้ให้แก่คนรุ่นต่อไป ที่ผ่านมา “กลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล” ได้มีการติดตามความเคลื่อนไหวของแผนพัฒนาพื้นที่และจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนาแก่ชาวบ้านในชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชนและประชาชนทั่วไป มีการจัดกิจกรรมการปราศรัยให้ความรู้แก่ประชาชน การเรียกร้องให้มีการทบทวนโครงการ การฟ้องร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเด็นที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ รวมถึงการยื่นข้อเรียกร้องผ่านจดหมายเปิดผนึกถึงนักวิชาการและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในการทบทวนเพื่อยกเลิกโครงการประชาสัมพันธ์ที่มหาวิทยาลัยดำเนินการอยู่ (เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล, 2554)

โครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา เป็นหนึ่งโครงการขนาดใหญ่ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อยหลายอย่าง ได้แก่ โครงการสร้างรถไฟรางคู่ท่าเรื่อน้ำลึกสงขลา 2 กับโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา โครงการอุโมงค์สตูล-เปอร์ลิส (มาเลเซีย) โครงการสร้างโรงกลั่นและวางท่อน้ำมัน โครงการสร้างเขื่อนและโครงการสร้างโรงไฟฟ้า เป็นต้น แนวทางการพัฒนาดังกล่าวเป็นการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาภาคใต้และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศซึ่งไม่สอดคล้องกับพื้นที่และไม่ได้ไปสู่การพัฒนาตามวิถีชุมชน การขับเคลื่อนขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมจังหวัดสตูล จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านและชุมชนและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ไม่กระทบต่อสังคม วัฒนธรรมและชุมชน ซึ่งต้องอาศัยวิธีดำเนินการพัฒนาและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาที่สอดคล้องกัน วิธีการดำเนินการและแนวทางดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจเพื่อจะชี้ให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาที่ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคมดำเนินการนั้นสอดคล้องกับแนวทางและกระบวนการพัฒนาอย่างไรบ้างและมีแนวทางอย่างไรที่จะนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานภาพ ลักษณะ และความสัมพันธ์ขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในการดำเนินงานเชิงพัฒนาในพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล

1.2.2 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับการพัฒนาพื้นที่ปากบารา

1.2.3 เพื่อเสนอแนะการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

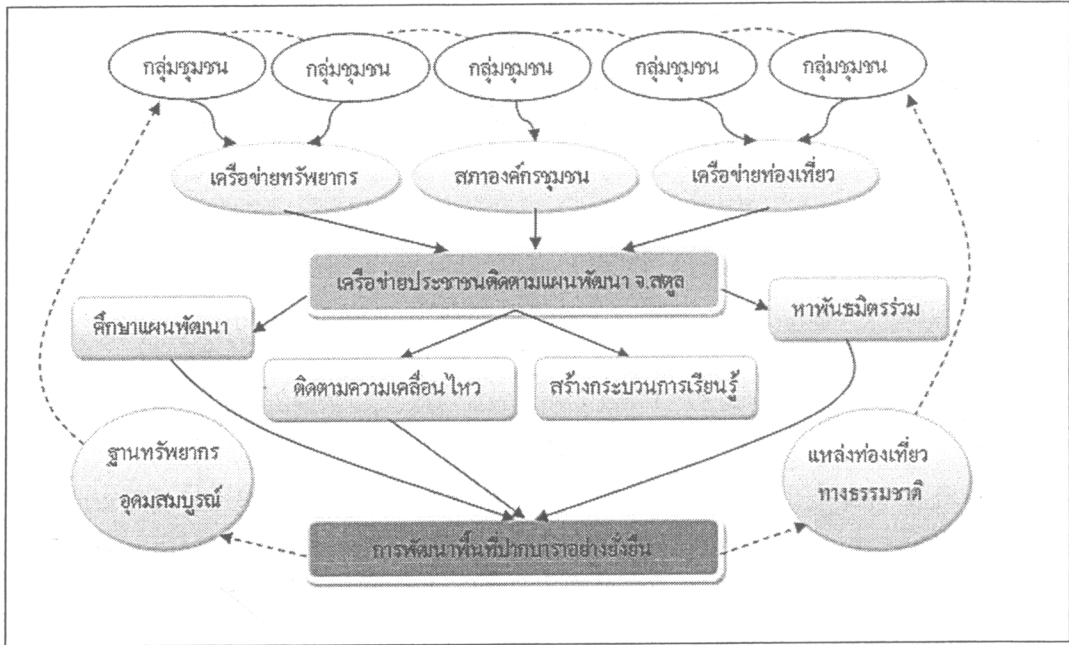
1.3.1 ด้านพื้นที่ ศึกษาเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ปากบารา (หมู่บ้านปากบารา ท่ามาลัย และตะโล๊ะใส) ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล

1.3.2 ด้านเนื้อหา

- ศึกษาข้อมูลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ปากบาราขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคม
- ศึกษากระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจและความร่วมมือของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ปากบารา
- ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนและการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ปากบาราโดยองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมจังหวัดสตูล

1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การพัฒนาพื้นที่ปากบาราเพื่อให้เป็นท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่เชื่อมต่อฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทยเป็นการพัฒนาที่กระทบต่อชุมชน สังคม แหล่งท่องเที่ยวและระบบนิเวศเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังไม่ส่งผลต่อการพัฒนาตามวิถีชุมชนแก่จังหวัดสตูล แนวทางการพัฒนานี้ทำให้ภาคประชาสังคมในจังหวัดสตูลรวมตัวกันในนาม “เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล” เครือข่ายนี้เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่รวมตัวกันในรูปของเครือข่ายทรัพยากรด้านเกษตรและประมง เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน หรือเครือข่ายการท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ จังหวัดสตูล เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยเห็นว่าควรให้ข้อมูลความรู้เรื่องพื้นที่พัฒนาแก่ประชาชน เกิดกิจกรรม สร้างกระบวนการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อสนับสนุน คัดค้านหรือต่อสู้กับแผนพัฒนาที่ทำลายระบบนิเวศและชุมชนท้องถิ่นของจังหวัดสตูล อีกทั้งยังหาพันธมิตร กลุ่มชุมชนหรือหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ เข้าร่วมแสดงจุดยืนร่วมกัน เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีบทบาทในกระบวนการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนกับประชาชนในพื้นที่ ให้ความรู้เรื่องแผนพัฒนา สร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนและติดตามความเคลื่อนไหวและเสนอแนะแนวทางการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ปากบารา (ดังภาพประกอบที่ 1)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชุมชน การสอบถาม สัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เครือข่าย สัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง สันทนากลุ่มย่อย และจัดเวทีแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.5.1 การเก็บข้อมูลวิจัย ดำเนินการ 2 วิธี คือ

- ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการดังนี้
 - 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่ายด้านต่าง ๆ
 - 2) สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้นำชุมชนหรือตัวแทนเครือข่าย
 - 3) สันทนากลุ่มย่อยผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 4) เวทีประชุมร่วมในระดับพื้นที่
 - 5) สัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่

1.5.2 การปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ ได้แก่

- ร่วมจัดกิจกรรมและเวทีชุมชน ติดตามความเคลื่อนไหว การให้ความรู้เรื่องการพัฒนาเชิงพื้นที่
- สสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่
- ประชุมผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนา
- สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาชน องค์กรชุมชน เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชน
- ประชุม/สนทนากลุ่มเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และหาแนวทางในการจัดการพื้นที่

1.5.3 พื้นที่วิจัยและกลุ่มเป้าหมาย

องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่รวมตัวกันในนาม “เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล” และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสตูล ได้แก่

- องค์กรชุมชนในพื้นที่ปากบาราและพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดสตูล
- องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ เครือข่ายทรัพยากรชายฝั่ง เครือข่ายเกษตรกรรม สภาพัฒนาการเมือง สภาองค์กรชุมชน เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค ฯลฯ
- ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานจังหวัดสตูล ผังเมือง กรมเจ้าท่า ททท.สตูล อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตราและตะรุเตา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบลในอำเภอละงู ท่าแพและเมืองสตูล
- นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และนักวิชาการชำนาญการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การประมง การท่องเที่ยวและระบบโลจิสติกส์

1.6 ระยะเวลาทำการวิจัย

ระยะเวลาการทำวิจัย 12 เดือน (ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2556)

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมกับองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน การมีส่วนร่วมของชุมชน และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ปากบารา ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาสังคม

การให้คำอธิบายในเรื่องประชาสังคมของนักปรัชญาการเมืองบางส่วน เช่น Thomas Hobbes, Immanuel Kant, John Locke, Georg Wilhelm Friedrich Hegel หรือ Karl Marx มองว่าประชาสังคมและรัฐมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยที่ประชาสังคมจะสามารถแสดงออกอย่างอิสระได้ภายใต้กรอบของรัฐ Hobbes มองว่ารัฐและประชาสังคมทับซ้อนกัน โดยที่ประชาสังคมเป็นเพียงกลไกผ่านไปสู่อำนาจรัฐ ในขณะที่ David Hume มองว่าประชาสังคมไม่ได้มาจากกฎแห่งคุณธรรมตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ปั้นแต่งขึ้น และเป็นการจัดการที่ดำเนินไปเพื่อจุดมุ่งหมายความพอใจส่วนบุคคล Kant ก็ได้โต้กลับว่าหน้าที่ในเชิงคุณธรรมก็สามารถมีอยู่ในประชาสังคมได้เช่นกัน (Ehrenberg, 1999) ส่วน Hegel มองว่าประชาสังคมเป็นตัวกลางระหว่างรัฐและครอบครัว ในขณะที่ Marx มองว่าประชาสังคมกับรัฐต่างมีที่มาเดียวกัน และล้วนแต่เป็นเครื่องมือของชนชั้นนายทุนที่ใช้ในการครอบงำและ อำพรางการกดขี่ของนายทุน ความเห็นของนักปรัชญาอย่าง Antonio Gramsci แม้จะเป็นนักคิดฝ่ายซ้ายเช่นกันกลับเป็นจุดเปลี่ยนให้มุมมองของประชาสังคมเป็นไปอย่างอิสระมากขึ้น โดยมองว่าแม้ว่าประชาสังคมจะเป็นพื้นที่ที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างหรือครอบงำทางอุดมการณ์ดังที่ Marx กล่าว แต่บุคคลก็สามารถที่จะเดินออกมาจากชุดความคิดนั้นได้ โดยที่ลักษณะของการครอบงำ (Hegemony) อาจเกิดจากกลุ่มชนชั้นที่ถูกกดขี่ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น ประชาสังคมสำหรับ Gramsci จึงถือว่าเป็นพื้นที่ที่ทั้งให้ความชอบธรรมแก่รัฐ และเป็นที่ยกย่องเพื่อคานอำนาจกับรัฐได้เช่นเดียวกัน รัฐที่ปราศจากซึ่งประชาสังคมสำหรับ Gramsci คือรัฐที่เปล่าเปลี่ยว (อ้างถึงใน พรชัย ตระกูลวรานนท์, 2549)

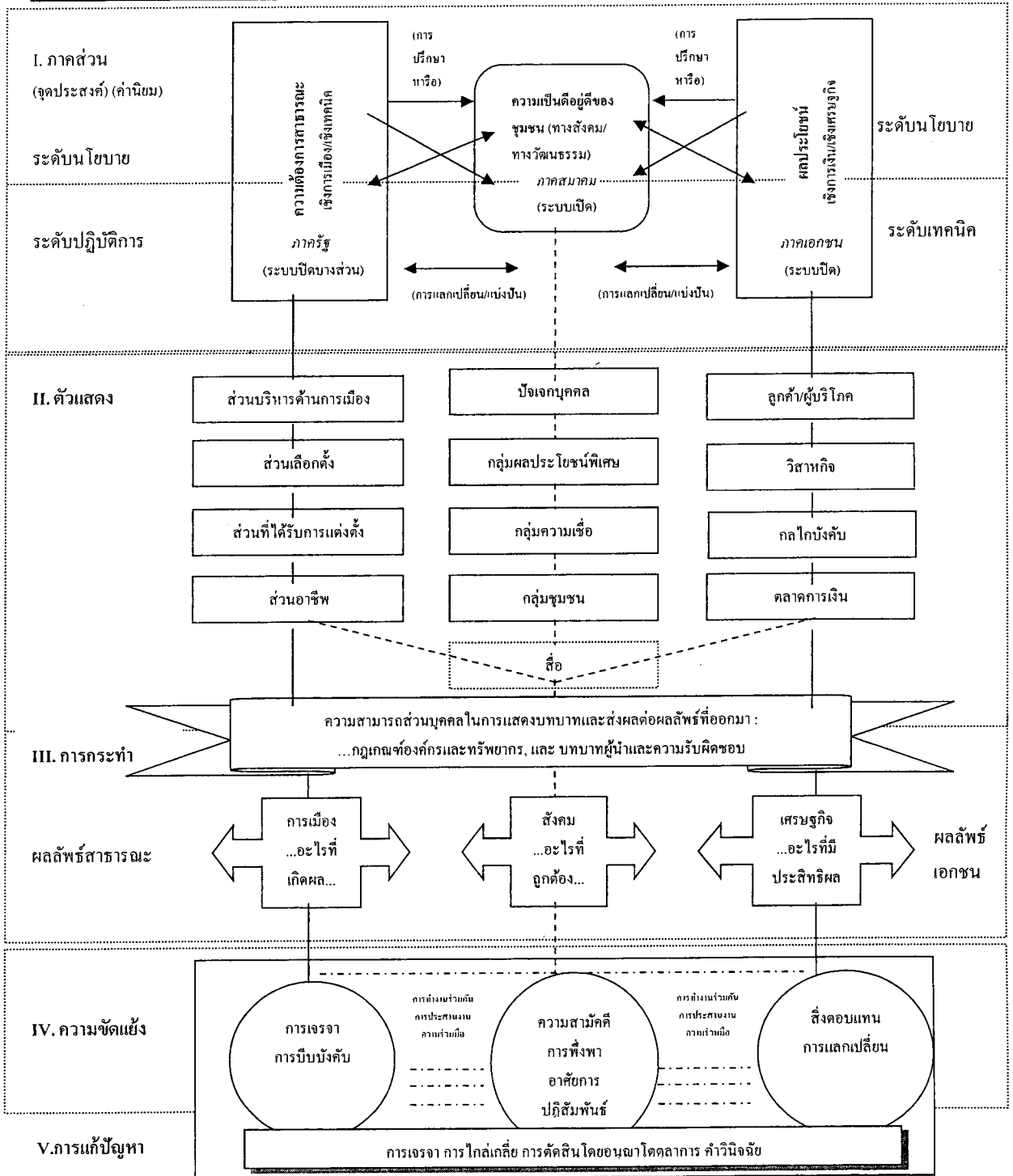
แต่อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้แบบเดิมซึ่งประชาสังคมและรัฐมีความสัมพันธ์ต่อกันก็ถูกตั้งคำถามเมื่อปรากฏการณ์ทางสังคมใหม่ๆ ที่นอกเหนือจากการให้คำอธิบายแบบเดิม เช่น ไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวผ่านกลไกทางการเมืองแต่เคลื่อนไหวด้วยตัวเอง ไม่ได้เคลื่อนไหวเพื่อผลประโยชน์แคบๆ แต่เป็นการเคลื่อนไหวในประเด็นสากลด้วย เช่น เรื่องสิทธิสตรี สันติภาพ สิ่งแวดล้อม และ ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อช่วงชิงอำนาจจากรัฐ แต่เพื่อสร้าง กฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำเนินชีวิต (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545)

ดังนั้น รูปแบบการมองประชาสังคม จึงกลายเป็นรูปแบบใหม่ในแง่ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและมีความสัมพันธ์กับรัฐ รวมถึงตลาดในรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น ดังที่ W.Robert Lovan และคณะ (2004) ได้วิเคราะห์โครงสร้างการทำงานของประชาสังคมตลอดจนความสัมพันธ์ที่มีต่อรัฐและตลาดโดยทั่วไป ซึ่งทั้งสามส่วนมีการทำงาน ทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติการที่ต่างกัน โดยมองว่าองค์กรภาคประชาสังคม เช่น ปัจเจกบุคคล กลุ่มผลประโยชน์พิเศษ/เฉพาะ กลุ่มความเชื่อ และกลุ่มชุมชน ตลอดจนสื่อซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่เชื่อมการทำงานระหว่างภาครัฐ เช่น ส่วนบริหารด้านการเมือง ส่วนเลือกตั้ง ส่วนที่ได้รับการแต่งตั้ง รวมถึงภาคส่วนอาชีพของรัฐ ซึ่งเป็นระบบปิดบางส่วนที่เน้นการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการสาธารณะ โดยที่ทำงานบนฐานของมิติทางการเมือง ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้วิธีการเจรจาหรือไม่ก็ใช้กฎหมายเป็นตัวบังคับ และภาคเอกชน เช่น ลูกค้า/ผู้บริโภค วิสาหกิจ หรือตลาดการเงิน ซึ่งเป็นระบบปิดที่เน้นผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ โดยเน้นการทำงานในมิติเศรษฐกิจ เป็นผลลัพธ์ที่มีต่อเอกชนมากกว่าสาธารณะ ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายผ่านการได้รับสิ่งตอบแทนและการแลกเปลี่ยนเพื่อผลประโยชน์ ในขณะที่องค์กรภาคประชาสังคมเป็นระบบเปิดที่มีเป้าหมายหลักคือการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน อยู่บนฐานคิดว่าสิ่งใดที่เป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรทำในสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ ลักษณะของการทำงานในกลุ่มนี้จะเน้นความสามัคคี การพึ่งพาอาศัยและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยที่ทั้งสามส่วนสำคัญนี้จะมีการทำงานประสานร่วมมือกันผ่านบทบาทในการทำงานที่ต่างกัน (ดังภาพประกอบที่ 2)

โดยสรุปแล้ว แนวคิดประชาสังคมมีฐานความคิดมาจากเสรีภาพของประชาชนที่อยู่ภายใต้รัฐ ในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ และค่อยๆปรับเปลี่ยนด้วยบริบทซึ่งอาจมีตัวแสดงเช่นรัฐ และตัวแสดงอื่นๆ เช่น ตลาด กลายเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดภาวะกดดันและทำให้เพิกเฉยต่อเสรีภาพอันพึงมี รวมไปถึงประเด็นใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน หรือ สิทธิสตรี ทำให้รูปแบบการเคลื่อนไหวและการให้ความหมายของภาคประชาสังคมมีความเป็นอิสระจากรัฐและอยู่ในความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง ตรวจสอบและเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับตลาดมากยิ่งขึ้น

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล
 Network of Civil Society Organizations (CSOs) and Non-Governmental Organizations (NGOs)
 In Participatory Development of Pak Bara Area, Satun Province

ที่มา: Lovan , R. W., Murray, M. and Shaffer, R. 2004. (page 11)

ภาพประกอบที่ 2 รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของภาคประชาสังคมต่อภาครัฐและเอกชน (The Civil Society: An Interactive Model of Participatory Governance)

2.1.1 แนวคิดประชาสังคมในสังคมไทย

นักวิชาการไทยหลายท่านได้ให้ความหมายของประชาสังคมที่หลากหลายกันไปดังต่อไปนี้

ประเวศ วะสี (2539) ให้ความหมายของประชาสังคมว่า ประชาสังคม คือ การที่ประชาชนจำนวนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือมีอุดมคติร่วมกัน หรือมีความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกัน มีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทร มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง และมีระบบการจัดการในระดับกลุ่ม

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2540) กล่าวว่า ประชาสังคม คือ ทุกๆ ส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน มาร่วมมือกันทำงาน หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะของภาคีความร่วมมือ

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2542) นิยาม ประชาสังคมว่า หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบันและชุมชนที่มีกิจกรรม หรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐกับปัจเจกชน ประชาสังคม ดำรงอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ส่วน คือ รัฐ-ประชาสังคม-ปัจเจกชน ที่เป็นอิสระต่อกันหากแต่มีส่วนร่วมโยงใยเกี่ยวข้องกัน ในขณะที่มีความขัดแย้งคัดค้านกันและกันได้ แต่ก็มีด้านที่ปรองดองสามัคคีกันไปด้วย โดยจุดเน้นของประชาสังคม ได้แก่ 1) ไม่ชอบและไม่ยอมรับให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐ ละมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้หน้า กำกับ และคัดค้านรัฐได้พอสมควร 2) ไม่ชอบลัทธิปัจเจกนิยมสุดขั้ว ที่ส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัวต่างคนต่างอยู่ แกร่งแหยงกันจนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม แต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่ม รวมหมู่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วนของกลุ่ม

ธีรยุทธ บุญมี (อ้างถึงใน พรชัย ตระกูลวรานนท์, 2549) เสนอว่า ไม่ควรจำกัดการมองประชาสังคมในมุมแคบแต่ควรมองถึงเรื่องการเป็นพื้นที่สำหรับการเสนอคำนิยามและประเด็นความเห็นสาธารณะต่างๆ เป็นช่องทางในการเข้าถึงแสดงออก และเป็นการปฏิบัติการทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นชุดของอุดมการณ์ที่เปิดพื้นที่ให้มีการถกเถียงเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่มีความยุติธรรมและเท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดชุดของค่านิยมใหม่เพื่อชี้ทางการปฏิบัติของผู้คนได้ ประชาสังคมยังเป็นชุดกลไกในรูปแบบต่างๆ เช่น ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนรูปแบบใหม่ องค์กรทางการเมืองและสังคม เป็นต้น รวมถึงมีลักษณะของการเรียกร้องสิทธิให้ขยายตัวกว้างขึ้น ตลอดจนเป็นกระบวนการออกกฎหมายที่ถูกผลักดันให้เป็นตัวกลางในการแก้ไขปัญหาระหว่างรัฐกับสังคม หรือสังคมกับภาคเอกชนโดยที่ประชาสังคมมีลักษณะสำคัญ คือ 1) มีอิสระด้านความคิดและอุดมคติที่ไม่ถูกบังคับด้วยอำนาจใดๆ โดยเฉพาะอำนาจทางการเมืองของรัฐ 2) มีอิสระจากทุนหรือตลาดในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้ง จะมีสมดุลระหว่างรัฐ ประชาสังคม และตลาด ซึ่งประชาสังคมจะเป็นหลักในการถ่วงดุลอำนาจและหนุนเสริมให้รัฐและตลาดมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) มีความคิดริเริ่มจากปัจเจกบุคคลสู่ส่วนรวม

สำหรับ เกษียร เตชะพีระ (อ้างถึงใน ชูชัย ศุภวงศ์, 2541) กล่าวว่า ประชาสังคมคือ สถาบันที่เป็นอิสระอยู่นอกเหนือรัฐ ซึ่งไม่ได้เป็นของประชาชนทั้งหมดแต่มีส่วนที่เป็นของเอกชนด้วยเช่นกัน สถาบันนอกรัฐนี้มี 3 ส่วน คือ 1.ตลาด 2.สถาบันที่ทำหน้าที่อบรม ฝึกฝน ดูแลคนในสังคม ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน วัด เป็นต้น 3. ประชาสังคม รวมถึงการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อเรียกร้องประเด็นต่างๆ ของคนในสังคม

ชูชัย ศุภวงศ์ (2541) ได้ให้คำอธิบายว่า ประชาสังคมน่าจะหมายถึง “การที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤตการณ์หรือสภาพของปัญหาในสังคมที่สลบซับซ้อนยากแก่การแก้ไข มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การก่อให้เกิดจิตสำนึก (Civic Consciousness) ร่วมกัน แล้วมารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic Group/Organization) ไม่ว่าจะป็นทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (partnership) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุเป้าประสงค์ ด้วยความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Civic Network)”

ผลจากการเติบโตและขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้ก่อให้เกิดระบบชนชั้นขึ้นในสังคม และทำให้คนชนชั้นกลางเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น ประกอบกับการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดและส่งผลกระทบต่อประชาชนในหลายครั้ง ทำให้มีนักวิชาการหลายท่านในสังคมไทยพยายามที่จะสร้างองค์ความรู้เพื่ออธิบายและศึกษา โดยที่ เชษฐา ทรัพย์เย็น (อ้างถึงใน พรชัย ตระกูลวรานนท์, 2549) ได้จัดแบ่งแนวคิดของนักวิชาการไทยในประเด็นเรื่อง ประชาสังคม ออกเป็น 4 สำนักคิด คือ

1. สำนักศาสนวิถี ซึ่งเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางศาสนา โดยประยุกต์หลักศาสนาเข้ากับการมองปัญหาสังคม นำเสนอปัญหาและให้ความสำคัญกับการสร้างประชาสังคมเพื่อชนบทมากกว่า และเน้นการทำงานประสานกับรัฐอย่างสร้างสรรค์ ให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน
2. สำนักชุมชนวิถี ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความเป็นชุมชนที่มองว่าจะเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของมนุษย์และเป็นฐานของการพัฒนา
3. สำนักสากลวิถี ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาจากกรอบทฤษฎีของตะวันตกมาศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ในไทย โดยรวมแล้วอยู่บนฐานคิดของความเป็นประชาธิปไตยในพื้นที่เมืองเป็นหลัก เน้นการคัดค้านหรือต่อต้านรัฐเป็นสำคัญ ซึ่งเชื่อว่าประชาชนในฐานะพลเมืองสามารถนำทิศทางชีวิตได้ด้วยตนเอง
4. สำนักประสบการณ์วิถี ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับทุกพื้นที่ทั้งชนบทและเมือง และเน้นประเด็นมากกว่าพื้นที่ มองว่าจะร่วมมือหรือคัดค้านกับรัฐตามแต่สถานการณ์นั้นๆ

2.1.2 ลักษณะและองค์ประกอบของประชาสังคม

อนุชาติ พวงสำลี อภรณ์ จันทร์สมวงศ์ และ พีรพัฒน์ โกศลศักดิ์สกุล (2542) และณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ และอดิศร คักดิ์สูง (2543) กล่าวถึงลักษณะของประชาสังคมสามารถสรุปได้ดังนี้

1. มีความหลากหลาย ความหลากหลายถือเป็นคุณสมบัติสำคัญของประชาสังคม สังคมใดที่ขาดความหลากหลาย มีเพียงมิติเดียวอาจเป็นสังคมที่ขาดการเรียนรู้ ขาดจินตนาการ ความหลากหลายของประชาสังคมพิจารณาได้ 2 แนวทางหลัก คือ

1.1 ความหลากหลายเชิงรูปแบบ ได้แก่

1) รูปแบบพื้นที่ เป็นลักษณะการรวมตัวที่ยึดพื้นที่เป็นขอบเขตของการรวมตัว อาจเป็นพื้นที่การปกครอง เช่น ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด การแบ่งอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ย่าน ละแวกบ้าน ถนน โรงเรียน หรืออาจเป็นการแบ่งตามเขตภูมิศาสตร์ เช่น สายน้ำ ลุ่มน้ำ ลำคลอง และอาจแบ่งตามเขตเศรษฐกิจ เช่น เขตนิคมอุตสาหกรรม เขตพื้นที่ชายฝั่ง เป็นต้น

2) รูปแบบการรวมตัว รูปแบบและระดับการรวมตัวของคนในสังคมมีความแตกต่างกันตามความพร้อมหรือรูปแบบกิจกรรมที่สมาชิกมีความสนใจร่วมกัน เช่น การรวมตัวเป็นชมรม องค์กร สมาคม สถาบัน มูลนิธิ สภา สมาพันธ์ สหกรณ์ เป็นต้น

3) กลุ่มคนที่มารวมตัวกัน เป็นความหลากหลายของคนที่มารวมตัวกัน ทั้งความหลากหลายใน วัย เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ การศึกษา ฐานะ อาชีพ รวมถึงคนพิการและผู้ด้อยโอกาสอื่นๆในสังคม

1.2 ความหลากหลายเชิงเนื้อหา ได้แก่

1) ความหลากหลายของกิจกรรมที่ดำเนินการ ที่มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กร เป็นไปตามความถนัดและเป้าหมายขององค์กรนั้นๆ เช่น กลุ่มสื่อ กลุ่มการศึกษาวิจัย กลุ่มการแสดง กลุ่มการพัฒนาชุมชน เป็นต้นแต่ในหลายองค์กรมีการผสมผสานกิจกรรมที่หลากหลายในการดำเนินงานขององค์กร

2) ความหลากหลายในประเด็นความสนใจหรือปัญหา ที่เป็นเงื่อนไขของการรวมตัวกันขึ้น เช่น กลุ่มที่สนใจเรื่องสังคมสงเคราะห์ สิ่งแวดล้อม การเกษตร การเมือง ปัญหาสังคม หรือเรื่องเกี่ยวกับวิชาชีพของตนเอง เมื่อสนใจในประเด็นเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ก็เกิดการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมต่างๆต่อไป

2. มีความเป็นชุมชน การรวมตัวของประชาสังคมต้องเกิดและเติบโตบนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคี เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ และเป็นพื้นฐานสำคัญของพลังในการร่วมมือมากกว่าการใช้อำนาจ ความเป็นชุมชนของประชาสังคม อาจครอบคลุมความหมายที่กว้างกว่าบริเวณหรือพื้นที่ ลักษณะของความเป็นชุมชนของประชาสังคม ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับความเป็นชนบทก็ได้ อาจเป็นเรื่องของชุมชนเมือง ชุมชนชนชั้นกลาง ชุมชนของนักธุรกิจ ชุมชนของสถาบันการศึกษา และอาจรวมถึงชุมชนของคนในองค์กรได้อีกด้วย

3. มีสำนักสาธารณะ การเกิดขึ้นของประชาสังคมมีความเป็นธรรมชาติ เกิดจากสำนักของความ เป็นพลเมือง สำนักถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถรวมแก้ไข เปลี่ยนแปลงสังคมนั้นได้ มิใช่การจัดตั้ง แต่งตั้งโดยกลไกอำนาจรัฐ

4. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ประชาสังคมเป็นเรื่องของกระบวนการ ต้องอาศัยเวลาและ การเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของสังคมแห่งการเรียนรู้

5. มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันเป็นเครือข่าย เป็นกระบวนการความสัมพันธ์ทางสังคม ผ่าน ช่องทางการติดต่อสื่อสารต่างๆ ที่เชื่อมโยงการรับรู้ การติดต่อสัมพันธ์ของผู้คนทั้งโดยตรงและผ่าน กิจกรรม ที่หลากหลาย จนกลายเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ นอกจากนี้ประชาสังคมที่มีความยั่งยืนต้องมี ระบบการจัดการที่ดี มีระบบการสื่อสารแลกเปลี่ยน รวมทั้งสามารถสร้างเครือข่ายของการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถผสมผสานเป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีพลัง

นอกจากนี้อาเนต เซลล์ (Arnaud Sales) (อ้างถึงใน ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2554) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของประชาสังคม ดังนี้

1. ประชาสังคม เป็นที่สำหรับการรวมกลุ่มในรูปแบบของสมาคมและการรวมตัวของสังคม ซึ่งทำ หน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลกับกลุ่มคน กลุ่มคนกับสถาบันทางสังคม สถาบันทาง สังคมกับสถาบันทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ

2. ประชาสังคม เป็นที่สำหรับสร้างสรรค์อัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของสังคม (Social Identities) และรูปแบบการดำเนินชีวิต (Life Styles) แบบใหม่

3. ประชาสังคมอาจมีความหลากหลาย แต่ไม่แตกแยก และเป็นพลังผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง

4. ประชาสังคม เป็นที่สำหรับการก่อตัวของมติมหาชน (Public Opinion) และการต่อสู้ ช่วงชิง เพื่อเป็นผู้นำมติมหาชนระหว่างกลุ่มต่างๆ

5. ประชาสังคมยังทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงกับรัฐ เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจข้ามชาติ และ เชื่อมโยงกันระหว่างกิจกรรมในครอบครัวหรือกิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้คน

6. ประชาสังคมมีความผูกพันลึกซึ้งกับระบบประชาธิปไตย ในฐานะที่ระบอบประชาธิปไตยเป็น เงื่อนไขที่ทำให้ประชาสังคมสามารถดำรงอยู่และพัฒนาต่อไปได้

โดยสรุปลักษณะสำคัญของประชาสังคมคือ มีความหลากหลายแต่ไม่แตกแยกและเป็นพลัง ผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง มีความหลากหลายทั้งในเชิงรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบพื้นที่ รูปแบบการรวมตัว และความหลากหลายของคนที่มารวมตัวกัน ความหลากหลายอีกรูปแบบหนึ่งคือ ความหลากหลายเชิงเนื้อหา ทั้งเรื่องของกิจกรรมที่ดำเนินงานและประเด็นปัญหาหรือความสนใจที่ หลากหลาย มีความเป็นชุมชน การรวมตัวของประชาสังคมเกิดและดำเนินไปด้วยความรัก เมตตา เอื้อ

อาหาร มีความสามัคคี โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับขอบเขตพื้นที่ในชนบทเท่านั้น ยังหมายรวมถึงชุมชนที่มีการรวมตัวกันในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ใช่พื้นที่เป็นหลักในการรวมตัว นอกจากนี้ประชาสังคมมีลักษณะของสำนึกสาธารณะ เกิดโดยธรรมชาติด้วยสำนึกของความเป็นพลเมือง และมองเห็นพลังของตนในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่การจัดตั้งโดยอำนาจรัฐ ประชาสังคมมีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง มีการเสริมสร้างความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่มีในแต่ละบุคคล โดยอาศัยเวลาและการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกันในแบบสังคมแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ประชาสังคมมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายมีกิจกรรมที่หลากหลาย การทำกิจกรรมนั้นเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็น ความจริง นำไปสู่การกำหนดวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย มีการแลกเปลี่ยนสื่อสารกันจนเกิดสังคมที่เข้มแข็ง ประชาสังคมยังมีลักษณะของการเป็นที่สำหรับการรวมตัวของสังคม ที่ประชาชนมีกิจกรรมสาธารณะเพื่อแสดงออกถึงความคิด แนวคิด ความสนใจ ความเอื้ออาทร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันเพื่อเป็นตัวกลางเชื่อมโยงปัจเจกบุคคล กลุ่มคน สถาบันทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ตลอดจนถึงเชื่อมโยงกับรัฐ ประชาสังคมมีลักษณะของการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนของสังคมและมีการกำกับดูแลตนเองอย่างอิสระ เป็นพื้นที่เสรีภาพ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ในการกำหนดความสัมพันธ์และมาตรฐานทางศีลธรรมของสังคม นอกจากนี้ประชาสังคมมีลักษณะผูกพันเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย ประชาธิปไตยมีส่วนทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่และพัฒนาได้

2.1.3 องค์ประกอบของประชาสังคม

ถวิลวดี บุรีกุล (2549) ได้ศึกษาถึงองค์กรประชาสังคมและสรุปไว้ว่าองค์กรประชาสังคมควรมีองค์ประกอบ คือ

1. มีโครงสร้างองค์กรพลเมืองและโครงสร้างชีวิตสมาคม ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่มีระบบการจัดการ มีโครงสร้างและระเบียบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา
2. ไม่แสวงหากำไร โดยที่ไม่มีการค้าหรือการทำธุรกิจ สอดคล้องกับเป้าประสงค์สาธารณะ
3. ความเป็นอิสระและการปกครองตนเอง ซึ่งเน้นความเป็นอิสระทั้งด้านการเงิน ทางเศรษฐกิจ การทำงานของคนในองค์กร
4. มีความสมัครใจ ทั้งในการเป็นสมาชิก การลาออกจากการเป็นสมาชิกเป็นไปตามความสมัครใจ และให้การตัดสินใจเป็นไปตามความต้องการของประชาชน
5. เป็นพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ปัจเจกบุคคลสามารถเข้าถึงได้ แต่ละคนสามารถเสนอความคิดที่แตกต่างหลากหลายในพื้นที่สาธารณะ

6. เป็นเครือข่ายการสื่อสารสาธารณะ ซึ่งมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาและส่งข้อเรียกร้องถึงรัฐ ทำให้พื้นที่สาธารณะมีความคิดและสิ่งใหม่ร่วมกัน สื่อที่มีจรรยาบรรณและช่องทางการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญของประชาสังคม

7. มีจิตสำนึกของประชาสังคม ซึ่งมีความคิดและการยอมรับการรวมตัวอย่างอิสระ ที่มาจากความเอื้ออาทรระหว่างกัน ยอมรับความคิดเห็นกันและกัน เกิดความตระหนักถึงความเป็นพลเมืองที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน นำไปสู่การเกิดการเกิดหน่วยกิจกรรมร่วมกัน

8. มีธรรมเนียมของชุมชนพลเมือง ซึ่งเป็นการกำหนดค่านิยมร่วมกันจากความไว้วางใจและความเชื่อถือ การช่วยเหลือพึ่งพากัน อดทน การยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลาย

9. มีธรรมาภิบาลและโมเดลจิตและมีวัฒนธรรม เพื่อการสร้างความเป็นเอกภาพหรือความเป็นปึกแผ่น

10. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมกันมองไปข้างหน้า กำหนดเป้าหมายและทิศทางร่วมกัน

11. มีความตระหนักร่วมกัน ต่อปัญหาสาธารณะนำมาสู่การรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา

12. มีเป้าหมายเฉพาะ ในการรวมกลุ่มสำหรับแต่ละประเด็น

13. ยอมรับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิของกลุ่ม เพื่อให้เกิดการบูรณาการทางสังคม

14. มีการกล่อมเกล่า เพื่อให้มีเวลาสำหรับความสำเร็จ

15. มีความเอื้ออาทร ความสมานฉันท์ ซึ่งเป็นความร่วมมือที่มีพลังบนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนตัวก่อให้เกิดความยั่งยืน

16. ความเป็นพหุภาคี ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวางทำให้มีการรวมกันเป็นเครือข่าย สามารถเข้าถึงข้อมูลเกิดการตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน

17. มีการรวมกลุ่มเป็นธรรมชาติ ไม่ได้มีการบังคับจากภายนอก

18. มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ เพื่อสร้างการเรียนรู้และการปฏิบัติร่วมกัน

19. มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเครือข่ายของความร่วมมือ

20. มีระบบจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาสังคมเติบโตและเข้มแข็ง

21. มีเครือข่ายพลเมือง ซึ่งเป็นโครงสร้างและกระบวนการเพื่อเชื่อมโยงสมาชิกประชาคมเข้าด้วยกัน ทำให้มีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

อีกทั้ง ธโรธร ตู่ทองคำ (ม.ป.ป.) กล่าวว่าองค์ประกอบของประชาสังคมประกอบด้วย

1. ความเป็นองค์การ ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างองค์การที่ประกอบด้วยสมาชิกประชุมปรึกษาหารือกัน

2. ความเป็นส่วนตัว ไม่เป็นของรัฐ

3. การมีผลตอบแทนที่ไม่ใช่กำไร ซึ่งเป็นการจัดสรรผลตอบแทนที่ไม่ใช่กำไร แต่เป็นผลประโยชน์ร่วมของสมาชิกประชาสังคม

4. การปกครองตนเอง มีมาตรการในการปกครองและมีหลักการในการควบคุมการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและยุติการดำเนินการได้
5. ความสมัครใจ ซึ่งเป็นความสมัครใจของสมาชิกที่มารวมกลุ่มเพื่อเป้าหมายสาธารณะ ดังนั้นจึง อาจสรุปองค์ประกอบที่สำคัญของประชาสังคม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปองค์ประกอบสำคัญของประชาสังคม

องค์ประกอบ	คำอธิบาย
โครงสร้างองค์การ	เป็นการรวมกลุ่ม หรือจัดโครงสร้างองค์การที่มีระบบการจัดการ มีโครงสร้างและระเบียบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สมาชิกมีการประชุมปรึกษาหารือกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา
มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	มองอนาคตร่วมกัน รับรู้ เข้าใจทิศทางและเป้าหมายร่วมกัน
เป็นการรวมกลุ่มอย่างธรรมชาติ ด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่การจัดตั้ง	ประชาสังคมต้องเกิดบนเงื่อนไขของสำนึกที่จะดำเนินการร่วมกัน บนพื้นฐานของการเติบโตไปอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ได้ถูกบังคับ เป็นความสมัครใจของสมาชิกที่มารวมกลุ่มเพื่อเป้าหมายสาธารณะ การเป็นสมาชิก การลาออกจากการเป็นสมาชิกเป็นไปตามความสมัครใจ การตัดสินใจเป็นไปตามความต้องการของประชาชน
ความเป็นอิสระและการปกครองตนเอง	เน้นความเป็นอิสระ มีมาตรการในการปกครองตนเอง มีหลักการในการควบคุมการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและยุติการดำเนินการได้
ไม่แสวงหากำไร	ไม่แสวงหากำไร ไม่มีการค้าหรือการทำธุรกิจ เป็นการจัดสรรผลตอบแทนที่ไม่ใช่กำไร แต่เป็นผลประโยชน์ร่วมของสมาชิกประชาสังคม
พื้นที่สาธารณะ	ต้องเปิดและค้นหาพื้นที่สาธารณะ ทั้งพื้นที่เชิงกายภาพและพื้นที่ทางสังคม ที่ปัจเจกบุคคลเข้าถึงได้ ทำให้มีโอกาสพบกันเพื่อแลกเปลี่ยนเสนอความคิดที่แตกต่าง และหลากหลาย เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน สร้างเครือข่ายเชื่อมความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คำอธิบาย
มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ มีเครือข่ายสื่อสารสาธารณะ	การสื่อสารอย่างต่อเนื่องและการมีเครือข่ายการสื่อสารสาธารณะมีความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีผลต่อการเติบโตและขยายตัวของประชาสังคม การแก้ไขปัญหาและส่งข้อเรียกร้องถึงรัฐ ทำให้พื้นที่สาธารณะมีความคิดและสิ่งใหม่เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือต่างๆเข้าด้วยกัน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน สื่อที่มีจรรยาบรรณและช่องทางการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญของประชาสังคม
การมีอัธยาศัยไมตรีจิตและธรรมเนียมวัฒนธรรมชุมชนพลเมือง	ประชาสังคมที่มีพลัง จำเป็นต้องสร้างบนพื้นฐานของความมีอัธยาศัย ความสัมพันธ์ส่วนตัวและการกำหนดค่านิยมร่วมกัน คือมีความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันและกัน อุดหนุน ยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลาย การยอมรับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิของกลุ่มและการมีความสมานฉันท์ รวมทั้งความเป็นเอกภาพหรือความเป็นปึกแผ่น เพื่อการรวมกลุ่มให้เกิดการบูรณาการทางสังคม
การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางบนความสัมพันธ์เชิงสาธารณะ	การมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง ด้วยความสัมพันธ์ของคนที่หลากหลาย ทำให้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างกว้างขวาง บนความร่วมมือที่ไม่จำกัดเฉพาะคนที่รู้จักกันหรือมีความสนใจร่วมกัน ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูล จะเป็นเงื่อนไขให้เกิดการรับรู้ คิด ตัดสินใจและร่วมลงมือทำอย่างแข็งขัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน
มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบสาธารณะในฐานะพลเมือง	ประชาสังคมต้องสะท้อนถึงความตื่นตัวของเครือข่ายพลเมืองที่ตระหนักถึงปัญหาสาธารณะ นำมาสู่การรวมกลุ่มอย่างอิสระ เกิดหน่วยกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา รับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของสาธารณะ
มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้	มีการสร้างและสังมองค์ความรู้ ที่จะปรับใช้และเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง และต้องมีศักยภาพและความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ด้วยเพื่อสร้างการเรียนรู้และการปฏิบัติร่วมกัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คำอธิบาย
แนวคิด วิธีการปฏิบัติ จิตใจที่มุ่งมั่น	ประชาสังคมต้องมีแนวคิดพื้นฐานที่ว่าประชาชนมีศักยภาพที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ต้องกระตุ้นให้ชุมชนเกิดกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของตนเองตั้งแต่การกำหนดปัญหาและขอบเขต การพิจารณาอย่างรอบด้าน การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติและประเมินผล กรอบคิดของชุมชนเองก็เป็นตัวกำหนดวิธีปฏิบัติที่จะสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ถ้าชุมชนคิดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากภายนอกก็จะสามารถหาทางแก้ไขปัญหาได้
มีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ	ประชาสังคมต้องอยู่บนพื้นฐานของการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพทั้งด้านองค์กร ระบบและคนในองค์กร ทำให้ประชาสังคมเติบโตและเข้มแข็ง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Governmental Organizations)

องค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Governmental Organizations) หรือที่เรียกว่า NGOs หากแปลตรงตัว คือ องค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ ซึ่งมีการกล่าวถึงเป็นครั้งแรก ในที่ประชุมสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ.2503 ซึ่งเห็นว่าการพัฒนาประเทศผ่านระบบราชการโดยทั่วไป มีข้อจำกัดหลายประการ ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงมีแนวคิดว่าการดูแลแก้ไขปัญหาเหล่านี้ควรให้ภาคส่วนอื่นในสังคมคือ องค์กรภาคเอกชน ซึ่งมีอยู่แล้วเข้ามาช่วยดูแลในด้านที่สามารถหนุนเสริมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้มากกว่า (ศรีสุวรรณ จรรยา, 2550)

ธนาคารโลก (World Bank) ได้ให้คำจำกัดความว่า องค์กรพัฒนาเอกชน คือ องค์กรภาคส่วนเอกชนที่ทำกิจกรรมเพื่อบรรเทาทุกข์ สนับสนุนผลประโยชน์ของคนจน ปกป้องสิ่งแวดล้อม ให้บริการทางสังคมพื้นฐาน หรือดำเนินการบริการชุมชน (Nalinakumari, B. and MacLean, R., 2005)

Peter Willetts (2002) ให้คำอธิบายว่า องค์กรพัฒนาเอกชน คือ กลุ่มคนหรือสมาคมที่เป็นอิสระและมีความสมัครใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันโดยมีเป้าประสงค์ร่วมกันที่ไม่ใช่เรื่องของการเป็นส่วนหนึ่งของตำแหน่งในองค์กรภาครัฐ เพื่อผลประโยชน์หรือกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย

ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ (2543) ได้อธิบายความหมายขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ไว้ว่าเห็นภาพได้ชัดว่า เป็น “องค์กรที่ไม่ใช่ภาคราชการ และไม่ใช่งานธุรกิจที่แสวงหากำไร ก่อตั้งและดำเนินการโดยกลุ่มบุคคล ที่มีความมุ่งมั่นในอันที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสและประชาชนผู้ทุกข์ยาก อันเกิดจากผลกระทบของการพัฒนา”

มติการประชุมระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน (อ้างถึงใน <http://www.thaingo.org>) ที่ทำงานพัฒนาต่าง ๆ 37 องค์กร ในปี 2526 ได้ให้ความหมายของ "องค์กรพัฒนาเอกชน" ไว้ว่า 1) เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินงานพัฒนาสังคม โดยเน้นการพัฒนาคนและการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) เป็นองค์กรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่จดทะเบียนก็ได้ และในกรณีที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล จะต้องมีการจัดองค์กรเป็นคณะบุคคล ขึ้นมาดูแลรับผิดชอบ ในการดำเนินกิจการอย่างมีระเบียบแบบแผนตามสมควร 3) เป็นองค์กรที่ดำเนินงานโดยอิสระ มีกิจกรรมต่อเนื่องและไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือค้ำกำไร

วรรณดี สุทธินรากรและ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2546) ได้อธิบายองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Governmental Organizations) ไว้ว่าเป็นองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร ซึ่งดำเนินงานกับประชาชนผู้ด้อยโอกาสระดับรากหญ้าทั้งในพื้นที่ชนบทและชุมชนเมืองโดยเฉพาะส่วนที่หน่วยงานภาครัฐเข้าไม่ถึง องค์กรพัฒนาเอกชนเน้นหลักการทำงาน คือการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ผ่านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยแนวทางของการพึ่งตนเอง (Self-reliance หรือ Self-sufficiency) ซึ่งดำเนินงานในลักษณะขององค์กรและมีเครือข่ายการทำงาน (Network) โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ (People Participation) บนฐานของวัฒนธรรมชุมชน เชื่อมั่นในภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันจากการครอบงำของปัจจัยภายนอกต่างๆ ตลอดจนช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชน โดยที่การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในปัจจุบันได้รับการยอมรับจากระดับสากล (อ้างถึงใน วรรณดี สุทธินรากร และ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2546)

UNDP (United Nation Development Programe) ได้ระบุว่า องค์กรพัฒนาเอกชนมีลักษณะที่สำคัญคือ ได้รับรับเงินช่วยเหลือจากแหล่งเงินอุดหนุนไม่ว่าจากภายในหรือต่างประเทศ นอกจากนั้นยังมีความเป็นอาสาสมัครจากฐานอุดมการณ์ของการเป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร โดยที่มีการกำหนดทิศทางและนโยบายเป็นของตนเองซึ่งจะมุ่งบริการเพื่อสาธารณประโยชน์

โดยสรุป องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นกลุ่มบุคคล/ประชาชนที่อาสาทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน ดำเนินงานภายใต้กรอบขององค์กรไม่ใช่องค์กรของรัฐและไม่แสวงหากำไร ที่ทำงานมุ่งเน้นให้เกิดผลประโยชน์ต่อสาธารณะและพัฒนาชุมชนโดยรวม

2.2.1 ประเภทและบทบาทของ NGOs

ธนาคารโลก (World Bank) ได้แบ่งประเภทขององค์กรเอกชนเป็น 2 ลักษณะคือ องค์กรพัฒนาเอกชนเชิงปฏิบัติการ (Operational NGOs) ซึ่งจะออกแบบและดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เช่น การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนใหญ่ๆ อย่างองค์กรแคร์ นานาชาติ (CARE International) และองค์กรพัฒนาเอกชนเชิงสนับสนุน (Advocacy NGOs) ซึ่งจะสนับสนุนผลเฉพาะบางอย่างที่มีผลต่อ

นโยบายและการปฏิบัติ เช่น การดำเนินงานของ กรีนพีซ เป็นต้น และได้แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มใหญ่ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นอยู่ในระดับใด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับชุมชนในพื้นที่เฉพาะ ระดับประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ประเทศที่กำลังพัฒนา และระดับสากล ซึ่งโดยมากจะมีศูนย์กลางการทำงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว (Nalinakumari, B. and MacLean, R., 2005)

Williams, C. (1991, in Nalinakumari, B. and MacLean, R., 2005) ได้แบ่งประเภทขององค์กรเอกชนเป็น 4 ประเภท คือ 1) กลุ่มที่เน้นงานเชิงการกุศล เช่น ทำงานกับกลุ่มคนจน หรือ ช่วยในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟู เป็นต้น 2) กลุ่มที่เน้นงานเชิงบริการ เช่น ทำงานเรื่องสุขภาพ การวางแผนครอบครัว หรือการบริการด้านการศึกษา 3) กลุ่มที่เน้นงานเชิงการมีส่วนร่วม เช่น งานที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น การดำเนินโครงการต่างๆ โดยการสนับสนุนทรัพยากรเช่น เงินสด เครื่องมือ ที่ดิน อุปกรณ์และแรงงานให้ เป็นต้น 4) กลุ่มที่เน้นงานเชิงการสร้างเสริมความเข้มแข็ง โดยการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส พัฒนาให้คนเข้าใจถึงปัจจัยที่จะมีผลต่อชีวิตของแต่ละคนมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

Brown (1991, in Nalinakumari, B. and Maclean, R.: 2005) ได้แบ่งประเภทขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็น 4 แบบ คือ เป็นองค์กรประชาชน ซึ่งทำงานชุมชนเป็นหลัก องค์กรพัฒนา ซึ่งจะทำงานในระดับประเทศ ตัวแทนอาสาสมัครระหว่างประเทศ และองค์กรเชื่อม ซึ่งจะแสดงบทบาทเป็นองค์กรกลางในการทำหน้าที่เช่น การตั้งสมาคม เครือข่ายตลอดจนสร้างหุ้นส่วนและการร่วมมือระหว่างองค์กร

การจำแนกประเภทขององค์กรไม่แสวงหากำไรสากล (The International Classification of Nonprofit Organizations - ICNPO) ของ Salamon and Anheier (1996) ได้แบ่งประเภท NGOs เป็นกลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1. ประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการสันถนาการ เช่นที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม กีฬา และกลุ่มทางสังคมต่างๆ 2. การศึกษาและวิจัย ในทุกระดับ 3. สุขภาพอนามัย 4. การสังคมสงเคราะห์ เช่น การบริการสังคม และ การส่งเสริมรายได้ 5. สิ่งแวดล้อมและการคุ้มครองสัตว์ 6. การพัฒนาและการเคหะ เช่น การพัฒนาชุมชนการเคหะ รวมถึงการจ้างงาน 7. กฎหมาย สิทธิมนุษยชนและการเมือง 8. การเชื่อมประสานและการส่งเสริมอาสาสมัคร 9. กิจกรรมระหว่างประเทศ 10. ศาสนา 11. องค์กรเพื่อผลประโยชน์ เช่น สมาคมอาชีพต่างๆ กลุ่มผู้หญิงและอื่นๆ

สร อักษรสกุล (2545) ได้แยกประเภทขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยเป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มแรก เป็นองค์กรเล็กๆ และไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแต่อย่างใด อาจเป็นโครงการที่ตั้งขึ้นมาเฉพาะกิจเท่านั้น ผู้ที่ทำงานในองค์กรกลุ่มนี้อาจมาจากภาครัฐบาลหรือภาคธุรกิจก็ได้ ที่มุ่งช่วยเหลือสังคม

กลุ่มที่สอง เป็นโครงการ หรือกลุ่ม หรือชมรม แต่เป็นกลุ่มที่ใหญ่กว่ากลุ่มแรก ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำกลุ่มอยู่ 2-3 คน หรือบางแห่งอาจเน้นการใช้อาสาสมัครมาช่วยโดยไม่มีค่าตอบแทนให้หรือจ่ายให้บางส่วน

กลุ่มที่สาม เป็นองค์กรที่พัฒนามาจากกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 โดยจะมีเจ้าหน้าที่ประจำมากขึ้น และมีโครงการมากกว่า 1 โครงการ รวมทั้งมีงบประมาณที่ได้จากการเสนอโครงการและได้งบประมาณมาสนับสนุนการทำงานจากแหล่งทุนต่างๆทั้งภาครัฐและจากแหล่งอื่นๆ

กลุ่มที่สี่ เป็นองค์กรที่คนของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดตั้งขึ้น ซึ่งมีทั้งที่ตั้งเป็นโครงการเป็นชมรม และที่จดทะเบียนเป็นทางการเป็นมูลนิธิ หรือสมาคม และที่ตั้งขององค์กรเหล่านี้มักอยู่ในหน่วยงานของรัฐ บางครั้งก็ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานรัฐนั้นๆ หรืออาจมีตัวแทนมาจากองค์กรระหว่างประเทศเพื่อทำโครงการเฉพาะกิจ เป็นต้น

กลุ่มที่ห้า คือ องค์กรระหว่างประเทศ หรือ ไอเอ็นจีโอ (INGO) องค์กรเหล่านี้มักมีองค์กรแม่อยู่ที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีทั้งที่เข้ามาสนับสนุนหรือร่วมมือกับเอ็นจีโอ ในประเทศไทยและที่เข้ามาทำกิจกรรมเอง โดยการจ้างคนในประเทศนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ แต่ส่วนมากระดับหัวหน้ายังเป็นชาวต่างประเทศที่ส่งเข้ามา

นอกจากนี้หากแบ่งตามบทบาทและลักษณะงานสำคัญขององค์กรพัฒนาเอกชน อาจประกอบด้วย 4 ประเภท คือ

1) งานพัฒนาและสร้างจิตสำนึก ซึ่งมุ่งให้ความรู้พื้นฐานหรือความชำนาญบางอย่างให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เข้าใจตนเองและสามารถยกระดับการช่วยตัวเองผ่านกิจกรรมที่ทำ ตลอดจนเพื่อสร้างความเข้าใจถึงสิทธิผลประโยชน์ในความเป็นมนุษย์ และความเป็นพลเมืองของสังคม รวมทั้งเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจิตใจของแต่ละคน

2) งานส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่ม ซึ่งให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อทำกิจกรรมพัฒนา เพราะความสามารถในการช่วยตัวเองได้ดีและต่อเนื่อง จะต้องอาศัยความเป็นกลุ่มรองรับ

3) งานศึกษา เผยแพร่ วรรณคดี ซึ่งการพัฒนาสังคมเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่ทุกคนจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาด้วย ดังนั้นจำเป็นต้องศึกษาให้รู้และเข้าใจถึงสภาพและสาเหตุของปัญหาทั้งในส่วนกว้างและระดับใกล้ตัวประชาชน ซึ่งจะทำให้สามารถร่วมกำหนดแนวทางการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายได้เหมาะสมยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับรู้ผลการศึกษา เพื่อให้สาธารณชนเกิดการตระหนัก ยอมรับ เข้าใจ และมีส่วนช่วยแบ่งเบางานพัฒนาของสังคม ทั้งด้านป้องกันและแก้ไข การศึกษาด้านนี้เอ็นจีโอกระทำล้าหน้ากว่าภาคราชการ เพราะมีความยืดหยุ่นสูง ข้อจำกัดน้อยกว่า จึงมักจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยเฉพาะกับผู้ที่มีอิทธิพลหรือส่วนราชการได้

4) งานริเริ่มผลักดันและเสนอแนะทางเลือก ซึ่งสามารถตัดสินใจริเริ่มกิจกรรมแบบนำร่องทดลองขึ้นก่อนได้ เมื่อได้ผลก็นำออกเผยแพร่เพื่อให้มีการขยายผลหรือปรับเปลี่ยนนโยบายด้านนั้น เพราะมีความเป็นอิสระสูงและปลอดผลประโยชน์ จึงสามารถทำภารกิจการผลักดันหรือรณรงค์ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปและสถานการณ์เร่งด่วนฉุกเฉิน (<http://www.thaingo.org>)

ศรีสุวรรณ จรรยา (2550) ได้สรุปบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยไว้ว่าเป็นบทบาทในการทำงานภาคประชาชนหรือประชาสังคม ในการมีส่วนร่วมพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ คู่ขนานไปกับ หน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบ เฝ้าระวัง และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนทำหน้าที่ในการประสานงานกับหลาย ๆ องค์กรทั้ง ภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับบุคคล องค์กร หน่วยงานหรือกลุ่มต่างๆในการทำงาน ตามบทบาทต่างๆ คือ 1) บทบาทในด้านการบรรเทาและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมหรือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ 2) บทบาทในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ หรือการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย 3) บทบาทในการสื่อสาร เผยแพร่ รณรงค์ บอกกล่าวให้สังคมได้รับรู้ รวมทั้งการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของสังคม และ 4) บทบาทในการตรวจสอบเฝ้าระวัง และติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายรัฐ รวมทั้งนโยบายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และนำเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมต่อสังคม เป็นต้น

โดยสรุป การแบ่งประเภทขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับว่าจะแบ่งตามโครงสร้างองค์กร กลุ่มเป้าหมายการทำงาน ระดับการทำงาน หรือว่าแบ่งตามบทบาทหน้าที่และรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมของแต่ละองค์กร ทั้งนี้โดยส่วนรวมแล้วไม่ว่าจะอยู่ในประเภทใดเป้าหมายหลักก็เพื่อการพัฒนาสังคมโดยไม่มุ่งเน้นการแสวงหากำไรนั่นเอง

ทั้งนี้บทบาทและการพัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชน ยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องจะเป็นคู่ขนานไปกับการพัฒนาของสังคมไทย และเฝ้าติดตามนโยบายของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งบางครั้งอาจจะเชิงก้าว บางครั้งอาจจะผ่อนปรน ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ของสังคม บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัต (Dynamic) ตลอดเวลานั่นเอง

ลักษณะงานที่องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปเกี่ยวข้องและผลักดันกับการพัฒนาสังคมไทยที่ผ่านมา อาจสรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน 2) รณรงค์พิทักษ์สิทธิที่ดินทำกิน และอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศน์ 3) รณรงค์ประชาธิปไตย การตรวจสอบอำนาจรัฐ การสร้างการตื่นตัวของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ 4) ส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก 5) ส่งเสริมบทบาทและพัฒนาสตรี 6) รณรงค์ส่งเสริมการพิทักษ์สิทธิเด็ก 7) รณรงค์ พิทักษ์สิทธิและช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ 8) รณรงค์ ส่งเสริมสิทธิด้านต่างๆ ของชนเผ่า 9) สนับสนุน และส่งเสริมสิทธิของประชาชนในชุมชนแออัด (<http://www.thaingo.org>)

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วม (Participation) มีการให้ความหมายที่แตกต่างหลากหลายตามสภาวะการณ์ของลักษณะที่เกี่ยวข้องดังนี้ Erwin William (1976) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหา

ของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันกับประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยที่ Cohen และ Uphoff (1980) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 4 แบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ภูมิธรรม เวชยชัย (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงว่าหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตน จัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคมและได้พัฒนา การรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง และได้นำเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อจะให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ Banjong Na-sea (2002) ที่กล่าวถึงการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นว่าควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีอำนาจในการจัดการและรับผลประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2538. อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม, 2553) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ เป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งในส่วนบุคคลและกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ และสอดคล้องต่อความจำเป็น ความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ด้วย การมีส่วนร่วมมี 4 ลักษณะ คือ 1) เป็น การมีส่วนร่วมในการได้รับอำนาจที่จะคิดและทำมากขึ้น ทั้งในเรื่องการเมืองและอำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใดๆ 2) เป็นการร่วมกันอย่าง มีอิสรภาพ เสมอภาค เท่าเทียม และมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง 3) ต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการไปจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ และ 4) มักเป็นเรื่องที่ผู้ด้อยโอกาสขอแบ่งอำนาจจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเพื่อปรับปรุงชีวิตของตนให้ดีขึ้น

เสนห์ จามริก (2537) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. ร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา
3. ร่วมในการเลือกวิธีการ และวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา
4. ร่วมในการดำเนินงานตามแผน

5. ร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ และหมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมจัดทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น และเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออก ซึ่งความต้องการของตน การจัดลำดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นโดยเน้นการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท และเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจ เข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเอง ทั้งนี้โดยมิใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก ตามนิยามที่กล่าวถึงนี้ การมีส่วนร่วมทางของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเอง เป็นตัวของตนเอง ในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี

HO H. (1983) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ควรมีส่วนประกอบด้วยเนื้อหาในด้านการเน้นคุณภาพของการวางแผนระดับท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรที่จะหาได้ในท้องถิ่น การฝึกอบรมที่เน้นประชาชนสามารถดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้วยตนเองได้ การแก้ไขปัญหาความต้องการพื้นฐานโดยสมาชิกของชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและตามแบบประเพณีดั้งเดิม และการใช้วัฒนธรรมและการสื่อสารที่สอดคล้องกับการพัฒนา นอกจากนี้อาจหมายถึง การมีส่วนร่วมที่เน้นในรูปกลุ่ม/องค์กร หรือชุมชนไว้ว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มหรือชุมชน มีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้วมีการแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน จนมาสู่การตัดสินใจกระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ มีความร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ มีกลุ่ม หรือองค์กรชุมชนรองรับ ประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญา และการรับรู้สามารถคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตของตนเองได้ ประชาชน หรือชุมชนได้พัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม นอกจากนี้ Wetheim (1981) ยังกล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นลักษณะของการที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ เพื่อที่จะกำหนดความต้องการของตนในชุมชนได้ ซึ่งตรงนี้นี่เองที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา

Lisk (1985. อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม, 2553) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วม ก็คือ การเข้าร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการดำเนินการตัดสินใจทุกระดับ ทุกรูปแบบในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกระบวนการวางแผน ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก บริหาร และประเมินผลแผนงานในแต่ละโครงการ ซึ่งท้ายสุดจะนำไปสู่การยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ถวิลวดี บุรีกุล (2548) ได้ระบุถึงเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม 3 ประการคือ 1) ต้องมีอิสรภาพ คือ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ หากเป็นการถูกบังคับให้เข้าร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการเข้าร่วม 2) ต้องมีความเสมอภาค คือประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิในการเข้าร่วมเท่าเทียมกัน 3) ต้องมีความสามารถ คือ ผู้ที่เข้าร่วมจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรม แม้ในบางกิจกรรมจะกำหนดว่ามีเสรีภาพและเสมอภาคในการเข้าร่วม แต่กิจกรรมนั้นมีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย ก็ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ ส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี 3 ด้านหลัก คือ 1) ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน 2) ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย ว่ากิจกรรมนั้นมีรูปแบบและลักษณะอย่างไร ประกอบการตัดสินใจเข้าร่วม 3) ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตามบุคคลเป้าหมายมักจะถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้ว

Jame L. Creighton (2005) ได้ระบุว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน โดยที่กระบวนการมีส่วนร่วมจะมีประโยชน์ในฐานะที่เป็นตัวช่วยเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาจากการเกิดความขัดแย้งในสังคม สร้างฉันทามติ เพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่น่ารังเกียจที่สุด” ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม คาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน ตลอดจนพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

โกวิทช์ พวงงาม (2553) ได้สรุปถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน ตลอดจนการดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนด นโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทาง การดำเนินงานและทรัพยากรที่ต้องใช้
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือ เข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยให้อยู่บนฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ทันที

อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้กล่าวถึงแนวการพิจารณารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาใน 2 ลักษณะประกอบด้วย รูปแบบของการมีส่วนร่วม อาทิ เช่น เป็นการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะเกรงใจใคร หรือถูกบังคับเข้ามาทำงาน เพราะมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า เช่น ถ้ามาช่วยขุดดินสร้างเขื่อน จะได้รับของแจก เช่น ปลาซาร์ดีนคนละกระป๋อง หรือเข้ามามีส่วนร่วม โดยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น และอยากเข้ามามีส่วนร่วมทำ เพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่จะก่อประโยชน์ระยะยาวให้กับตนเอง และได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงาน และการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

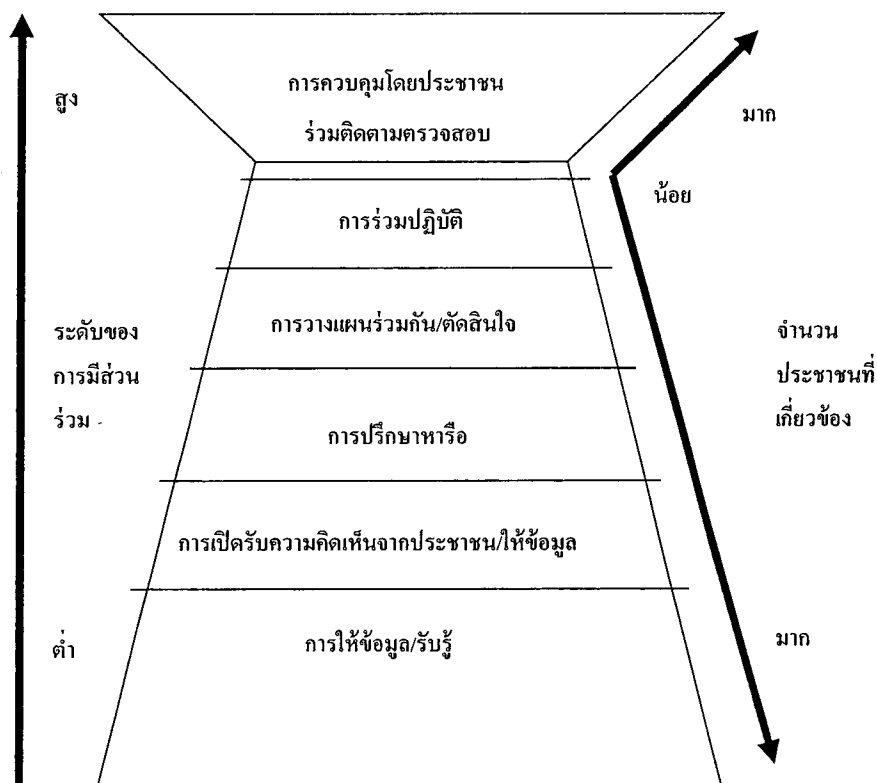
ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปแล้วนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย เป็นการประเมินผลการหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การตัดสินใจ เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กระทำการตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา จึงจะถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประชาชน/องค์กรชุมชนให้มีความ

เข้มแข็ง สามารถกำหนดความต้องการที่แท้จริงในการแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเองได้ ทั้งนี้ ในทางปฏิบัตินั้น ประชาชนอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ

2.3.1 ระดับการมีส่วนร่วม (Level of Participation)

ถวิลวดี บุรีกุล (2548) ได้แบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 7 คือ 1. ระดับการให้ข้อมูลต่อประชาชน 2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน 3. ระดับการปรึกษาหารือ 4. ระดับการวางแผนร่วมกันจนถึงการร่วมตัดสินใจ 5. ระดับการร่วมปฏิบัติ 6. ร่วมติดตามตรวจสอบ และ 7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน โดยที่หากระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมก็จะมาก และหากระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้น จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ดังภาพประกอบที่ 3

ที่มา: ถวิลวดี บุรีกุล (2548)

ภาพประกอบที่ 3 ระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ส่วน ปรีดี โชติช่วง และคณะ (2536 อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม, 2553) แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 7 ระดับ คือ

ระดับที่ (1) ถูกบังคับให้ร่วม ไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ (2) ถูกหลอกให้ร่วม อาจถูกล่อด้วยผลประโยชน์ในรูปของค่าจ้างหรือความสะดวกสบายบางอย่าง

ระดับที่ (3) ถูกชักชวนให้ร่วม ส่วนมากเป็นการชักชวนให้ร่วมโครงการที่มีอยู่แล้ว

ระดับที่ (4) สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ซึ่งในลักษณะนี้เสียงของประชาชนจะได้รับฟังมากขึ้น แต่จะแก้ไขและดำเนินการต่อไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนยังคงอยู่ภายใต้การตัดสินใจของรัฐ

ระดับที่ (5) มีโอกาสเสนอความคิดเห็น โดยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการวางโครงการและดำเนินการตามโครงการ แต่การตัดสินใจยังอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐอยู่

ระดับที่ (6) โอกาสเสนอโครงการ โดยที่ประชาชนกับทางรัฐจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด และมีโอกาสตัดสินใจว่าการดำเนินการควรจะเป็นอย่างไร และมีสิทธิที่จะเสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติได้

ระดับที่ (7) มีโอกาสในการตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน จนกระทั่งการประเมินผลโครงการ

นอกจากนี้ The International Association for Public Participation (อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม, 2553) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ ดังภาพประกอบที่ 4

ดังนั้น ระดับของการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาส ตลอดจน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจที่จะส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่หรือชุมชน ตลอดจนมีการจัดการทรัพยากรและปัจจัยการผลิต โดยที่การพัฒนานี้จะดำเนินไปในแนวทางที่สอดคล้องกับความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนมากในชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยหลายระดับ ตั้งแต่ระดับที่ (1) การรับรู้ข้อมูลและให้ข้อมูลข่าวสารหรือแม้แต่การเข้าร่วมโดยไม่มีทางเลือกหรือเข้าร่วมเพราะผลประโยชน์บางอย่าง ระดับที่ (2) การเปิดรับฟังความเห็นจากประชาชน ระดับที่ (3) การเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะโดยผ่านการปรึกษาหารือ ระดับที่ (4) ความร่วมมือในการให้มีการวางแผนร่วมกันหรือร่วมกันปฏิบัติและตรวจสอบ จนกระทั่งระดับที่ (5) การตัดสินใจและควบคุมโดยประชาชน

ภาพประกอบที่ 4 ระดับการมีส่วนร่วมของ The International Association for Public Participation

2.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนชนบท ในรูปกลุ่ม/องค์กรชุมชนนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในทุกขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม นอกจากนี้ในท้องถิ่นก็จำเป็นต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วม ดังที่นครินทร์ เมฆไตรรัตน์และคณะ (2552) ได้เสนอหลักการของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 4 รูปแบบ

ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 3) การมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และ 4) การมีส่วนร่วมในการจ่ายภาษีของประชาชนให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ยังได้เสนอรูปแบบของการบริหารงานท้องถิ่นในระดับเครือข่ายต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ระบุว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมงานเครือข่ายภาคประชาสังคม (Decentralization model) มีระดับการมีส่วนร่วมสูง ทำให้เกิดการพัฒนาและบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากส่วนการปกครองจะมีส่วนร่วมในด้านต่างๆที่ต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนแล้ว ประชาชนเองก็ควรจะมีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม ดังที่ โกวิท พวงงาม (2553) ได้ยกตัวอย่างไว้ เช่น

1. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนพัฒนา 5 ปีและแผนพัฒนาประจำปี ในการร่วมเสนอปัญหาความต้องการ และโครงการเพื่อการพัฒนา ในรูปแบบของกระบวนการทำประชาคม
2. มีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดให้แต่งตั้งผู้แทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อความโปร่งใส
3. มีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องแจ้งวาระการประชุมและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย
4. มีสิทธิในการเสนอข้อบัญญัติ เพื่อให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบังคับตำบล ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542
5. มีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

ในที่นี้อาจกล่าวได้ที่ วรทัต ลีพันธ์ (2545, อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2553) ได้กล่าวว่าประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ใน 3 ฐานะคือ ฐานะผู้ส่งเสริม ฐานะผู้รับบริการ และ ฐานะผู้ตรวจสอบ

จากผลการศึกษาวิจัยของโกวิท พวงงามและคณะ (2553) ได้ระบุถึงรูปแบบวิธีการในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. การเปิดช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างหลากหลาย โดยพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้เปิดช่องทางให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เอกสารเผยแพร่ วารสาร ป้ายประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย

หอกระจายข่าว ศูนย์เรียนรู้ชุมชน Website ของอปท. และการให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมสภาท้องถิ่น เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็นและเวทีลานความคิดของประชาชน โดยที่ อปท.เปิดพื้นที่ให้มีการจัดให้มีเวทีรับฟังความคิดเห็น หรือเวทีการประชุมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในตรงนี้มีลักษณะของเวทีที่เป็นลานความคิดที่มีอิสระของประชาชนทุกเพศทุกวัย

3. การจัดตั้งคณะกรรมการในลักษณะต่างๆของอปท. ซึ่งจะเป็นการเปิดให้ประชาชน กลุ่มตัวแทนประชาคมได้มีโอกาสเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการของ อปท.ในลักษณะต่าง เช่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับงานจ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการอื่นๆ ที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการของ อปท. เช่น คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก คณะกรรมการเครือข่ายอาชีพ เป็นต้น

4. การเป็นอาสาสมัครพลเมือง เช่น อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครสิ่งแวดล้อม อาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งเครือข่ายภาคประชาชน เป็นความประสงค์ที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดการขยะร่วมกัน การจัดการด้านสุขภาพมีลักษณะเป็นคลินิกชุมชน การสร้างเครือข่ายด้านภัยยาเสพติด รวมถึงกิจกรรมที่ประชาชนร่วมมือระหว่างกัน เช่น เครือข่ายกลุ่มอาชีพ เครือข่ายด้านสุขภาพ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน/กิจกรรมพัฒนาของชุมชนทุกขั้นตอนนั้น อยู่บนพื้นฐานการตัดสินใจร่วมกันของประชาชนในรูปกระบวนการกลุ่มหรือรูปองค์กรชุมชน จะเป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถพัฒนาชุมชนให้ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถที่จะบริหารจัดการพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่ายๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

2.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ปากบารา

2.4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นนโยบายสาธารณะแห่งชาติ เริ่มมีการวางแผนตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา โดยแผนพัฒนาจะมีช่วงการดำเนินการในวาระ 4 ปี เริ่มจากแผนพัฒนาฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504-2509 มีการจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนา ฉบับที่ 1 เน้นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เช่น ถนน ระบบประปา ระบบไฟฟ้า และสาธารณูปโภคอื่น ๆ เพื่อรองรับในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ โดยปรับระบบเศรษฐกิจให้เข้ากับการพัฒนาวัตถุ ซึ่งช่วงนั้นแผนฯ จะเป็นลักษณะ Top-Down Planning ก็คือเป็นแผนที่ส่งตรงมาจากส่วนกลางลงไปยังส่วนภูมิภาค ซึ่งเราก็ได้เห็นหน่วยงานที่พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) ต่อมาแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515-2519 และแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 เป็นแผนต่อเนื่องหลังจากที่ได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้พอสมควรแล้ว จึงได้เริ่มมีการตั้งโรงงานในเขตจังหวัดใกล้เคียงกับกรุงเทพเพื่อความสะดวกในการขนส่งสินค้ามาขายในเมืองประเทศไทยได้เปลี่ยนตัวเองเป็นประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้น จากเดิมที่เป็นการผลิตในประเทศเพื่อทดแทนการนำสินค้าเข้า เมื่อผลิตได้มากขึ้นก็เปลี่ยนมาเป็นการส่งออก ทำให้เศรษฐกิจเกิดการขยายตัว เกิดจากการเปลี่ยนประเทศจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม จากแผนพัฒนา ฉบับที่ 1 และแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 ที่สร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเปลี่ยนประเทศเข้าสู่การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้ไม่ได้ไปดูแลภาคเกษตรกรรม แรงงานคนหนุ่มสาวภาคเกษตรจึงเคลื่อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก แต่ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 และแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 นี้ก็ได้เริ่มมีการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาสังคม แผนพัฒนาฯ ก็เลยปรับไปพัฒนาด้านสังคมด้วย ช่วงนี้ก็ยังเป็นแผนที่ส่งตรงมาจากส่วนกลางลงไปสู่ส่วนภูมิภาค

ช่วงหลังจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 เข้าสู่แผนพัฒนา ฉบับที่ 5 การเมืองเริ่มเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น โดยมีระบบการเลือกตั้ง การเมืองมีเสถียรภาพมั่นคงมาก ทำให้เศรษฐกิจเริ่มดีขึ้นเรื่อย ๆ นำไปสู่การมุ่งขยายการพัฒนาชนบท ซึ่งช่วงนั้นแผนพัฒนาฯ เริ่มที่จะเป็นลักษณะ Top-Down & Bottom Up Planning ก็คือเป็นแผนที่ส่งตรงมาจากส่วนกลางลงไปสู่ส่วนภูมิภาค และส่วนภูมิภาคก็ยังมีโอกาสเสนอแนวทางพัฒนาในระดับล่างขึ้นไปยังส่วนกลาง แต่ก็ยังมีปัญหาเศรษฐกิจ เกี่ยวกับปัญหาน้ำมันแพงในตลาดโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทย รัฐบาลสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จึงแก้ปัญหาโดยการออกนโยบายรัดเข็มขัดทางการคลัง ไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยรวมถึงรณรงค์ให้ประชาชนประหยัดพลังงาน เช่น รณรงค์ให้ปิดไฟ ทิวไม้แพร์ภาพช่วงหัวค่ำที่มีคนดูจำนวนมาก เป็นนโยบายที่ช่วยให้ประหยัดได้จริง

สมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ใช้นโยบาย “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” โดยมีการติดต่อค้าขายและเชื่อมความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น ความเจริญเศรษฐกิจในช่วงนั้นได้รับผลจากการดำเนินนโยบายนี้และได้รับผลจากเศรษฐกิจภายนอกประเทศที่ค่าเงินเยนของญี่ปุ่นแข็งตัว ทำให้สินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ผลิตในญี่ปุ่นมีต้นทุนและราคาสูง ญี่ปุ่นจึงแก้ปัญหาหนี้โดยย้ายฐานการผลิตมายังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมองว่าประเทศไทยมีศักยภาพสูงสุด และมีความพร้อมในการวางฐานการผลิตสินค้าของญี่ปุ่น ส่งผลให้ยุคนี้ได้เปลี่ยนสินค้าส่งออก จากที่เคยส่งออกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของประเทศกลายมาเป็นสินค้าประเภทอิเล็กทรอนิกส์ และชิ้นส่วนยานยนต์ และได้มีการขยายโรงงานออกไปตามต่างจังหวัดและขยายถนนเป็นโครงข่ายโลจิสติกส์สำหรับขนส่งสินค้า ทำให้เป็นการขยายการพัฒนาไปยังชนบทอีกด้วย เกิดการสร้างงานเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจโตอย่างรวดเร็ว

ต่อมาสมัยรัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายปรับปรุงประเทศ และเปิดเสรีทางการเงิน ทำให้เงินต่างประเทศไหลเข้ามาในประเทศเป็นอย่างมาก แต่เงินที่ไหลเข้ามานั้นไม่ได้เข้ามาเพื่อลงทุนสร้างเศรษฐกิจแต่เป็นการไหลเพื่อเข้ามาให้นักลงทุนได้กู้ ซึ่งนักลงทุนในประเทศเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่าย ทำให้เหมือนเศรษฐกิจฟองตัว กู้ไปเพื่อเก็งกำไร โดยการซื้อที่ดิน อสังหาริมทรัพย์ และลงทุนในสินค้าที่คิดว่าเก็บไว้เพื่อเก็งกำไรในอนาคต ปรากฏว่าต่อมาสินค้าสินค้านั้นขายคืนไม่ได้ กำไรอย่างที่นักลงทุนคิด เกิดปัญหาหนี้เสีย ตกทอดมาในสมัยรัฐบาล พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ จึงเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ หรือเรียกว่า “ต้มยำกุ้ง” เมื่อปี พ.ศ. 2540 ทำให้รัฐบาลต้องลาออก ชนชั้นกลางมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก ต่อมาสมัย นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เข้ามาเป็นรัฐบาล และแก้ปัญหาเรื่องการเงินโดยได้กู้เงินจาก IMF และอยู่ภายใต้นโยบายทางการเงินที่ IMF กำหนด ภาวะเศรษฐกิจในช่วงนี้สถาบันการเงินและธนาคารมีหนี้สินจำนวนมาก วิกฤตในปี พ.ศ. 2540 นี้เป็นวิกฤตที่สภาพัฒนาฯ ไม่ได้คาดการณ์มาก่อน จึงปรับตัวไม่ทัน แต่ในเรื่องของการจัดทำแผนฯ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้ปรับแนวการพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และได้ปรับตัวในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยให้ความสำคัญในการเน้นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศได้รับผลกระทบจากกระแสทุนนิยมเป็นอย่างมาก ทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสทุนนิยม (พิจิตรา ศุภสวัสดิ์กุล, 2553) จึงต้องหันมาเน้นพัฒนาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจอีกรอบ โดยแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ใช้เป็นแนวทางต่อเนื่องจนมาถึงแผนพัฒนาฉบับปัจจุบัน คือ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ซึ่งมุ่งการพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบ

บริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตามแนวนโยบายที่ได้กำหนดไว้

2.4.1.1 สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) เน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการลงทุนใน สิ่งก่อสร้างขั้นพื้นฐานในรูปแบบของระบบคมนาคมและ ขนส่ง ระบบเขื่อนเพื่อการชลประทานและพลังงานไฟฟ้า สาธารณูปการ ฯลฯ รัฐทุ่มเทพัทยากรเข้าไปเพื่อการปู พื้นฐานให้มีการลงทุนในด้านเอกชนเป็นหลัก

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ยึดแนวทางแผนฯ 1 โดยขยายขอบเขตของแผนให้ครอบคลุมถึงการพัฒนาของรัฐโดยสมบูรณ์กระจายให้บังเกิดผลทั่วประเทศ เน้นเขตทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ และมีโครงการพิเศษนอกเหนือไปจากหน้าที่ปกติของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาภาค โครงการเร่งรัด พัฒนาชนบทและโครงการช่วยเหลือชาวนา ฯลฯ

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีเนื้อหา คือ 1. รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยรักษาอัตราการขยายตัวของปริมาณเงินตรา รักษาระดับราคาสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ รักษาเสถียรภาพทางการเงินระหว่างประเทศ ส่งเสริมการส่งออก ปรับปรุงโครงสร้างการนำเข้า 2. ปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและยกระดับการผลิต เร่งรัดการส่งออกและทดแทนสินค้านำเข้า ปรับงบลงทุนในโครงการก่อสร้างมาสนับสนุนการลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์จากโครงการขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ 3. กระจายรายได้และบริการทางสังคม โดยลดอัตราการเพิ่มประชากร กระจายบริการเศรษฐกิจและสังคมสู่ชนบท ปรับปรุงสถาบันและองค์กรทางด้านเกษตรและสินเชื่อ รักษาระดับราคาสินค้าเกษตร

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) มีเนื้อหา คือ

1. เน้นการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยมุ่งขยายการผลิตสาขาเกษตร ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมผลิตเพื่อส่งออก กระจายรายได้และการมีงานทำในภูมิภาค มาตรการ กระตุ้นอุตสาหกรรมที่ชบเซา รักษาดุลการชำระเงินและการขาดดุลงบประมาณ

2. เร่งบูรณะและปรับปรุงการบริหารทรัพยากรหลักของชาติ รวมทั้งการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ โดยเฉพาะที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้และแหล่งแร่ เร่งรัดการปฏิรูปที่ดิน จัดสรร แหล่งน้ำในประเทศ อนุรักษ์ทะเลหลวง สสำรวจและพัฒนา แหล่งพลังงานในอ่าวไทยและภาคใต้ฝั่งตะวันออก

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. (2525-2529) มีเนื้อหา คือ

1. ยึดพื้นที่เป็นหลักในการวางแผน กำหนดแผนงานและโครงการให้มีผลทางปฏิบัติทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น พื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนาชนบท พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พื้นที่เมืองหลัก ฯลฯ

2. เน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศ เป็นพิเศษโดยการเร่งระดมเงินออม สร้างวินัยทางเศรษฐกิจ การเงิน และการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น ปรับโครงสร้าง

การเกษตร ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค ปรับโครงสร้างการค้าต่างประเทศ และบริการ ปรับโครงสร้างการผลิต และการใช้พลังงาน

3. เน้นความสมดุลในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ
4. เน้นการแก้ปัญหาความยากจนในชนบทล้าหลัง กำหนดพื้นที่ เป้าหมาย 286 อำเภอ/กิ่งอำเภอ
5. เน้นการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ เช่น มีระบบการบริหารการพัฒนาชนบทแนวใหม่
6. เน้นบทบาทและการระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีเนื้อหาคือ

1. เน้นการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการรักษาเสถียรภาพของการเงินการคลัง โดยเน้นการระดมเงินออมในประเทศ เน้นการใช้จ่ายภาครัฐอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และเน้นบทบาทภาคเอกชนในการพัฒนา

2. เน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานและคุณภาพชีวิต
3. เน้นการเพิ่มบทบาทองค์กรประชาชนในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. เริ่มแผนหลักการพัฒนาวินัยศาสตร์และเทคโนโลยี
5. ทบทวนบทบาทรัฐในการพัฒนาประเทศ
6. มีแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ
7. มุ่งปรับโครงสร้างการผลิตและการตลาดของประเทศให้กระจายตัวมากขึ้น
8. เน้นการนำบริการพื้นฐานที่มีอยู่แล้วมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
9. พัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค
10. ขยายขอบเขตพัฒนาชนบทครอบคลุมทั่วประเทศ เขตล้าหลัง 5,787 หมู่บ้าน เขตปานกลาง 35,514 หมู่บ้าน และเขตก้าวหน้า 11,612 หมู่บ้าน

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีเนื้อหาคือ

1. เน้นการรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพ
2. เน้นการกระจายรายได้ และการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบท
3. เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม
4. เน้นการพัฒนากฎหมาย รัฐวิสาหกิจ และระบบราชการ

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้ง ปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุล

ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในปีแรกของแผนฯ ประเทศไทยต้องประสบวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และส่งผลกระทบต่อคนและสังคมเป็นอย่างมาก จึงต้องเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพมั่นคง และลดผลกระทบจากวิกฤตที่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานและความยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเน้น

1. การพัฒนาศักยภาพของคน
2. การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน
3. การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง
4. การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต
5. การจัดหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นการพัฒนาภาครัฐให้มีสมรรถนะ และพันธกิจหลักในการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะของคนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ
7. การบริหารจัดการเพื่อให้มีการนำแผนพัฒนาไปดำเนินการ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติด้วยแนวทางการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

- ตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559)

ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่

- 1) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
- 3) ยุทธศาสตร์การสร้างความปลอดภัยและมั่นคงของอาหารและพลังงาน
- 4) ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้ สู่อุตสาหกรรมที่มีคุณภาพและยั่งยืน
- 5) ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมและ
- 6) ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นพื้นที่ปากบาราสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักแผนงาน กลุ่มโลจิสติกส์การขนส่ง ได้ศึกษาและสรุปผลได้ ดังภาพประกอบที่ 5

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์การขนส่ง	
ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน	ยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
<p>▶ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผลักดันการพัฒนาการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ 2. ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ 3. พัฒนาระบบขนส่งทางรถไฟ 	<p>▶ พัฒนาการเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคต่างๆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาบริการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล 2. ปรับปรุงกฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้าที่เกี่ยวข้อง 3. พัฒนาบุคลากรในธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ 4. เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวชายแดน/ เขตเศรษฐกิจชายแดน ตลอดจนเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ

ภาพประกอบที่ 5 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ขนส่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

2.4.1.2 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23-25 สิงหาคม 2554 ประเด็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม/สนับสนุนโลจิสติกส์

- พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบเพื่อเชื่อมโยงกับฐานการผลิตและฐานการส่งออกของประเทศ
- พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางรางทั้งในพื้นที่ชนบท พื้นที่เมือง และระหว่างประเทศ รวมถึงสนับสนุนการขยายฐานการผลิตตามแนวเส้นทางรถไฟ

- พัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชย์ ขนส่งเดินเรือชายฝั่งทะเล ฝั่งทะเลอันดามัน และฝั่งทะเลอ่าวไทย ด้วยการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและสะพานเศรษฐกิจเชื่อมสองฝั่งทะเลภาคใต้
- พัฒนาท่าอากาศยานสากล ท่าอากาศยานภูมิภาค และอุตสาหกรรมการบินของไทย เพิ่มความสามารถ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ให้รองรับผู้โดยสาร ได้ปีละ 65 ล้านคนขึ้นไป เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบิน การท่องเที่ยว และการขนส่งสินค้าทางอากาศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.4.1.3 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. 2555-2559 ได้กำหนดกลยุทธ์หลักไว้ 3 ด้าน รายละเอียดดังภาพประกอบที่ 6 ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 พัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ ในประเทศให้ เชื่อมโยงอย่างบูรณาการทั้งเครือข่ายภายในและการเชื่อมต่อไปสู่ต่างประเทศ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1.1 พัฒนาประสิทธิภาพของประตูการขนส่ง
- 1.2 พัฒนาโครงข่ายการขนส่งเพื่อเชื่อมโยงระหว่างประตูการขนส่งต่างๆ
- 1.3 เพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการขนส่งไทยที่จะให้บริการระหว่างประตูการขนส่งภายในประเทศและการให้บริการต่อเนื่องไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์หลักที่ 2 สนับสนุนการใช้การขนส่งทางรถไฟและทางน้ำเพื่อนำไปสู่การลดต้นทุนการขนส่งของประเทศ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 2.1 พัฒนาโครงข่ายและจุดรวบรวมและกระจายสินค้าทางรถไฟและทางน้ำ
- 2.2 พัฒนากฎระเบียบและมาตรการเพื่อลดต้นทุนการขนส่งทางน้ำและทางรถไฟ และส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในการให้บริการขนส่งทางรถไฟ

2.3 ส่งเสริมการใช้ระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบเพื่อลดข้อจำกัดของการขนส่งทางน้ำและทางรถไฟ

กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาประตูการขนส่งด้านทะเลอันดามันเพื่อเหนี่ยวนำการพัฒนาพื้นที่ ในภาคใต้และรองรับการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศจีน – อาเซียน และอาเซียน – อินเดีย โดยมีแนวทางการดำเนินงาน รายละเอียดดังภาพประกอบที่ 7 ดังนี้

- 3.1 พัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบาราและระบบขนส่งเชื่อมโยง
- 3.2 พัฒนาสะพานเศรษฐกิจ (Landbridge) เพื่อเชื่อมต่อการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือ น้ำลึกปากบารากับท่าเรือฝั่งอ่าวไทยด้วยการขนส่งทางรถไฟ

KPIs: 1. เริ่มการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกฝั่งอันดามัน ในปี พ.ศ.2557

2. เริ่มก่อสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างท่าเรือฝิ่งอันตามันกับเส้นทางทางขนส่งหลักของประเทศ ในปี พ.ศ. 2559

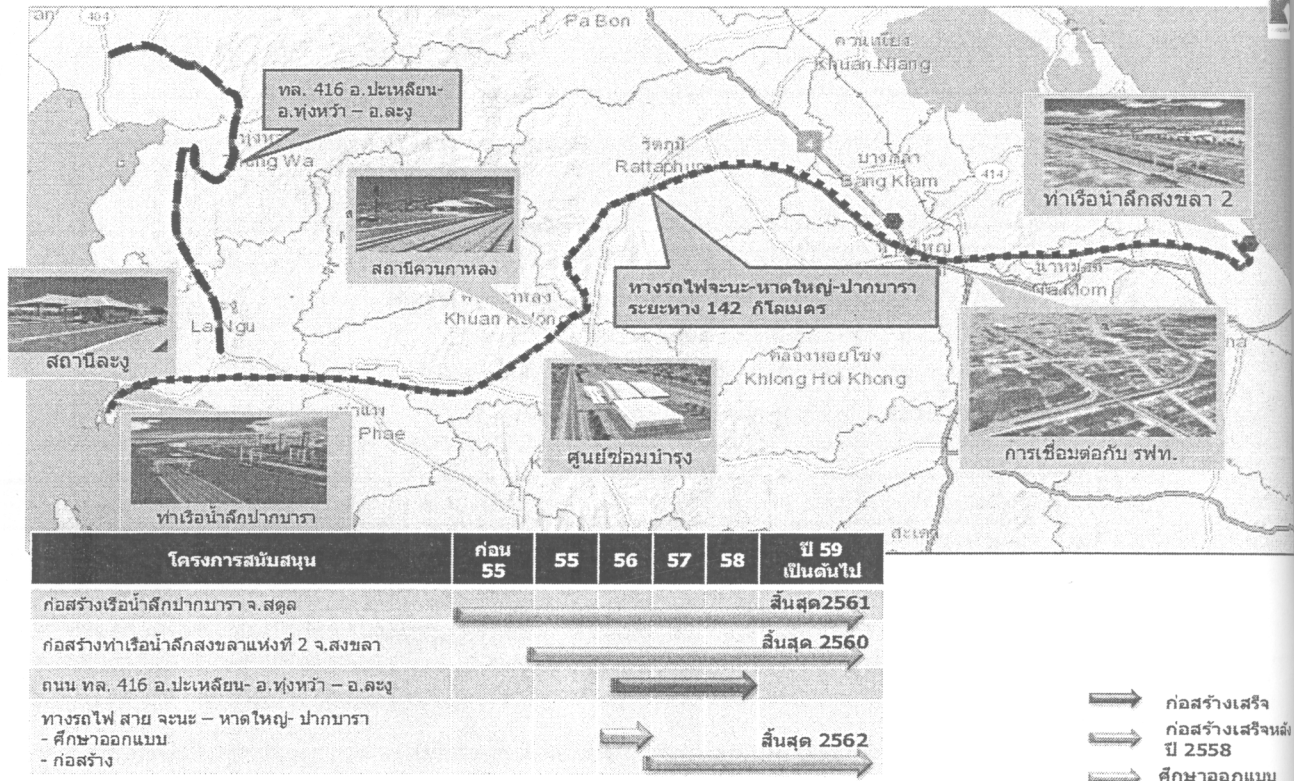
สรุปแผนงาน/โครงการ รวม 83 โครงการ วงเงินงบประมาณ 472,433.37 ล้านบาท ดังนี้

	โครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
กลยุทธ์หลักที่ 1 พัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ในประเทศให้เชื่อมโยงอย่างบูรณาการทั้งเครือข่ายภายในและการเชื่อมต่อไปสู่ต่างประเทศ		
แนวทางที่ 1.1 พัฒนาประสิทธิภาพของประตูการขนส่ง	6	98,695.82
แนวทางที่ 1.2 พัฒนาโครงข่ายการขนส่งเพื่อเชื่อมโยงประตูการขนส่ง	38	133,578.49
แนวทางที่ 1.3 เพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการขนส่งไทยที่จะให้บริการระหว่างประตูการขนส่งภายในประเทศและการให้บริการต่อเนื่องไปยังประเทศเพื่อนบ้าน	3	351.993
รวม	47	232,626.31
กลยุทธ์หลักที่ 2 สนับสนุนการใช้การขนส่งทางรถไฟและทางน้ำเพื่อนำไปสู่การลดต้นทุนการขนส่งของประเทศ		
แนวทางที่ 2.1 พัฒนาโครงข่ายและจุดรวบรวมและกระจายสินค้าทางรถไฟและทางน้ำ	21	155,826.78
แนวทางที่ 2.2 พัฒนากฎระเบียบและมาตรการเพื่อลดต้นทุนการขนส่งทางน้ำและทางรถไฟ และส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในการให้บริการขนส่งทางรถไฟ	0	0.00
แนวทางที่ 2.3 ส่งเสริมการใช้ระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบเพื่อลดข้อจำกัดของการขนส่งทางน้ำและทางรถไฟ	11	7182.47
รวม	32	163,009.25
กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาประตูการขนส่งด้านทะเลอันดามันเพื่อเหนี่ยวนำการพัฒนาพื้นที่ในภาคใต้ และรองรับการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศจีน – อาเซียน และอาเซียน – อินเดีย		
แนวทางที่ 3.1 พัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบาราและระบบขนส่งเชื่อมโยง	2	13,418.37
แนวทางที่ 3.2 พัฒนาสะพานเศรษฐกิจ (Landbridge) เพื่อเชื่อมต่อการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือน้ำลึกปากบารากับท่าเรือฝิ่งอ่าวไทยด้วยการขนส่งทางรถไฟ	2	63,379.45
รวม	4	76,797.82
รวมทั้งสิ้น	83	472,433.37

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักแผนงานกลุ่มโลจิสติกส์การขนส่ง

ภาพประกอบที่ 6 สรุปแผนงาน/โครงการจากแผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. 2555-2559

ประตูลงขันส่งด้านทะเลอันดามัน และสะพานเศรษฐกิจ (Landbridge)

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักแผนงาน กลุ่มโลจิสติกส์

ภาพประกอบที่ 7 ประตูลงขันส่งด้านทะเลอันดามัน และสะพานเศรษฐกิจ

2.4.2 ผังประเทศไทย พ.ศ. 2600

ผังประเทศไทย พ.ศ. 2600 เป็นเอกสารที่กรมโยธิการและผังเมืองได้ว่าจ้างบริษัทปัญญา คอนซัลแตนท์ จำกัด ร่วมกับบริษัทคอนซัลแตนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด และบริษัททีเอ็ม คอนซัลตติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด ได้จัดทำแผนพัฒนาประเทศด้านการใช้ที่ดินในอนาคต ซึ่งผังประเทศได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ คือ

1. ยุทธศาสตร์การกระจายความเจริญและฟื้นฟูบูรณะศูนย์กลางเดิม หมายถึง การกระจายความเจริญจากเมืองเดิมหรือเมืองใหญ่ สู่อำเภอหรือสู่ภูมิภาคอื่นๆ
2. ยุทธศาสตร์กลุ่มเมือง ซึ่งคือการจัดระบบเมืองและชุมชนตามความสำคัญของบทบาทอย่างยืดหยุ่นตามศักยภาพ

3. ยุทธศาสตร์เมืองเพื่อการสร้างสรรค์ คือการพัฒนาเมืองเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน เป็นการเน้นการพัฒนาไปพร้อมๆกับการรักษาทรัพยากร

5. ยุทธศาสตร์เมืองและชนบทพอเพียง

ทั้งนี้ในผังประเทศไทยได้ระบุถึงการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณแกนการพัฒนาเศรษฐกิจตอนล่างของภาคใต้ ในสงขลา-สตูล ไว้ว่า ให้เชื่อมโยงพื้นที่กับประเทศมาเลเซียเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจการค้าอุตสาหกรรมส่งออก อุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร เช่น ยางพารา และอาหารฮาลาล โดยใช้ประโยชน์จากท่าเรือน้ำลึกสงขลาและท่าเรือฝั่งอันดามัน และระบุในส่วนของพัฒนาเศรษฐกิจในการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจตอนล่าง เชื่อมโยงท่าเรือน้ำลึกสงขลากับท่าเรือสตูลและป็นัง เพื่อย่นระยะทางการขนส่งสินค้าไปยุโรป และตะวันออกกลาง

2.4.3 ผังภาคใต้ พ.ศ.2600

ผังภาคใต้ พ.ศ.2600 ได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาดังนี้ คือ

1) ยุทธศาสตร์การกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาค ซึ่งเชื่อว่าการกระจายความเจริญแบบหลายศูนย์กลางจะทำให้เกิดการพัฒนาความเป็นเมืองที่มีความสมดุล และเป็น การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคมระหว่างพื้นที่ ซึ่งจะยกระดับคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับ ศักยภาพและทรัพยากรท้องถิ่นของประชาชนต่อไป

2) ยุทธศาสตร์การสร้างสมดุลของการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน โดยการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ตลอดจนศักยภาพและขีดความสามารถเชิงนิเวศของพื้นที่โดย ไม่ขัดกับการดำรงชีวิตด้วยความสุขในชุมชน อีกทั้งควรสงวนพื้นที่ทรัพยากรที่สำคัญ เพื่อเป็นแหล่ง อาหาร รวมถึงพื้นที่ป่าไม้ เกษตรกรรมขั้นดี ในส่วนนี้ควรมีการวางระบบจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน ตลอดจนการขยายตัวทาง เศรษฐกิจอย่างเหมาะสม

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบกลุ่มเมืองและเครือข่ายการพัฒนา โดยการสร้างความเข้มแข็งจาก ความได้เปรียบจากจุดแข็งของแต่ละพื้นที่ เป็นการพัฒนาร่วมกันระหว่างชุมชนทั้งขนาดใหญ่และเล็กไปสู่ เครือข่ายที่เชื่อมโยงกัน ตลอดจนพัฒนาด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานในแต่ละชุมชนที่มีส่วนต่อการเชื่อมโยง เช่น การขนส่งสาธารณะ ระบบราง พัฒนาระบบขนส่งต่อเนื่อง หรือพัฒนาระบบโทรคมนาคม เป็นต้น

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคใต้โดยการจัดเตรียมความพร้อมทางด้านกายภาพ ด้วยการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในภาคใต้ที่มีความได้เปรียบ ตลอดจนพัฒนาเพื่อการแข่งขันในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การค้าสินค้าและบริการระหว่างประเทศ การลงทุนและการท่องเที่ยว รวมถึงการเสริมสร้างนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา

5) ยุทธศาสตร์การพัฒนากายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมการพึ่งตนเองในหลายๆ รูปแบบ เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ การจัดสวัสดิการชุมชน ส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำงานพัฒนาโดยชุมชน นอกจากนี้ยังรวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมในการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาศักยภาพของสตรี โดยทั้งหมดนี้จะเชื่อมโยงการพัฒนาในมิติของความมั่นคงกับทางสังคมและเศรษฐกิจ เน้นความอยู่ดีมีสุข การมีงานทำ และธรรมาภิบาล ภายใต้หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

ทั้งนี้ผังภาคใต้อยู่ระบุดึงการพัฒนาที่สำคัญของภาคใต้ ซึ่งจะประกอบด้วย

- (1) การเป็นศูนย์ยางพาราโลกและศูนย์ปาล์มน้ำมัน ด้วยการพัฒนาการเกษตร อุตสาหกรรมการผลิต และแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันอย่างครบวงจร
- (2) การเป็นศูนย์การท่องเที่ยวระดับนานาชาติที่มีมาตรฐานโลก
- (3) การพัฒนาภาคใต้เป็นส่วนหนึ่งของการครัวโลก โดยส่งเสริมเป็นศูนย์อาหารฮาลาล ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างและอุตสาหกรรมประมงในพื้นที่สงขลา สตูล ปัตตานี ระนอง
- (4) การเป็นเมืองศูนย์กลางขนส่งทางทะเล ด้วยการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก การปรับปรุงท่าเรือเดิม และระบบการขนส่งทางท่อ
- (5) การพัฒนาเมืองคู่แฝด (Sister cities) สนับสนุนกิจกรรมการผลิตร่วม เพื่อใช้ประโยชน์ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของแต่ละประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของกลุ่มในพื้นที่ระนองและเกาะสอง
- (6) การพัฒนาเมืองชายแดน เป็นประตูการค้า ประตูการคมนาคมขนส่ง และประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยว โดยเชื่อมโยงกับพื้นที่เมืองตอนใน
- (7) การเชื่อมโยงพื้นที่การเกษตรให้เป็นฐานการเกษตรของภูมิภาค
- (8) การพัฒนาฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปิโตรเลียมครบวงจรสำหรับการพัฒนา สะพานเศรษฐกิจพลังงาน นครศรีธรรมราชกับ IMT-GT

2.4.4 แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้

การพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีขึ้นเพื่อตอบสนองต่อนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญลำดับแรกต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนและแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัด

สงขลา ขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน การฟื้นฟูเศรษฐกิจการลงทุน และการเชื่อมโยงกับต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสามารถเชื่อมโยงการพัฒนาจากพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่า ให้กระจายผลสู่พื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์วิจัยนโยบายและการบริหาร วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554) โดยที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ.2553-2556 ดังนี้คือ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการตลาดอุตสาหกรรมยางพารา โดยมี 3 กลยุทธ์ คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างกลุ่มเครือข่ายการผลิตและจำหน่าย ศึกษาวิจัยและพัฒนาการผลิต การแปรรูป และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ รวมถึงผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องจากยางพารา และ ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการระบบตลาด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลอย่างครบวงจร และ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยมี 4 กลยุทธ์ คือ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร ปัจจัยพื้นฐานและมาตรฐานการผลิต พัฒนาการแปรรูป การเพิ่มมูลค่า และยกระดับคุณภาพสินค้า พัฒนาเครื่องหมายฮาลาลให้เป็นที่ยอมรับ, และ พัฒนาระบบตลาดเป็นมาตรฐานสากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว และการลงทุน โดยมี 4 กลยุทธ์ คือ พัฒนาระบบบริหารจัดการและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย พัฒนาการท่องเที่ยว สินค้า และบริการ สร้างแรงจูงใจให้เกิดการค้า การท่องเที่ยว และการลงทุน และ พัฒนาระบบตลาดและประชาสัมพันธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาการค้าชายแดน โดยมี 5 กลยุทธ์ คือ พัฒนาระบบบริหารจัดการ, พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน, สร้างแรงจูงใจให้เกิดการค้าการลงทุน เพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ/บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และ พัฒนาด้านการตลาดช่องทางการจัดจำหน่าย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคม ขนส่ง และการบริหารจัดการให้เป็นศูนย์กลาง โลจิสติกส์ โดยมี 3 กลยุทธ์ คือ พัฒนาระบบคมนาคม การขนส่ง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่ง และบริหารจัดการโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล พัฒนาระเบียงและกฎหมาย รวมถึงบุคลากรด้านโลจิสติกส์อย่างเป็นระบบ และสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและบริหารจัดการโลจิสติกส์

โดยที่ในรายละเอียดโครงการของแผนนี้ ได้ระบุถึงการพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อ เชื่อมโยงวงจร การท่องเที่ยวของพื้นที่ความร่วมมือ IMT-GT ให้เป็นจุดขายร่วมที่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวให้ดีขึ้น โดยพัฒนาหมู่เกาะตะรุเตา – อาดัง – ราวี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพเชิงนิเวศน์ระดับโลก รองรับกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่ง สตูล และแหล่งท่องเที่ยวเกาะลังกาวิ ของมาเลเซียและสุมาตราของอินโดนีเซียให้เป็น

วงจรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยการพัฒนาลำโพง นวัตกรรมความสะดวกให้ได้มาตรฐานสากล เช่น การปรับปรุงท่าเทียบเรือท่องเที่ยวที่ปากบารา (สตูล) การจัดการเชิงพื้นที่ และเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนกับธุรกิจการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจสตูล - สงขลา: เชื่อมโยงทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามัน โดยการพัฒนารถน้ำลึกทั้ง ผิง อันดามันและผิง อ่าวไทย รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์สนับสนุนบริเวณ ประตูการขนส่งระหว่างประเทศ เอาไว้ด้วยเช่นกัน

แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดสงขลา สตูล เป็นแผนยุทธศาสตร์สงขลา สตูล มองว่า สองจังหวัดนี้มีศักยภาพในการที่จะเป็นแหล่งแปรรูปผลผลิตการเกษตรโดยเฉพาะผลผลิตยางพาราและผลิตผลการประมงที่สำคัญของภาค มีโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งทั้งระบบ รถไฟ ท่าเรือและสนามบินที่เอื้อต่อการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจังหวัด คือ

1. เป็นศูนย์กลางยางพาราโลก โดยมีกลยุทธ์หลักคือ การพัฒนาการวิจัยและข้อมูลยางพารา การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพาราและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ชาวสวนยางพารา การเพิ่มปริมาณการใช้และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากยางพาราเชิงอุตสาหกรรม และ พัฒนาระบบธุรกิจการค้ายางพารา

2. เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการเชื่อมโยงภาคใต้กับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชีย โดยมีกลยุทธ์หลักคือ พัฒนาศักยภาพทางการขนส่งสองฟากฝั่งทะเล (อันดามัน-อ่าวไทย) การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการด้านการค้า ผลิตสินค้าส่งออก สินค้า OTOP วิสาหกิจชุมชน และ พัฒนาระบบและมาตรฐานอำนวยความสะดวกทางการค้าผ่านชายแดนในภูมิภาค

3. เป็นเมืองท่องเที่ยวและการกีฬาระดับมาตรฐานสากล โดยมีกลยุทธ์หลักคือ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามกลุ่มศักยภาพ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ พัฒนาและยกระดับมาตรฐานบริการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้คงไว้ซึ่งความเป็นไทยสู่มาตรฐานสากล ส่งเสริมการตลาดเชิงรุก การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ และ พัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โครงการสร้างพื้นฐานและระบบเทคโนโลยีเพื่อรองรับการกีฬาระดับนานาชาติ

4. เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค โดยมีกลยุทธ์หลักคือ ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นนานาชาติ

2.4.5 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูลปี พ.ศ. 2557-2560

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายให้ได้มาตรฐานระดับสากลและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์ คือ 1. นักท่องเที่ยวในประเทศ และต่างประเทศ เข้ามาท่องเที่ยว พักค้าง และใช้จ่ายในจังหวัดสตูลมากขึ้น 2. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้สร้างงาน สร้างอาชีพจากการท่องเที่ยวแก่จังหวัดสตูลมากขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาผลผลิตและสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานรองรับความต้องการทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีเป้าประสงค์ คือ 1. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ดีขึ้น สถาบันเกษตรกรเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ 2. ผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ฮาลาลของจังหวัดสตูลสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่จังหวัด มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีขีดความสามารถทางการแข่งขันและสามารถรองรับความต้องการทั้งในประเทศ และต่างประเทศโดยเฉพาะระดับอาเซียน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาคณะและสังคมแห่งการเรียนรู้ภายใต้วัฒนธรรมที่หลากหลาย ชุมชน และประชาชนเข้มแข็ง อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าประสงค์ คือ 1. วัฒนธรรม ประเพณี ผลผลิตทางภูมิปัญญาชุมชนได้รับการสืบสานให้ดำรงคงอยู่ และเกิดมูลค่าเพิ่มต่อชุมชน 2. ชุมชนของจังหวัดสตูลมีความเข้มแข็ง สงบ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ สุขภาพดี มีขีดความสามารถในการปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 3. ประชาชนมีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีความมั่นคงในการใช้ชีวิต

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีเป้าประสงค์ คือ 1. จังหวัดสตูลมีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ คงความสมดุลของระบบนิเวศ และนำมาใช้อย่างเกิดคุณค่าสูงสุดต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเกษตรเชิงสร้างสรรค์ และเป็นหลักประกันที่ยั่งยืนในการพัฒนาจังหวัด 2. ชุมชน ประชาชน มีความตื่นตัว และร่วมรักษา อนุรักษ์ ปกป้อง ปรามปราบ พันธุ์ ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคงความอุดมสมบูรณ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : พัฒนาระบบโลจิสติกส์สนับสนุนการขนส่ง การท่องเที่ยว เกษตรกรรม และการค้าชายแดนฝั่งอันดามัน โดยมีเป้าประสงค์ คือ 1. โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง และระบบสนับสนุนทางโลจิสติกส์ของจังหวัดสตูล สามารถรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของจังหวัด ประเทศ และการแข่งขันกับต่างประเทศ และมีมาตรฐาน มีความปลอดภัย 2. จังหวัดสตูลมีความพร้อมในการเป็นประตูการค้าภาคใต้ชายแดนที่ดึงดูดการลงทุน การค้า การบริการมาสู่พื้นที่ โดยในยุทธศาสตร์นี้มีโครงการและกิจกรรมที่สำคัญ คือ

1. โครงการกรีนโลจิสติกส์ (อันดามัน-อ่าวไทย-อาเซียน) ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้ อันดามัน สู่อาเซียนไลน์ (Andaman-Asian Line) ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ดังนี้ สร้างเส้นทางทั้งทางบก ทางทะเลเชื่อมโยงสตูลสู่อาเซียน, มารีนไลน์ (Marine Line) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางทะเล ปรับปรุงท่าเรือ ปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางเรือ กิจกรรมการสร้างแรงจูงใจ และประชาสัมพันธ์ท่าเรือ และการพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการขนส่ง และการพาณิชย์นาวี

2. โครงการการคมนาคม และการบริการขนส่งเพื่อชุมชนมีความสุข และมั่นคง ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้ สร้างเส้นทางเพื่อการอำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน, สร้างเส้นทางเพื่อการอำนวยความสะดวกทางการเกษตร และการท่องเที่ยว, พัฒนาระบบการบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และการส่งต่อผู้ป่วยในจังหวัด และระหว่างประเทศ

2.4.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ปากบารา

จากข้อมูลรายงานการศึกษา สงขลา-สตูล ก้าวสู่จังหวัดอุตสาหกรรมหนัก (อ้างถึงใน <http://www.deepsouthwatch.org/node/2159>) ได้ระบุข้อมูลยุทธศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาโครงการท่าเรือน้ำลึกปากบาราทั้งหมด 3 ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม กล่าวถึงสิ่งที่จะต้องทำเพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างท่าเรือรวม 3 เรื่องหลักคือ
 - 1.1 สร้างท่าเรือน้ำลึกสำหรับการส่งออก และนำเข้า ในพื้นที่ที่เหมาะสม ได้แก่ ท่าเรือน้ำลึกปากบารา เพื่อเป็นท่าเรือแบบใส่ตู้สินค้าแบบเทกองและสินค้าเหลวทางท่อ ได้แก่ น้ำมัน แก๊ส และสารเคมี
 - 1.2 สร้างนิคมอุตสาหกรรม ที่ต้องพัฒนาควบคู่กับท่าเรือน้ำลึก ซึ่งมีพื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมประมาณ 150,000 ไร่ ในพื้นที่อำเภอละงู จังหวัดสตูล ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมในที่นี้จะแบ่งเป็น 3 เขต คือ เขตอุตสาหกรรมการผลิต เพื่อการส่งออก เขตอุตสาหกรรมหนัก หมายถึงอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าสูง เช่น อุตสาหกรรมพลาสติก และเขตอุตสาหกรรมเบา เป็นสินค้าอุปโภค บริโภค สร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย และโรงงานกำจัดขยะอุตสาหกรรมที่อยู่ในนิคมฯ สร้างคลังสินค้า เพื่อลดต้นทุนการขนส่ง และการบริหารคลังสินค้าที่นำวัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศ
 - 1.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม ได้แก่ สร้างสถานีไฟฟ้า จัดหาน้ำประปา และน้ำสำหรับอุตสาหกรรม การโทรคมนาคม นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องสร้างโครงข่ายถนน และทางรถไฟจากนิคมอุตสาหกรรมเชื่อมต่อกับตลาดภายในอนานิคม
2. ยุทธศาสตร์พัฒนาสะพานเศรษฐกิจสงขลา-สตูล รัฐบาลจะต้องสร้างสะพานเศรษฐกิจเชื่อมระหว่างท่าเรือน้ำลึกปากบารา กับท่าเรือสงขลา และปรับปรุงโครงข่ายการคมนาคม เช่น สร้าง และขยายถนนเส้นสำคัญระหว่างสงขลา กับสตูล สร้างรถไฟระบบรางคู่เชื่อมระหว่างท่าเรือน้ำลึกปากบารา และท่าเรือน้ำลึกสงขลา แห่งที่ 2 วางระบบการขนส่งทางท่อ เพื่อขนส่งสินค้าเหลว เช่น น้ำมัน แก๊ส และสารเคมี สร้างสถานีรวบรวมสินค้าตู้ ในพื้นที่จังหวัดสงขลา และในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสตูล

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมปากบารา ซึ่งแบ่งประเภทอุตสาหกรรมได้ดังนี้

- อุตสาหกรรมเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ แปรรูปสัตว์น้ำ ปศุสัตว์ อาหารกระป๋อง รวมถึงยางพารา น้ำมันพืชและเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น
- อุตสาหกรรมเวชกรรม และเภสัชกรรม ซึ่งสามารถซื้อสารเคมีจากอินเดีย และยุโรปได้
- อุตสาหกรรมเหล็ก และเหล็กกล้า
- โรงไฟฟ้าเทคโนโลยีสะอาด
- โรงงานผลิตภัณฑ์พลาสติก
- สถานีรวบรวมและขนส่งสินค้าทั่วไป ควบคู่กับการขนส่งสินค้าเหลว (น้ำมัน แก๊ส สารเคมี) ฯลฯ

นอกจากมีการกำหนดยุทธศาสตร์โครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบาราแล้ว ได้มีการพัฒนาโครงการอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างทำเรื่อน้ำลึกฯ และพบว่ามีโครงการขนาดใหญ่ตามมา ได้แก่

1. โครงการรถไฟรางคู่ จากทำเรื่อน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล – ทำเรื่อน้ำลึกสงขลา แห่งที่ 2 (บ้านสวนกง ตำบลนาทับ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา)
2. พัฒนาเส้นทางขนส่งสินค้าไปประเทศมาเลเซียโดยการเจาะอุโมงค์ (สตูล- เปอร์ลิส)
3. คลังน้ำมันและโรงกลั่นแยกบนพื้นที่ร่วม 5,000 ไร่ (บ้านปากบาง ตำบลละงู) รวมถึงการวางท่อน้ำมัน
4. สร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ เพื่อจัดหาแหล่งน้ำรองรับอุตสาหกรรมในอนาคต
5. สร้างโรงไฟฟ้าพลังงานทางเลือก หรือสถานีไฟฟ้าย่อย (เชื่อมสายจากโรงไฟฟ้าจะนะ)

2.4.7 สรุปแผนพัฒนา

แผนพัฒนาในทุกระดับทั้งในระดับประเทศ ระดับภาค ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ได้ระบุยุทธศาสตร์ที่ล้วนแล้วมีความเชื่อมโยง สอดคล้องกัน ยิ่งเป็นระดับที่เล็กลงไป ก็จะมีเห็นความชัดเจนของโครงการที่เป็นรูปธรรมต่อการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ได้ ในประเด็นพื้นที่ปากบารา จากแผนหลายระดับได้กำหนดยุทธศาสตร์และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมผ่านการสร้างทำเรื่อน้ำลึกและการสร้างสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับทำเรื่อน้ำลึกที่จังหวัดสงขลาเอาไว้ให้เห็นได้ชัด (รายละเอียดดังตารางที่ 2) ดังนี้

1. ระดับประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) ในยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้ สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนและยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23-25 สิงหาคม 2554 ระบุถึงพัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชย์นาวี ขนส่งเดินเรือชายฝั่งทะเล ฝั่งทะเลอันดามันและฝั่งทะเลอ่าวไทย ด้วยการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและสะพานเศรษฐกิจเชื่อมสองฝั่งทะเลภาคใต้

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. 2555-2559 ในกลยุทธ์การพัฒนาประตูการขนส่งด้านทะเลอันดามันเพื่อเหี่ยวนำการพัฒนาพื้นที่ ในภาคใต้และรองรับการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศจีน-อาเซียน และอาเซียน-อินเดีย โดยพัฒนาสะพานเศรษฐกิจ (Landbridge) เพื่อเชื่อมต่อการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือน้ำลึกปากบารา กับท่าเรือฝั่งอ่าวไทยด้วยการขนส่งทางรถไฟ และพัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบาราและระบบขนส่งเชื่อมโยง

ฝั่งประเทศ พ.ศ.2600 ในยุทธศาสตร์การกระจายความเจริญและฟื้นฟูบูรณะศูนย์กลางเดิมและการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดยกำหนดให้มีการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจตอนล่าง เชื่อมโยงท่าเรือน้ำลึกสงขลา กับท่าเรือสตูลและป็นัง

2. ระดับภาคใต้

แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ 2553-2556 ในยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว และการลงทุน รวมถึงการพัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่ง และการบริหารจัดการให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ โดยกำหนดให้มีการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกทั้ง ฝั่งอันดามันและฝั่ง อ่าวไทย รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์สนับสนุนบริเวณ ประตูการขนส่งระหว่างประเทศ เอาไว้ด้วย

ฝั่งภาคใต้ พ.ศ.2600 ในยุทธศาสตร์การกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาค และการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาค โดยกำหนดให้ภาคใต้เป็นเมืองศูนย์กลางขนส่งทางทะเล ด้วยการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก การปรับปรุงท่าเรือเดิม และระบบการขนส่งทางท่อ

3. ระดับจังหวัด

แผนพัฒนาสงขลา-สตูล ในยุทธศาสตร์การเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการเชื่อมโยงภาคใต้กับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชีย

แผนพัฒนาจังหวัดสตูล พ.ศ.2557-2560 ในยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์สนับสนุนการขนส่ง การท่องเที่ยว เกษตรกรรม และการค้าชายแดนฝั่งอันดามัน โดยกำหนดให้พัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางทะเลปรับปรุงท่าเรือ ปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือ

4. ระดับท้องถิ่น

การพัฒนาพื้นที่ปากบารา ในยุทธศาสตร์ (1) พัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม ประกอบด้วย การสร้างท่าเรือน้ำลึกสำหรับการส่งออก และนำเข้า ในพื้นที่ที่เหมาะสม การสร้างนิคมอุตสาหกรรม และ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม (2) พัฒนาสะพานเศรษฐกิจสงขลา-สตูล ประกอบด้วย การสร้าง และขยายถนนเส้นสำคัญระหว่างสงขลา กับสตูล การสร้างรถไฟระบบรางคู่ การวางระบบการขนส่งทางท่อ เพื่อขนส่งสินค้าเหลว การสร้างสถานีรวบรวมสินค้า (3) พัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่

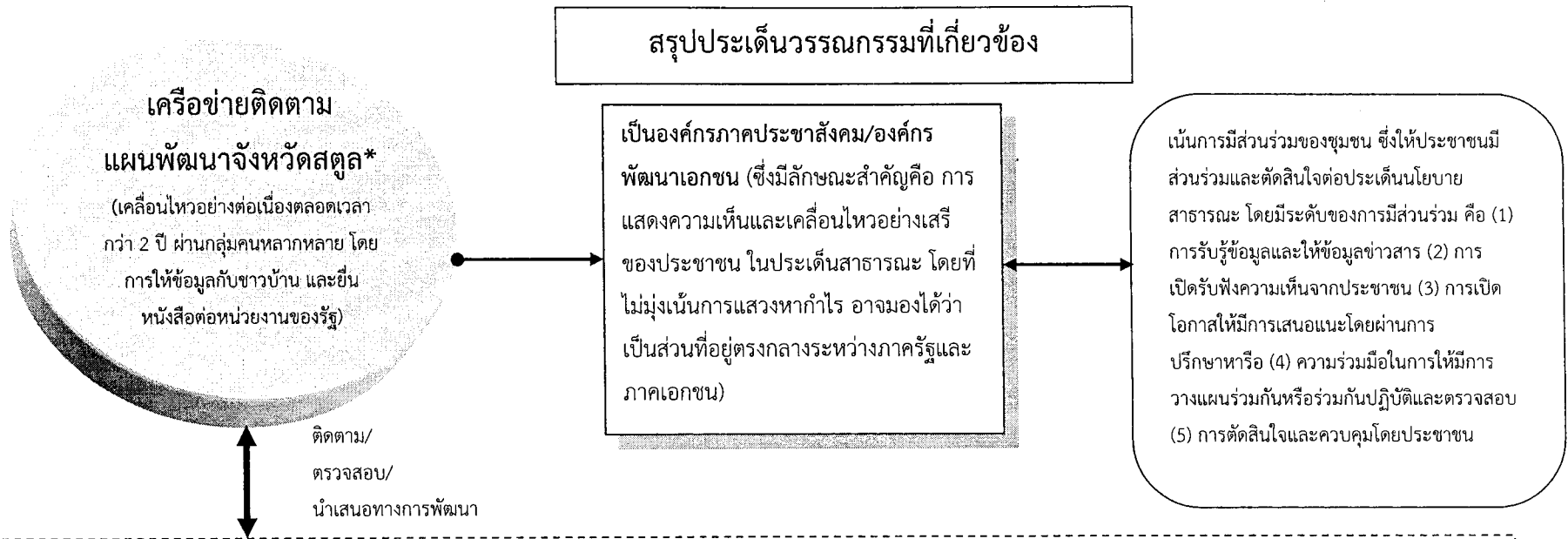
ตารางที่ 2 สรุปยุทธศาสตร์แผนพัฒนาที่เชื่อมโยงต่อการพัฒนาพื้นที่ปากบารา

ระดับ	แผนพัฒนา/นโยบายเศรษฐกิจและสังคม	นโยบายกายภาพ (เชิงพื้นที่)
ประเทศ	<p>✓ ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 : (1)การสร้างความเป็นธรรมในสังคม (2)การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน (3)การสร้างความปลอดภัยและมั่นคงของอาหารและพลังงาน (4)การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้ (5)การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค(6)การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน</p> <p>✓ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23-25 สิงหาคม 2554</p> <p>ระบุดึงดูดการลงทุนขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชย์นาวี ขนส่งเดินเรือชายฝั่งทะเล ฝั่งทะเลอันดามันและฝั่งทะเลอ่าวไทย ด้วยการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและสะพานเศรษฐกิจเชื่อมสองฝั่งทะเลภาคใต้</p> <p>✓ ยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. 2555-2559 : (1) พัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ในประเทศให้ เชื่อมโยงทั้งเครือข่ายภายในและการเชื่อมต่อไปสู่ต่างประเทศ (2) สนับสนุนการใช้การขนส่งทางรถไฟและทางน้ำเพื่อนำไปสู่การลดต้นทุนการขนส่ง (3) พัฒนาประตูการขนส่งด้านทะเลอันดามันเพื่อเห็นยว่นการพัฒนาพื้นที่ ในภาคใต้ และรองรับการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศจีน – อาเซียน และอาเซียน – อินเดีย โดยพัฒนาสะพานเศรษฐกิจ (Landbridge) เพื่อเชื่อมต่อการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือน้ำลึกปากบารากับท่าเรือฝั่งอ่าวไทยด้วยการขนส่งทางรถไฟ และพัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบาราและระบบขนส่งเชื่อมโยง</p>	<p>✓ ยุทธศาสตร์พัฒนา ฝั่งประเทศ พ.ศ. 2600 : (1) การกระจายความเจริญและฟื้นฟูบูรณะศูนย์กลางเดิม (2)กลุ่มเมือง (3)เมืองเพื่อการสร้างสรรค์ (4)การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (5)เมืองและชนบทพอเพียง</p> <p>*ระบุการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจตอนล่าง เชื่อมโยงท่าเรือน้ำลึกสงขลากับท่าเรือสตูลและป็นัง</p>
ภาค	<p>✓ ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ 2553-2556 : (1)ส่งเสริมและพัฒนาการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการตลาด อุตสาหกรรมยางพารา (2)ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลอย่างครบวงจร และ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (3)ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว และการลงทุน (4)ส่งเสริมและพัฒนาการค้าชายแดน (5)พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคม ขนส่ง และการบริหารจัดการให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์</p> <p>*ระบุให้มีการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกทั้ง ฝั่ง อันดามันและฝั่ง อ่าวไทย รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์สนับสนุนบริเวณ ประตูการขนส่งระหว่างประเทศ เอาไว้ด้วย</p>	<p>✓ ยุทธศาสตร์พัฒนา ฝั่งภาคใต้ พ.ศ. 2600 : (1)การกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาค (2)การสร้างความปลอดภัยของการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน (3)การพัฒนาแบบกลุ่มเมืองและเครือข่ายการพัฒนา (4)การพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาค (5)การพัฒนาภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>*ระบุให้ภาคใต้เป็นเมืองศูนย์กลางขนส่งทางทะเล ด้วยการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก การปรับปรุงท่าเรือเดิม และระบบการขนส่งทางท่อ</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ระดับ	แผนพัฒนา/นโยบายเศรษฐกิจและสังคม	นโยบายกายภาพ (เชิงพื้นที่)
จังหวัด	<p>✓ ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาสงขลา-สตูล : (1) เป็นศูนย์กลางทางพาราโลก (2) เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการเชื่อมโยงภาคใต้กับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชีย (3) เป็นเมืองท่องเที่ยวและการกีฬาระดับมาตรฐานสากล (4) เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค</p> <p>✓ ยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดสตูล พ.ศ.2557-2560: (1) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายให้ได้มาตรฐานระดับสากลและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (2) พัฒนาผลผลิตและสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานรองรับความต้องการทั้งในประเทศและต่างประเทศ (3) พัฒนาคนและสังคมแห่งการเรียนรู้ภายใต้วัฒนธรรมที่หลากหลาย ชุมชน และประชาชนเข้มแข็ง อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขสู่ประชาคมอาเซียน (4) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (5) พัฒนาระบบโลจิสติกส์สนับสนุนการขนส่ง การท่องเที่ยว เกษตรกรรม และการค้าชายแดนฝั่งอันดามัน</p> <p>*ระบุให้พัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางทะเลปรับปรุงท่าเรือ ปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือ</p>	
ท้องถิ่น	<p>✓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ปากบารา : (1)พัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม ประกอบด้วย การสร้างท่าเรือน้ำลึกสำหรับการส่งออก และนำเข้า ในพื้นที่ที่เหมาะสม การสร้างนิคมอุตสาหกรรม และ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม (2)พัฒนาสะพานเศรษฐกิจสงขลา-สตูล ประกอบด้วย การสร้าง และขยายถนนเส้นสำคัญระหว่างสงขลา กับสตูล การสร้างรถไฟระบบรางคู่ การวางระบบการขนส่งทางท่อ เพื่อขนส่งสินค้าเหลว การสร้างสถานีรวบรวมสินค้า (3)พัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่</p>	
	<p>** โครงการขนาดใหญ่ที่ตามมา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.โครงการรถไฟรางคู่ จากท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล – ท่าเรือน้ำลึกสงขลา แห่งที่ 2 (บ้านสวนกง ตำบลนาทับ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา) 2. พัฒนาเส้นทางการขนส่งสินค้าไปประเทศมาเลเซีย โดยการเจาะอุโมงค์(สตูล – เปอร์ลิส) 3. คลังน้ำมันและโรงกลั่นแยกบนพื้นที่รวม 5,000 ไร่ (บ้านปากบาง ตำบลละงู) รวมถึงการวางท่อน้ำมัน 4. สร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ เพื่อจัดหาแหล่งน้ำรองรับอุตสาหกรรมในอนาคต 5. สร้างโรงไฟฟ้าพลังงานทางเลือก หรือสถานีไฟฟ้าย่อย (เชื่อมสายจากโรงไฟฟ้าจะนะ) <p>*ถอดรูปแบบการจำแนกตามการแบ่งชนิดของแผนและผังการพัฒนาจากบทที่ 1 ของผังประเทศไทยปี 2600</p>	

สรุปประเด็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้
แผนพัฒนาภาคจังหวัดสงขลา-สตูล แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล แผนยุทธศาสตร์พัฒนาพื้นที่ป่าบารา ตลอดจนผังประเทศไทยและผังภาคใต้ ปีพ.ศ. 2600 ล้วนแล้วแต่ระบุถึงการเน้นพัฒนาพื้นที่นี้
ในเชิงการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากร แต่อย่างไรก็ตามในการพัฒนาเศรษฐกิจ เกือบจะทุกแผนได้ระบุถึงการสร้างท่าเรือน้ำลึกและสะพานเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการขนส่งสินค้า

2. โครงการขนาดใหญ่

- 1.โครงการรถไฟรางคู่ จากท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล - ท่าเรือน้ำลึกสงขลา แห่งที่ 2 (บ้านสวนกง ตำบลนาทับ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา)
2. พัฒนาเส้นทางทางขนส่งสินค้าไปประเทศมาเลเซีย โดยการเจาะอุโมงค์(สตูล - เปอร์ลิส)
3. คลังน้ำมันและโรงกลั่นแยกบนพื้นที่ร่วม 5,000 ไร่ (บ้านปากบาง ตำบลละงู) รวมถึงการวางท่อน้ำมัน
4. สร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ เพื่อจัดหาแหล่งน้ำสำรองรับอุตสาหกรรมในอนาคต
5. สร้างโรงไฟฟ้าพลังงานทางเลือก หรือสถานีไฟฟ้าย่อย (เชื่อมสายจากโรงไฟฟ้าจะนะ)

*ชื่อที่ทางกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมที่ศึกษาเรียกทางกลุ่มเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูลเป็นโครงการที่ดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 – เดือนตุลาคม 2556 โดยการดำเนินโครงการได้แยกแผนการปฏิบัติงาน 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 เดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม 2555

เป็นการเข้าร่วมแนะนำโครงการและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโครงการฯ และองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายและภาคต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมในพื้นที่

ช่วงที่ 2 เดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน 2556

เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมและติดตามภารกิจโครงการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของโครงการ ประกอบด้วยการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละกลุ่ม เวทีการระดมความคิดเห็น และการสัมภาษณ์กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ช่วงที่ 3 เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม 2556

เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาตรวจสอบข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อเติมเต็มข้อมูลและวิพากษ์ พร้อมทั้งจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 พื้นที่และวิธีการศึกษา

โครงการวิจัยเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยเฉพาะเครือข่ายติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล เป็นพื้นที่ในการศึกษา โดยเลือกใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ทั้งการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาข้อมูลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ปากบาราขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคม ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจและความร่วมมือของประชาชน และแนวทางการขับเคลื่อนและการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ปากบารา โดยองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาค

ประชาสังคมจังหวัดสตูล และเพื่อให้ข้อมูลมีความชัดเจนมากขึ้นคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบ เพื่อศึกษาและสำรวจความเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อการทำงานของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และการสำรวจความเห็น (Survey) ซึ่งมีขั้นตอนและแผนการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัดสตูล
3. ประชุมทีมวิจัย
4. ประชุมร่วมกับองค์กรพื้นที่ จังหวัดสตูล
5. สัมภาษณ์องค์กรชุมชนและองค์กรประชาสังคมในพื้นที่ปากบารา
6. สัมภาษณ์และสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่
7. จัดกิจกรรมเวที ประชุมเชิงปฏิบัติการและการสนทนากลุ่มย่อย
8. ประชุมนำเสนอผลการวิจัย
9. เขียนรายงานผลการวิจัย
10. สรุป-จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

3.3 ขั้นตอนและแนวทางการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง โดยมีชั้นการศึกษา 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลองค์กรชุมชนและองค์กรประชาสังคม ที่เป็นข้อมูลเอกสารและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากเอกสาร รายงานการวิจัยและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในชุมชน องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรเอกชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและโครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ปากบารา และบทบาทการดำเนินงานเบื้องต้นของเครือข่ายติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หน่วยงานราชการ องค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง
2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยที่ผู้วิจัยจะเข้าไปร่วมสังเกตดำเนินการประชุม ตลอดจนร่วมเตรียมและจัดกิจกรรมกับกลุ่มองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเกตถึงกระบวนการและรูปแบบการทำงานของกลุ่มเครือข่าย ในขณะที่เดียวกันก็ร่วมเสนอความเห็นในการจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม เช่น การเข้าร่วมเตรียมจัดงานสมัชชาคนสตูล การเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มรักจัง...สตูล หรือการร่วมสังเกตการณ์เคลื่อนไหวต่อต้านท่าเรือน้ำลึกของกลุ่ม เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ (Interview) และสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 15 คน ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) เป็นสมาชิกหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล

2) เป็นชาวบ้านหรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน คือ ปากบารา ท่ามาลัย และตะโล๊ะใส ซึ่งเป็นพื้นที่ทำงานของกลุ่มเครือข่าย ประกอบด้วย สมาชิกเครือข่ายติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลและกลุ่มรักจัง...สตูล รวมถึงผู้ให้ข้อมูลประกอบเพื่อสะท้อนการทำงานของ กลุ่มเครือข่าย คือ ชาวบ้านในพื้นที่ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น การประมง การเกษตร หรือเจ้าของธุรกิจร้านอาหารและรีสอร์ท เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย หรืออุทยานแห่งชาติ เป็นต้น โดยที่คำถามที่ใช้ในการ สัมภาษณ์ แบ่งตามเป็น 2 ส่วน ตามระดับการมีส่วนร่วมต่อเครือข่าย ประกอบด้วยคำถามดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ประเด็น	กลุ่มเป้าหมาย		คำถาม
	ประชาชน	ตัวแทนกลุ่มองค์กร	
1. การรับรู้	✓		- ท่านรู้จักหรือเคยได้ยินกลุ่มเครือข่ายหรือไม่ อย่างไร - ท่านมีความรู้สึกอย่างไรต่อเครือข่ายติดตาม แผนพัฒนา/รักจัง..สตูล
		✓	- ท่านเข้ามามีบทบาทในกลุ่มเครือข่ายได้อย่างไร เพราะอะไรท่านจึงเข้ามา
2. การมีส่วนร่วม	✓		ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มบ้างหรือไม่ - เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือไม่ - ถ้าเป็นสมาชิกมีบทบาทอะไรในกลุ่ม - ระยะเวลาเข้าร่วมนานแค่ไหน - เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างไร

ประเด็น	กลุ่มเป้าหมาย		คำถาม
	ประชาชน	ตัวแทนกลุ่ม องค์กร	
		✓	- ท่านมีบทบาท หน้าที่อย่างไรในกลุ่ม - ท่านคิดว่าการทำงานของกลุ่มเครือข่ายตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. แนวทางการ ขับเคลื่อนของ เครือข่าย	✓		- หากท่านได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากลุ่ม - ท่านคิดว่า กลุ่มนี้ควรจะมีรูปแบบการทำงาน ต่อไปอย่างไร
		✓	- ท่านคิดว่ากลุ่มควรมีการพัฒนาต่อไปอย่างไร - ท่านคิดว่าอุปสรรคสำคัญต่อการทำงานกลุ่มคือ อะไร

4. จัดทำแบบสำรวจความเห็นของประชาชน (Survey) ต่อการทำงานของกลุ่มเครือข่าย ตลอดจนโครงการทำเรื่อน้ำลึก เพื่อเป็นสถิติทางตัวเลขประกอบให้เห็นผลการดำเนินงานของเครือข่ายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้แบบสำรวจอย่างมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลดำเนินการโดยส่งแบบสอบถามให้ผู้ตกเป็นตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง และผู้วิจัยรับแบบสอบถามกลับด้วยตนเองในวันเดียวกัน (รายละเอียดแบบสำรวจ ในภาคผนวก ก) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนทั้งเพศชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านปากบารา หมู่ที่ 4 บ้านตะโละใส และหมู่ที่ 6 บ้านท่ามะลี่ย ตำบลปากน้ำ อำเภอลงู จังหวัดสตูล โดยมีประชากรรวมทั้งสิ้น 7,778 คน (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 จากสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอลงู) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รายชื่อหมู่บ้าน และจำนวนประชากร จำแนกรายหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
2	บ้านปากบารา	2,023	2,044	4,067
4	บ้านตะโละใส	1,332	1,373	2,705
6	บ้านท่ามะลี่ย	468	538	1,006
รวม		5,011	5,105	7,778

4.1.2 ขนาดตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้คำนวณขนาดของตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973 อ้างถึงใน อีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยยอมให้ข้อมูลที่วัดได้จากกลุ่มตัวอย่างมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5 % ได้จำนวนตัวอย่างดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \left(\frac{N}{1 + N(e)^2} \right)$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้=0.05

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \left(\frac{7,778}{1 + 7,778(.05)^2} \right) \\ &= \frac{7,778}{20.45} \\ &= 380.34 \end{aligned}$$

หมายความว่า จำนวนตัวอย่างที่น้อยที่สุด ไม่ควรต่ำกว่า 380 คน

4.1.3 วิธีการเลือกตัวอย่าง

จากการคำนวณขนาดของตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 380 ราย และเพื่อป้องกันปัญหาการส่งคืนแบบสอบถามไม่ครบและเพื่อความเหมาะสมกับขนาดประชากรที่ศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างไว้ 400 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) คือ

ผู้วิจัยกำหนดทำการวิจัยในจำนวน 3 หมู่บ้าน ของตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ราย โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านในสัดส่วนของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต่อจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษา โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างในแต่ละกลุ่มด้วยวิธี Probability Proportional to Size หรือ PPS (William, 1977 อ้างถึงใน มริน เปรมปรี, 2552) ตามที่ปรากฏในตารางที่ 5

สูตร	n_h	$=$	$\frac{n \times N_h}{N}$
ซึ่งในที่นี้	n_h	$=$	ขนาดของตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม
	N_h	$=$	จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม
	N	$=$	จำนวนประชากรทั้งหมด
	n	$=$	ขนาดตัวอย่างทั้งหมด

ตัวอย่างเช่น การคำนวณหาขนาดตัวอย่างของประชากรหมู่ที่ 2 บ้านปากบารา

$$n_h = \frac{4,067 \times 400}{7,778}$$

$$= 209.15$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างของประชากรหมู่ที่ 2 บ้านปากบารา จำนวน 209 ราย

ตารางที่ 5 รายชื่อหมู่บ้าน จำนวนประชากร และขนาดประชากรตัวอย่าง จำแนกรายหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			ขนาดตัวอย่าง
		ชาย	หญิง	รวม	
2	บ้านปากบารา	2,023	2,044	4,067	209
4	บ้านตะโละใส	1,332	1,373	2,705	139
6	บ้านท่ามะลัย	468	538	1,006	52
รวม		5,011	5,105	7,778	400

หลังจากได้จำนวนตัวอย่างแล้ว ประชากรที่เป็นตัวอย่างจะได้มาด้วยการเลือกสุ่มตัวแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

5. จัดเวทีพื้นที่และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทางโครงการได้ร่วมจัดเวทีเพื่อให้องค์กรต่าง ๆ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นบทบาทของเครือข่ายต่อการพัฒนาพื้นที่ ทั้งจุดดีและจุดด้อย ทั้งยังร่วมกันเสนอแนะและเสนอแนวทางการทำกิจกรรมของเครือข่ายโดยรวมต่อไป โดยมีเวทีหลักในพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูลดังนี้

- 1) เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล
- 2) กลุ่มรักจัง...สตูล
- 3) เครือข่ายติดตามแผนพัฒนาท่าเรือท่าลิปะปากบารา
- 4) กลุ่มองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่

ซึ่งที่ผ่านมาโครงการวิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 28 มกราคม 2556 ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลปากน้ำ

ครั้งที่ 2 วันที่ 29 มิถุนายน 2556 ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลปากน้ำ

6. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยการประชุมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการเชิญผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ร่วมแลกเปลี่ยนและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนในพื้นที่ต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามกรอบการศึกษาดังที่กล่าวไว้แล้วโดยการเขียนบรรยายรายละเอียดการศึกษา และนำข้อมูลจากผู้ศึกษาได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลที่ได้รับจากการลงพื้นที่และเก็บข้อมูลตามวิธีที่ได้ระบุไว้ พร้อมทั้งหาความสัมพันธ์ เชื่อมโยงรายละเอียดประกอบการเขียนบรรยายวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) เพื่อตอบคำถามตามที่คุณวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้และนำเสนอต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล มีการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพ ลักษณะ และความสัมพันธ์ขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในการดำเนินงานเชิงพัฒนาพื้นที่ กระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายและแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา ซึ่งจำแนกรายละเอียด ได้แก่ เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา สถานการณ์และความเคลื่อนไหวของเครือข่ายต่อพื้นที่ปากบารา การศึกษาเชิงสำรวจความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาพื้นที่ปากบารา และทิศทางของเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา

4.1 เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา

การรวมตัวขององค์กรชุมชน องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสตูลมีเป้าหมายเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวแผนพัฒนาจังหวัดสตูล การสร้างการเรียนรู้ร่วมระหว่างชุมชนและทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ในผลการวิจัยขอเสนอองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา ในนามของ “เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล” ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ องค์กรภาคประชาสังคม (CSOs) และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ขององค์กรภาคประชาสังคม (CSOs) และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่อยู่ใน

เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล

ประเภทกลุ่ม	ชื่อองค์กร/กลุ่ม	บทบาทในพื้นที่	บทบาทในเครือข่าย
องค์กรภาค ประชาสังคม (CSOs)	ศูนย์ประสานงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูล (สกว.)	สนับสนุนให้ชุมชนจัดการวิจัย ในท้องถิ่นด้านอาชีพ การศึกษา การท่องเที่ยว การ จัดการภัยพิบัติสาธารณะสุข ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	ร่วมเป็นองค์กรภาคีในการ สนับสนุนให้ความรู้แก่ ชุมชนเป้าหมายในพื้นที่ สร้างกิจกรรมและการ รวมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งแก่ชุมชน
	สถาบันพัฒนา องค์กรชุมชน (พอช.)	เป็นองค์กรของชุมชนเพื่อเป็น พื้นที่กลาง สนับสนุนงานด้าน การสร้างองค์กรชุมชน ความ ร่วมมือระดับตำบลและ จังหวัด	สนับสนุนกิจกรรมของสภา องค์กรชุมชน ต.ปากน้ำ และกิจกรรมระดับตำบล คือ บ้านมั่นคง และองค์กร การเงินชุมชน
	ชมรมประมง พื้นบ้าน	พัฒนาแกนนำและชุมชนฟื้นฟู พัฒนาอาชีพ จัดการหนี้สิน และประสานภาคีความ ร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ต่างๆ กับเกษตรกร	เป็นองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่มี มีพื้นที่หลักใน 3 หมู่บ้าน ต.ปากน้ำ ต.ละงู และ ชุมชนชายฝั่งทั่วทั้ง จ.สตูล
	สภาพัฒนา การเมือง (สพม.)	ส่งเสริมการเรียนรู้ทาง การเมือง การมีส่วนร่วมของ ประชาชน ตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ ส่งเสริมให้การเมือง ภาคพลเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นสถาบันสร้าง ความสมานฉันท์ในทุกกระดับ	เป็นองค์กรสนับสนุน กิจกรรมสร้างเสริมพื้นที่ โดยเน้นกิจกรรมพัฒนา ศักยภาพแกนนำในองค์กร และสนับสนุนกิจกรรม และเวทีการนำเสนอข้อมูล ขององค์กรประชาสังคมใน พื้นที่ จ.สตูล

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ประเภทกลุ่ม	ชื่อองค์กร/กลุ่ม	บทบาทในพื้นที่	บทบาทในเครือข่าย
องค์กรภาคประชาสังคม (CSOs)	สภาองค์กรชุมชน ต.ปากน้ำ และ สภาองค์กรชุมชน อ.ละงู	เวทีเชื่อมโยงองค์กรชุมชน พุดคุยหรือปัญหาของชุมชน รวมถึงเป็นตัวกลางเชื่อมโยง กับ พอช. สร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน และกระตุ้นให้ จัดการปัญหาของตนเอง	สนับสนุนการรวมตัวของ ชุมชนและกิจกรรม แก้ปัญหาของท้องถิ่น โดย มีงบประมาณสนับสนุน กิจกรรมในชุมชน
	โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ตำบล	จัดการบริการทางการแพทย์ ประสานงานความร่วมมือ ระหว่างองค์กรของรัฐและ ประชาชน และส่งเสริมการมี ส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ อย่างต่อเนื่อง	สนับสนุนบุคลากร สถานที่ และข้อมูลด้านการจัดการ สุขภาพและสุขภาวะชุมชน รวมทั้งเครือข่าย อสม.ของ พื้นที่
	สมาคมรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสน ศาสตร์ภาคใต้	สนับสนุนข้อมูลวิชาการ การ วิจัย และบริการชุมชนในพื้นที่ จ.สตูล และนำเสนอข้อคิดเห็น ต่อภาครัฐและสังคมเกี่ยวกับ นโยบายในภาคใต้	สนับสนุนด้านการจัดการ ข้อมูลและการ ประสานงานด้านวิชาการ กับชุมชน
	เครือข่ายคุ้มครอง ผู้บริโภค	เผยแพร่ข่าวสารการคุ้มครอง ผู้บริโภค สิทธิผู้บริโภค รับ เรื่องร้องเรียน ผลักดัน นโยบายสาธารณะ สร้างการมี ส่วนร่วม ส่งเสริมสิทธิผู้บริโภค และประสานภาคีเครือข่ายใน การคุ้มครองผู้บริโภค	สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริม สุขภาวะและคุ้มครอง ผู้บริโภคทั้งใน อ.ละงู และ จ.สตูล

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ประเภทกลุ่ม	ชื่อองค์กร/กลุ่ม	บทบาทในพื้นที่	บทบาทในเครือข่าย
องค์กรภาคประชาสังคม (CSOs)	กลุ่ม REEF GARDIAN	เครือข่ายอนุรักษ์ปะการังและหลู้าทะเลของผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนำเที่ยว จ.สตูล	สนับสนุนกิจกรรมและการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวในพื้นที่
	กลุ่มอนุรักษ์อ่าวปากบารา	เฝ้าระวังพื้นที่ร่วมสังเกตการณ์ความเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ ในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน ของตำบลปากน้ำ	อาสาสมัครชุมชนและกลุ่มกิจกรรมที่ทำงานด้านการอนุรักษ์ในพื้นที่
องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)	สมาคมรักษ์ทะเลไทย	อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและส่งเสริมให้ชาวประมงมีองค์กรของตนเองเพื่อต่อรองผลประโยชน์ของตน	ร่วมเป็นองค์กรภาคีในการสนับสนุนให้ความรู้แก่ชุมชนเป้าหมายในพื้นที่สร้างกิจกรรมและการรวมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน
	มูลนิธิอันดามัน	ส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งโดยเฉพาะชุมชนชายฝั่งรวมทั้งส่งเสริมสิทธิชุมชนจัดการทรัพยากรชายฝั่งติดตามนโยบายประมง	ร่วมเป็นองค์กรภาคีในการสนับสนุนให้ความรู้แก่ชุมชนเป้าหมายในพื้นที่สร้างกิจกรรมและการรวมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าการรวมตัวของเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล มีความร่วมมือจากภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นกลุ่มหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้ประสานการดำเนินกิจกรรมกับหน่วยงานราชการและส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในพื้นที่ อาทิเช่น โรงพยาบาลละงู องค์กรบริหารส่วนตำบลปากน้ำ เทศบาลตำบลกำแพง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวปากบารา ชมรมปลัดตำบลจังหวัดสตูล คณะกรรมการ

อิสลามจังหวัดสตูล ชมรมอีหม่ามจังหวัดสตูล ชมรมครูโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชน กลุ่มศิลปินเพื่อชุมชนและชมรมนักข่าวสื่อมวลชนจังหวัดสตูล เป็นต้น

นอกจากจะมีเครือข่ายในพื้นที่แล้ว ยังมีพันธมิตรองค์กรเครือข่ายต่างพื้นที่ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งงานข้อมูล การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการประชาสัมพันธ์ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ สมาคมตำบลบ้านดับเมือง คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ด้วย ทำให้ในระหว่างการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้ร่วมกิจกรรมและร่วมสังเกตการณ์กับองค์กรต่างๆ มากมายเพื่อเติมเต็มความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล และได้รวบรวมสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่อไป

4.2 สถานการณ์และความเคลื่อนไหวของเครือข่ายต่อพื้นที่ปากบารา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในข้อ 4.1 ดังนั้นในข้อ 4.2 นี้ จะนำเสนอผลการศึกษาสถานการณ์และความเคลื่อนไหวของเครือข่ายใน 2 ประเด็นด้วยกัน คือ โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราและโครงการต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นที่มาของการรวมตัวของเครือข่าย และบทบาทและความเคลื่อนไหวของเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลต่อการจัดกิจกรรมในพื้นที่

4.2.1 โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราและโครงการต่อเนื่องที่เกี่ยวข้อง

โครงการสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงทะเลอันดามันและอ่าวไทย (Landbridge) เป็นโครงการที่มีการวางแผนต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2524-2529) แต่ระหว่างนั้นประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่ไม่ต่อเนื่อง จึงได้ชะลอโครงการออกไป จนมาถึงช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคมมีการบรรจุโครงการสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงทะเลอันดามันและอ่าวไทย (Landbridge) เข้าวาระการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2548 และคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติรับทราบตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันจัดทำแผนแม่บท

การพัฒนาาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ (Logistics Master Plan) ขึ้น ซึ่งได้บรรจุโครงการที่จะสนับสนุนสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย (Landbridge) โดยมีรายละเอียดที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์โครงสร้างพื้นฐานภายใต้แผนแม่บทดังกล่าว และกระทรวงคมนาคมดำเนินการแล้ว

โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล โดยกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ได้ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ วิศวกรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่บูโบย จังหวัดสตูล เมื่อปี พ.ศ. 2540 และได้ทำการศึกษาทบทวนฯ เพื่อก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่ปากบาราเปรียบเทียบกับพื้นที่บริเวณบูโบย เมื่อปี พ.ศ.2546 แล้วพบว่าบริเวณพื้นที่ปากบารามีความเหมาะสมมากกว่า และได้รับงบประมาณประจำปี 2548-2549 เป็นค่าสำรวจออกแบบรายละเอียด ซึ่งได้คัดเลือกวิศวกรที่ปรึกษาแล้วเสร็จ ในวงเงิน 38.40 ล้านบาท (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2548 เรื่องที่ 34 โครงการสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงทะเลอันดามันและอ่าวไทย) ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาท่าเรือน้ำลึกบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าทางทะเลของภาคใต้ที่เชื่อมโยงกับการขนส่งระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก รวมทั้งพัฒนาพื้นที่รองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งหลายรูปแบบเพื่อส่งเสริมการลงทุนและกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ซึ่งกระทรวงคมนาคมได้พิจารณาให้ความสำคัญในการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบาราและบรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงคมนาคม สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ในเขตเศรษฐกิจ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศ มีข้อได้เปรียบสำคัญที่สุดคือ มีจังหวัดสตูลอยู่ติดทะเลอันดามันที่สามารถจะพัฒนาให้เป็นท่าเรือน้ำลึกได้ ซึ่งจะเป็นศูนย์เชื่อมต่อการขนส่งสินค้าทางเรือที่สำคัญไปยังเกาะลังกาวิ ทำเรือป็นัง ทำเรือของกลุ่มประเทศในชมพูทวีป ทำเรือในตะวันออกกลางและยุโรปได้

2. คลองปากบารา จ.สตูล เป็นคลองที่มีศักยภาพในด้านการคมนาคมทางน้ำที่จะสร้างท่าเรือน้ำลึกทางชายทะเลอันดามัน (และไม่ถูกปิดล้อมด้วยเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเหมือนทางอ่าวไทย) หากมีท่าเรือนี้ขึ้นจะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญเพื่อสนับสนุนการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคเกิดการสร้างงาน การบริการ การขนส่งสินค้า การค้าขาย ทั้งยังเป็นการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมใน 5 จังหวัดภาคใต้ และจังหวัดใกล้เคียงทำให้ประชาชนโดยรวมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. โดยที่ท่าเรือที่ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของไทยในปัจจุบัน คือ ท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือสงขลา ตั้งอยู่ทางด้านฝั่งอ่าวไทย ซึ่งการขนส่งสินค้าไปยังยุโรป ตะวันออกกลาง จะต้องขนส่งสินค้าไปเปลี่ยนถ่ายสินค้าลงเรือใหญ่ที่ประเทศสิงคโปร์ ส่วนการขนส่งสินค้าไปสหรัฐอเมริกา หรือญี่ปุ่นสามารถใช้ท่าเรือแหลมฉบังได้ นอกจากนี้การส่งออกและนำเข้าสินค้าจากทางภาคใต้หรือกรุงเทพฯ ยังมีการส่งผ่านแดนโดยทางบกไปลงเรือที่ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ดังนั้นท่าเรือน้ำลึกปากบารา จึงเป็นท่าเรือทางฝั่งอันดามันที่เป็นประตูทางการค้าทางทะเลของประเทศไทย และจะสร้างประโยชน์เพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ

4. ท่าเรือน้ำลึกปากบารา มีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ เนื่องจากเป็นจุดที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย และมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งใกล้กับเส้นทางเดินเรือหลักที่แล่นผ่านช่องแคบมะละกา โดยเรือเดินทะเลที่แล่นเข้ามารับสินค้าจะใช้เวลาเดินทางเพียง 6 ชั่วโมง จากเส้นทางหลักเท่านั้น

5. สามารถประหยัดเวลาและต้นทุนในการขนส่งสินค้านำเข้าและส่งออก เมื่อเทียบกับการขนส่งสินค้าผ่านท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังและท่าเรือสงขลา หรือการขนส่งทางบกไปลงเรือ โดยใช้บริการผ่านท่าเรือในประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์โดยตรง เช่น ในกรณีสินค้ายางพาราไทยเป็นผู้ผลิตยางพาราเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยในปี พ.ศ.2546 สามารถส่งออกได้ถึง 3.1 ล้านตัน แต่ปริมาณการส่งออกของไทยกว่าร้อยละ 50 ไปส่งออกที่มาเลเซีย เพื่อส่วนหนึ่งนำไปแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าก่อนการส่งออกอีกครั้ง และส่วนที่เหลือเป็นการส่งออกผ่านแดนเพื่อการส่งออกและท่าเรือที่ประเทศมาเลเซียที่มีค่าขนส่งต่ำกว่าการจัดส่งจากภาคใต้ไปขนถ่ายท่าเรือแหลมฉบัง ซึ่งผู้ส่งออกยางพาราไทยต้องรับภาระต้นทุนการขนส่งค่าธรรมเนียม และค่าภาระต่าง ๆ ทางด้านศุลกากรเพื่อไปใช้ท่าเรือปีนัง หรือท่าเรือคลังของมาเลเซีย การก่อสร้างท่าเรือปากบารา ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ตอนล่างฝั่งอันดามัน จังหวัดสตูล มีศักยภาพพอที่จะแข่งขันกับท่าเรือของประเทศเพื่อนบ้านได้โดยเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายการขนส่งยางพาราไปญี่ปุ่นระหว่างท่าเรือสงขลา กับท่าเรือปีนัง โดยท่าเรือสงขลามีค่าใช้จ่าย 33,000 บาท / TEU ท่าเรือปีนัง 25,200 บาท / TEU ท่าเรือแหลมฉบังโดยผ่าน ICD ลาดกระบัง 36,600 บาท/ TEU ส่วนท่าเรือปากบารา 21,000 บาท / TEU ค่าใช้จ่ายของท่าเรือสงขลาสูงกว่าเนื่องจากไม่ได้อยู่ในเส้นทางเดินเรือสายหลักและมีปริมาณสินค้าไม่มากพอ หากมาขนส่งที่ท่าเรือปากบาราจะสามารถลดภาระค่าระวางเรือและต้นทุนค่าธรรมเนียมศุลกากรที่ถูกกว่าจากการที่ไม่ต้องเสียภาษีศุลกากรให้กับประเทศมาเลเซีย (ค่าจัดการสินค้าและพิธีการศุลกากรที่

ท่าเรือสงขลาเท่ากับ 2,000 บาท / TEU ท่าเรือป็นังเท่ากับ 8,300 บาท / TEU และท่าเรือปากบาราเท่ากับ 2,000 บาท / TEU ส่วนค่าระวางเรือที่ทำเรือสงขลาเท่ากับ 26,000 บาท / TEU ท่าเรือป็นังเท่ากับ 14,000 บาท / TEU และท่าเรือปากบาราเท่ากับ 14,000 บาท / TEU รวมทั้งระยะเวลาของเส้นทางของสายการบินเรือหลักที่จะมารับสินค้าที่สตูลใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง จะสั้นกว่าการเดินทางเรือสินค้าไป-กลับระหว่างแหลมฉบังและสิงคโปร์ที่ต้องใช้เวลาถึง 169 ชั่วโมง ทำให้ต้นทุนค่าระวางสินค้าถูกกว่าดังกล่าวข้างต้นแล้ว ทั้งนี้หากพิจารณาระยะเวลาทางการขนส่งสินค้าด้วยรถไฟจากหาดใหญ่ไปยังท่าเรือคลังประเทศมาเลเซีย มีระยะทางอีก 550 กิโลเมตร เมื่อเทียบกับเส้นทางรถบรรทุกไปยังอำเภอละงูจังหวัดสตูล มีระยะทางเพียง 150 กิโลเมตร กล่าวโดยสรุปค่าใช้จ่ายในการขนส่งยางพาราไปญี่ปุ่นจะพบว่าท่าเรือที่ปากบาราจะมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด

ส่วนการขนส่งสินค้าออกไปในประเทศแถบยุโรป ตะวันออกกลาง โดยส่งผ่านชายแดนทางบกไปลงเรือที่มาเลเซียและสิงคโปร์ เนื่องจากต้นทุน ระยะทาง ความสะดวกในการขนถ่าย (ไม่ต้องเปลี่ยนการขนถ่ายบ่อย) และค่าขนส่งจากกรุงเทพฯ และจากภาคใต้ไปยังท่าเรือในมาเลเซียและสิงคโปร์จะใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูงกว่าออกโดยผ่านท่าเรือในประเทศ

นอกจากนี้หากมีการเชื่อมโยงระบบการขนส่งอื่น ๆ โดยทางบก (ถนน และรถไฟ) ซึ่งสามารถจะพัฒนาเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารจากชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกจากท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังมายังชายฝั่งทะเลอ่าวไทยที่ทำเรือน้ำลึกสงขลา และเชื่อมโยงด้วยการคมนาคมทางบกในลักษณะสะพานเศรษฐกิจ (Landbridge) เพื่อกระจายการขนส่งไปยังฝั่งอันดามันที่จังหวัดสตูล ได้อีกด้วย (www.thailandbridge.com) การดำเนินการศึกษาและออกแบบได้ดำเนินการขึ้นโดยกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (กรมเจ้าท่า) ได้ว่าจ้างให้ บริษัท เอทีที คอนซัลแตนท์ จำกัด บริษัท ทีม คอนซัลติ้งแอนด์เมเนจเม้นท์ จำกัด และ บริษัทแปซิฟิก คอนซัลแทนส์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ดำเนินการศึกษาและออกแบบ “โครงการสำรวจออกแบบเพื่อการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล” เมื่อปี พ.ศ. 2552 (สมบูรณ์ คำแหง, 2554; บรรจง นະแส, 2554)

เมืองสตูลกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดปี 2553-2556 ไว้ว่า "เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเกษตรยั่งยืน เมืองท่าฝั่งอันดามัน สร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้" แต่ต่อมายุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกลับถูกแตกออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1. การส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. พัฒนาการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรบนพื้นฐานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน 3. พัฒนาทรัพยากร

มนุษย์และสังคมให้มีคุณภาพ 4. พัฒนาระบบการขนส่งและโครงข่ายขนาดย่อม และ 5. เสริมสร้างความเข้มแข็งฐานเศรษฐกิจของพื้นที่ และการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศใกล้เคียง ซึ่งการพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของแผน

แผนพัฒนาดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากประชาชน แต่เป็นการนำแผนพัฒนาของรัฐบาลส่วนกลางมากำหนดในแผนพัฒนาภาคได้ ในทางปฏิบัติมีการผลักดันระบบการขนส่ง และโครงข่ายคมนาคมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากกว่าแผนด้านอื่นๆ ทั้งยังเชื่อมโยงเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักเพิ่มเติม ผ่านการกำหนดยุทธศาสตร์ย่อยดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม ประกอบด้วย การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกสำหรับการส่งสินค้าออกและนำเข้าที่ปากบารา ซึ่งจะพัฒนาเป็นท่าเรือเนกประสงค์ ทั้งขนส่งสินค้าแบบตู้ในสินค้า แบบเทกอง และสินค้าเหลวทางท่อ เช่น น้ำมัน แก๊ส และสารเคมี สร้างนิคมอุตสาหกรรมพัฒนาควบคู่กับท่าเรือน้ำลึกบนพื้นที่ 1.5 แสนไร่ ใน อ.ละงู จ.สตูล ซึ่งแบ่งเขตนิคมอุตสาหกรรมดังนี้ เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เขตอุตสาหกรรมหนัก เขตอุตสาหกรรมเบา เขตอุตสาหกรรมสนับสนุนและต่อเนื่องกับท่าเรือ บ่อบำบัดน้ำเสียและโรงงานกำจัดขยะอุตสาหกรรม คลังสินค้าทัณฑ์บนของกรมศุลกากร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม เช่น สถานีไฟฟ้าย่อย สถานีประปา สำหรับประกอบการอุตสาหกรรม ไทโรคมนาอม ฯลฯ

2. การพัฒนาสะพานเศรษฐกิจสายสตูล-สงขลา เพื่อเชื่อมประตูการค้าด้านตะวันตกไปยังทะเลตะวันออก ทั้งการขนส่งด้านถนน ที่จะพัฒนาถนนรอบท่าเรือปากบาราและถนนที่เชื่อมสตูลไปยังจังหวัดอื่น ๆ ผ่านการสร้างถนนเส้นใหม่ การเจาะอุโมงค์ การขนส่งทางรถไฟที่จะสร้างเป็นระบบรางคู่ระยะทาง 110 กม. เพราะจะให้เป็นเส้นทางหลักในการขนส่งสินค้า จากท่าเรือปากบาราไปยังสงขลา (ที่มีการสร้างท่าเรือน้ำลึกอีกแห่งที่จะนะ) และยังมีการขนส่งทางท่อ รวมถึงการสร้างสถานีรวบรวมตู้สินค้า

3. การพัฒนาอุตสาหกรรม แบ่งเป็น อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมเวชกรรมและเภสัชกรรม อุตสาหกรรมต่อเรือ ซ่อมเรือ ล้างและซ่อมตู้สินค้า โรงผลิตไฟฟ้าใช้เทคโนโลยีสะอาด โรงงานผลิตภัณฑ์พลาสติก และสถานีรวบรวมและขนส่งสินค้าทั่วไป ควบคู่กับการขนส่งสินค้าเหลว

นอกจากนี้ ยังมีการโครงการขุดเจาะอุโมงค์ไทย-เปอร์ลิส เพื่อเชื่อมเส้นทางเดินทางระหว่างไทยกับมาเลเซีย โดยไทยจะขุดเจาะอุโมงค์ผ่านเทือกเขาสันกาลาคีรี และตัดผ่านป่าชายเลน ระยะทางรวม

12 กิโลเมตร ใช้งบประมาณราว 1,680 ล้านบาท ขณะนี้มีการลงสำรวจเส้นทางแล้ว (ไทยโพสต์ 11 กรกฎาคม 2553) นอกจากนี้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีมติเห็นชอบร่างรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราแล้ว เหลือเพียงแต่ประเด็นในการขอใช้พื้นที่อุทยานหมู่เกาะเภตราจำนวน 4,730 ไร่ ที่กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี มีหนังสือถึงหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ในการขอใช้พื้นที่บริเวณเกาะเขาใหญ่ในส่วนที่เป็นพื้นน้ำจำนวน 7,741-2-96 ไร่ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา (บรรจง นะแส, 2554) (<http://www.marinerthai.com>)

4.2.2 บทบาทและความเคลื่อนไหวของเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลต่อการจัดกิจกรรมในพื้นที่

บทบาทในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลมีความต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มรวมกลุ่มเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2553 เป็นต้นมา ผู้วิจัยเห็นว่าพัฒนาการในห้วงเวลาดังกล่าวน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งจึงขอนำเสนอความเคลื่อนไหวของเครือข่ายจากจุดเริ่มต้นจนถึงเดือนมิถุนายน 2556 โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

การเคลื่อนไหวของประชาชนชาวจังหวัดสตูลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลากว่า 2 ปีมาแล้ว ผ่านการเรียกร้องในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อถามหาถึงความเป็นมา และข้อเท็จจริงที่จะเกิดขึ้นภายใต้โครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา และเกิดการรวมตัวขึ้นในนาม “เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล” เครือข่ายดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของกลุ่มคนหลากหลาย ทั้งแกนนำชุมชน ปัญญาชน นักกิจกรรมทางสังคม ศิลปิน พ่อค้า ชาวประมง ชาวสวน องค์กรท้องถิ่นและอื่น ๆ ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดสตูล

การรับรู้ข่าวสารและเรื่องราวของแผนพัฒนาจังหวัดสตูลแทบทุกครั้งล้วนมาจากนโยบายการหาเสียงของนักการเมืองในช่วงการเลือกตั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งก็จะมีนักการเมืองเกือบทุกพรรค พยายามนำเสนอนโยบายเปลี่ยนจังหวัดสตูล โดยการเปิดประตูการค้าสู่สากล และจะมีแผนพับ ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ มีภาพท่าเรือน้ำลึก และรถไฟรางคู่ เป็นสัญลักษณ์ที่จะบ่งบอกว่าจากนี้ไปจังหวัดเล็ก ๆ แห่งนี้จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ หากชาวสตูลใส่ใจให้เขาเหล่านั้นได้เลือกเขาเป็นตัวแทนและปฏิเสธไม่ได้ว่านี่คือการรับรู้แรก ๆ ที่ทำให้ชาวสตูลได้รับรู้ถึงเรื่องราวเหล่านี้ หากแต่จากนั้นมาแทบไม่มีใครทราบกันเลยว่าโครงการดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้น หรือเริ่มลงมือปึกหมุด

ฝั่งต่อหม้อกันเมื่อไรและอย่างไร จนกระทั่ง เดือนตุลาคม พ.ศ.2552 เมื่อชาวบ้านได้ทราบข่าวว่า โครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล ได้มีการศึกษา ออกแบบโครงการเรียบร้อยแล้ว ยิ่งไปกว่านั้น โครงการดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ อนุมัติผลการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) เรียบร้อยแล้วเช่นกัน นั้นหมายถึงการผ่านกระบวนการสำคัญที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 67 ตามที่กรมเจ้าท่าซึ่งเป็นเจ้าของโครงการกล่าวอ้างนั้นดำเนินการอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

จากนั้นเป็นต้นมาโครงการก่อสร้างทำเรื่อน้ำลึกปากบารา ได้มีการขับเคลื่อนเพื่อนำเสนอโครงการและประชาสัมพันธ์ให้คนสตูลรับทราบอย่างคึกคักอีกครั้งหนึ่ง หากเป็นการเคลื่อนไหวอย่างมีกระบวนการและมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการก่อสร้างอย่างรวดเร็ว จนเป็นสิ่งที่น่าเคลือบแคลงสงสัยอย่างยิ่ง ทำให้คนกลุ่มหนึ่งเกิดความแคลงใจว่าในช่วงเวลาดังกล่าว กระบวนการศึกษาออกแบบและการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา ซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ระดับชาติ ไม่ได้เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคประชาสังคม ขณะเดียวกันได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการครบถ้วนสมบูรณ์ตามกรอบกฎหมายหรือไม่ เพราะเมื่อมีการสอบถามคนสตูลทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากการสร้างทำเรื่อน้ำลึก พบว่าแทบไม่มีใครรับทราบหรือรับรู้เรื่องเลยว่ามี การดำเนินงานมาจนถึงขั้นตอนสำคัญที่ว่านี้ และยังไม่รู้เลยว่าจากนี้ไปผลได้ ผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนจะเป็นอย่างไรต่อไป ทำให้กระบวนการค้นหาความจริงภายใต้ข้อสงสัยดังกล่าวดำเนินการขึ้น โดยกลุ่มคนท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชน นักพัฒนา นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ทั้งจากภาครัฐและเอกชน และผู้คนท้องถิ่นในหลายสาขาอาชีพที่มีความคลางแคลงสงสัยในโครงการพัฒนาดังกล่าวจึงได้รวมตัวกันเป็น “เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล” ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2553 เป็นต้นมา และได้มีกิจกรรมต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อาทิเช่น

วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2553 เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล ได้เข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัด นายสุเมธ ตันติชัยเลิศวิมลกุล ที่ศาลากลางจังหวัดสตูล ในนามเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล รวม 50 คน และยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อถามถึงข้อมูล และข้อเท็จจริงของโครงการต่าง ๆที่กำลังจะเกิดขึ้นในจังหวัดสตูล โดยเฉพาะโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา และโครงการต่อเนื่องอื่น ๆที่กำลังจะเกิดขึ้นตามมา

วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล ร่วมกันสภามพัฒนาการเมือง จัดเวทีวิเคราะห์โครงการและให้ข้อมูลโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับปากบารา ณ โรงเรียนกำแพง อำเภอลงู มีผู้เข้าร่วมกว่า 200 คน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จากกรมเจ้าท่า และบริษัทที่ปรึกษาโครงการเข้าร่วมชี้แจงข้อมูล ได้ข้อสรุปเวทีว่าผู้เข้าร่วมเกือบทั้งหมดไม่เอาโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับปากบารา

วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 มีการเคลื่อนไหวของประชาชนจังหวัดสตูลกว่า 300 คน รณรงค์และออกแถลงการณ์ให้คนสตูลติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล โดยเฉพาะโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับปากบารา ที่คาดว่าจะสร้างความเสียหายให้กับจังหวัดสตูล ถือเป็นกระแสการทำที่ในฐานะเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลเป็นครั้งแรก

ในวันเดียวกันรายการเวทีสาธารณะของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทยมาบันทึกเทปรายการ โดยเชิญส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน รวมถึงกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ และตัวแทนเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล รวมทั้งหมดยกกว่า 500 คน ณ ลาน 18 ล้าน ริมทะเลอ่าวปากบารา ส่วนใหญ่ได้แสดงท่าทีปฏิเสธโครงการ และเรียกร้องให้มีการเปิดเผยข้อเท็จจริงมากขึ้น

วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดย คณะอนุกรรมการสิทธิชุมชน ที่มีนายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ เป็นประธาน ได้จัดเวทีตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับปากบารา ที่ผ่านการร้องเรียนของเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล ณ ศาลากลางจังหวัดสตูล โดยได้เชิญส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐมนตรีในกระทรวงคมนาคม กระทรวงอุตสาหกรรม กรมเจ้าท่า สภามพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ นายกองคการบริหารส่วนตำบลปากน้ำ เป็นต้น ทำให้พบว่ายังมีโครงการอื่นนอกเหนือจากโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับปากบารา เช่น รถไฟรางคู่สงขลา-สตูล อุโมงค์ทางลอดไทย-มาเลเซีย โรงกลั่นและคลังน้ำมัน และโครงการอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา และในเวทียังมีการชี้ให้เห็นกระบวนการและข้อบกพร่องจากการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หรือ EIA ของโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับปากบาราอีกด้วย

เดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 กรมเจ้าท่าได้ว่าจ้างให้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จัดทำโครงการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และงานประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนระยะก่อนก่อสร้างทำเรื่อน้ำลึกลับปากบารา ระยะที่ 1 จังหวัดสตูล ทั้งที่จริงแล้วโครงการดังกล่าวเน้นหนักไปที่การประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลด้านที่ดีของโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับปากบารา โดยการว่าจ้างให้สถานีวิทย์ สื่อท้องถิ่นอื่นๆ ให้ทำการประชาสัมพันธ์ ก่อให้เกิดความคลางแคลงใจกับคนสตูล และเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล จึงมีการทวงถามถึงบทบาทที่เหมาะสมของนักวิชาการต่อการรับดำเนินโครงการดังกล่าว

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฯ และเครือข่ายประชาชนฯ สตูล จำนวน 70 คนเข้ายื่นหนังสือถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เรียกร้องขอให้มหาวิทยาลัย ทบทวนบทบาทของนักวิชาการ และให้ยุติการดำเนินโครงการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมและงาน ประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนระยะก่อนก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา ระยะที่ 1 จังหวัดสตูล เนื่องจากเห็นว่าไม่เหมาะสม

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 เข้าร่วมประชุมให้คำชี้แจง พร้อมกันนี้ได้รับฟังข้อชี้แจงจาก นักวิชาการและคณะอาจารย์ที่รับงานโครงการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และงานประชาสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของประชาชนระยะก่อนก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา ระยะที่ 1 จังหวัดสตูล ซึ่งมีชาวบ้าน เข้าร่วมประมาณ 80 คน พร้อมผู้สังเกตการณ์ คณาจารย์ บุคลากรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมกว่า 150 คน ซึ่งข้อทักท้วงต่อบทบาทนักวิชาการ ได้รับการตอบรับจากมหาวิทยาลัยฯ และขอเวลาตัดสินใจ ตามข้อเรียกร้องภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 บริเวณจุดชมวิวลาน 18 ล้านปากบารา ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ชาวบ้านประมาณ 30 คนล้อมรอบคณะสำรวจชายฝั่งของบริษัท เอทีที คอนซัลแตนท์ จำกัด จำนวน 4 คน ประมาณ 15 นาที ในขณะที่กำลังตอกหลักหมุดตรงสนามเด็กเล่น บริเวณจุดชมวิวลาน 18 ล้าน ปากบารา กลุ่มชาวบ้านได้ให้คณะสำรวจฯ ถอนหลักหมุดออก คณะสำรวจฯ จึงถอนหลักหมุด ดังกล่าว ก่อนขึ้นรถยนต์ออกไป ต่อมาเวลาประมาณ 15.00 น. บริเวณเดียวกัน ชาวบ้านประมาณ 40 คน ล้อมรอบคณะสำรวจคุณภาพอากาศของบริษัท เอทีที คอนซัลแตนท์ จำกัด อีกจำนวน 6 คน ประมาณ 15 นาที ที่กำลังตั้งเครื่องมือวัดลม ชาวบ้านขอให้คณะสำรวจฯ ถอนเครื่องมือสำรวจออก คณะสำรวจฯ จึงถอนเครื่องมือ แล้วออกไปจากพื้นที่

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ทำหนังสือขอสงวนสิทธิ์ในการ ขอย้ายการทำงาน และแจ้งเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาโครงการฯ ถึง นายสมชาย สุนันัสจรกุล ประธานคณะกรรมการกำกับการทำงานและตรวจรับงานที่ปรึกษา ซึ่งสาเหตุที่ ขอย้ายเวลา เนื่องจากมีเหตุสุดวิสัยทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เพราะการลงพื้นที่จัดประชุมกลุ่มย่อยระดับชุมชน และหัวหน้าส่วนราชการ และสำรวจเก็บข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงชายฝั่ง ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล มีชาวบ้านจำนวนมากเข้ามาข่มขู่ขัดขวางการปฏิบัติงาน และแจ้งให้ออกจากพื้นที่ทันที

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 แกนนำเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล ได้เข้ายื่นหนังสือกับนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีร้องขอให้ทบทวนโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา เนื่องจากไม่เหมาะสม และสร้างผลกระทบต่อระยะยาว ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้รับหนังสือจากเครือข่ายฯ หากอ้างว่าอาจจะมีการลดขนาดโครงการ และเห็นว่าการสร้างทำเรือเป็นความต้องการของคนในพื้นที่ และมีความจำเป็น

วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2554 หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ จัดเวทีเสวนา “ทำเรื่อน้ำลึกปากบารา เศรษฐกิจไทย ได้หรือเสีย” ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพฯ ซึ่งมีนายสุพจน์ ทรัพย์ล้อม ปลัดกระทรวงคมนาคม และนักธุรกิจการเดินเรือ รวมถึงเจ้าหน้าที่ส่วนราชการเข้าร่วมกว่า 200 คน ในที่นี้ปลัดกระทรวงคมนาคมยืนยันว่าจะต้องเดินหน้าสร้างโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา เนื่องจากประเทศไทยจะต้องมีทำเรือของตัวเอง ในขณะที่นายสุวัฒน์ อิศวทองกุล นายกสทคมเจ้าของและตัวแทนเรือกรุงเทพฯ เห็นต่างว่าการสร้างทำเรื่อน้ำลึกปากบาราไม่คุ้ม และไม่เป็นจริง เพราะสินค้าส่วนใหญ่จะใช้ทำเรือฝั่งอ่าวไทยเป็นหลัก

เดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 กรมเจ้าท่าได้ส่งหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล ร้องขอให้กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย เพื่อให้คณะอาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และงานประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนระยะก่อนก่อสร้างทำเรื่อน้ำลึกปากบารา ระยะที่ 1 จังหวัดสตูล สามารถดำเนินการได้อย่างปกติ จนโครงการแล้วเสร็จ

วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2554 จังหวัดสตูลได้เชิญคณะทำงานที่ปรึกษาโครงการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และงานประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนระยะก่อนก่อสร้างทำเรื่อน้ำลึกปากบารา ระยะที่ 1 จังหวัดสตูล เพื่อกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับคณะทำงานโครงการ โดยอ้างว่ามีกลุ่มค้านเพียง 40 คน ที่สร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงของจังหวัดสตูล และมีการเสนอให้เจ้าหน้าที่ทั้งในและนอกเครื่องแบบ ติดตามพฤติกรรม และความเคลื่อนไหวของคนกลุ่มนี้ ขณะเดียวกัน จะจัดโปรแกรมการศึกษาดูงานให้กับกลุ่มแกนนำในพื้นที่เพื่อให้มีความเข้าใจต่อโครงการก่อสร้างทำเรื่อน้ำลึกปากบาราต่อไป

วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล ร่วมรณรงค์ให้ชาวสตูลได้รับทราบข้อมูลโครงการ ผลได้ ผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชาวสตูล โดยมีขบวนรถยนต์และรถจักรยานยนต์ร่วมรณรงค์ใหญ่ทั่วเมืองสตูล

วันที่ 19-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยคณะ อนุกรรมการที่มีนายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ เป็นประธาน ได้จัดเวทีติดตามการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนท้องถิ่นที่เครือข่ายประชาชนฯ ได้ร้องเรียนในโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา ทางคู่ขนาน ทางรถไฟอุโมงค์ทางลอดสตูล-เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซียและการก่อสร้างเขื่อน ที่ศาลากลางจังหวัดสตูล

วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ประชาชนได้รวมตัวเคลื่อนขบวนรถยนต์ จักรยานยนต์ สามล้อ พ่วง ความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร เคลื่อนขบวนจากละงู ถึงเมืองสตูล เพื่อร่วมกันประกาศจุดยืนในการปกป้องธรรมชาติของสตูล และร่วมกันคัดค้านโครงการอุตสาหกรรมท่าเรือน้ำลึก

วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 เครือข่ายได้ร่วมมกตต้นนักวิชาการจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการทำเวที รับฟังความคิดเห็นการวางแผนพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ของสภาพัฒน์ฯ ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบลงสัตยาบันไม่ยอมรับแผนพัฒนาที่ทำลายวิถีชีวิตและสิทธิชุมชนร่วมกัน

วันที่ 17-18 สิงหาคม พ.ศ. 2554 สมาชิกเครือข่ายได้ยื่นหนังสือถึงน.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีและ สมาชิกเครือข่ายประมาณ 20 คน เดินทางไปยังสำนักงานของ นายธานีินทร์ ใจสมุทร สส.สตูล เขต 1 เพื่อยื่นหนังสือว่า คนสตูลไม่เห็นด้วยกับนโยบายรัฐที่จะประกาศใช้ในการสร้างอุตสาหกรรมท่าเรือ

วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ประชาชนจากพื้นที่ต่าง ๆ ในภาคใต้รวมตัวกันแสดงออกทางความคิด ณ วนอุทยานเขาปาง อ.ท่าชะงะ จ.ชุมพร เพื่อคัดค้านโครงการ Landbridge และโครงการพัฒนาภาคใต้ โดยปฏิบัติการนี้เคลื่อนไหวในนามของ “เพชรเกษม41”

วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2554 สมาชิกเครือข่ายเข้าพบหัวหน้าอุทยานหมู่เกาะเภตราคนใหม่ เพื่อให้ชี้แจงปัญหาของพื้นที่และเชิญชวนร่วมดำเนินการทำท่าเรือน้ำลึก

ปลายปี พ.ศ. 2554 สมาชิกเครือข่ายและองค์กรสนับสนุนในพื้นที่ได้ปรึกษาหารือ เห็นควรจัดตั้งเป็น “กลุ่มรักจัง...สตูล” เพื่อเคลื่อนไหวร่วมกันในระดับจังหวัดมากขึ้น

วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2555 สมาชิกเครือข่ายได้เดินทางไปยังการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจร ที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีการเสนอแผนพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนโครงการ Landbridge และท่าเทียบเรือ

วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ชาวบ้านรวมตัวกันเคลื่อนขบวนในพื้นที่ปากบารา โดยใช้ธงเขียวเป็นสัญลักษณ์ คัดค้านท่าเรือทั่วทั้งอำเภอละงู

วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2555 มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องท่าเรือน้ำลึก ณ จุดชมวิวลานสาธารณะ 18 ล้าน ชายหาดปากบารา เครือข่ายฯ จัดเวที “สัญญาประชาคมคนสตูลไม่เอาท่าเรืออุตสาหกรรมปากบารา”

วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 เครือข่ายยื่นหนังสือต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีการทบทวนยกเลิกรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โครงการท่าเทียบเรือน้ำลึกปากบารา

วันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2555 กรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร พร้อมคณะ ลงพื้นที่ จ.สตูล ศึกษาดูสถานที่จริงถึงความเป็นไปได้ที่จะผลักดันให้เป็นเมืองเศรษฐกิจชายแดน รับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนระหว่างลงพื้นที่ ชาวบ้านในพื้นที่ประมาณ 100 คน เข้าสอบถามเกี่ยวกับการเดินทางมาดูพื้นที่ในครั้งนี้

วันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2555 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งหนังสือแจ้งยกเลิกรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) พื้นที่ท่าเรือน้ำลึกปากบารา

วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2555 เครือข่ายประชาชนติดตามแผนฯ ยื่นหนังสือคัดค้านท่าเรือปากบารา กับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2555 เปิดศูนย์ประสานงานชุมชน “เครือข่ายชุมชนรักอ่าวปากบารา จ.สตูล” ณ หมู่บ้านตะโล๊ะไผ่ ตำบลปากน้ำ

วันที่ 19-20 มกราคม พ.ศ. 2556 กลุ่มเครือข่ายร่วมกับชาวบ้านในตำบลปากน้ำจัดงาน “สตูลหัวโทงพิชชิงค์ฟ 2” ขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมชาวบ้านปากบาราร่วมกับส่วนราชการจัดแข่งขันตกปลา เพื่อให้มีความสำคัญกับทรัพยากรในพื้นที่และให้ความรู้เรื่องท่าเรือน้ำลึกปากบาราและอุตสาหกรรม กิจกรรมการแข่งขันตกปลาบริเวณอ่าวปากบารา เกาะลิตี และ เกาะตะรุเตา ภายในงานมีการออกบูทขายสินค้าพื้นบ้าน รวมทั้งทำซุ้มให้ความรู้ เกี่ยวกับทะเลและทรัพยากร การท่องเที่ยว โดยส่วนมากจะเป็นกลุ่มชาวบ้านและหน่วยงานท้องถิ่น โดยมีองค์กรร่วมจัด คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการมัสยิดบ้านตะโล๊ะไผ่ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จ.สตูล องค์กรบริหารส่วนตำบลปากน้ำ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสตูล ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งสตูล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลปากน้ำ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา และอำเภอละงู โดยมีนักกีฬาตกปลาเข้าร่วมจำนวน 50 ทีม

นายไกรวุฒิ ชูสกุล ตัวแทนชมรมชาวประมงพื้นบ้านตะโล๊ะใสเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมนี้ขึ้นเพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะชาวประมงพื้นบ้าน รวมทั้งจัดทำงบประมาณสมทบกองทุนชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และสมทบโรงเรียนสอนศาสนาในหมู่บ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจับปลาอย่างยั่งยืน โดยไม่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการจัดงาน เครือข่ายยังไม่ได้มีการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ มากนัก เป็นการจัดในกลุ่มก้อนของตนเอง

ส่วนองค์กรภาคประชาสังคมได้ประสานกับทีมประชาสังคมอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และเครือข่ายของสมาคมรักษ์ทะเลไทย เข้ามามีส่วนร่วมช่วยการจัดกิจกรรมในงาน ประกอบด้วย การเสวนาเรื่องทะเลและการอนุรักษ์ รวมถึงเรื่องท่าเรือน้ำลึก ซึ่งส่งผลให้คนในหมู่บ้านเห็นศักยภาพของพื้นที่ และคุณค่าทางทรัพยากรของบ้านเกิดตนเอง

วันที่ 28-29 มกราคม พ.ศ. 2556 เข้าร่วมการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล” ณ ห้องประชุม รพ.สต.ปากน้ำ ต.ปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล

วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2556 นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้ลงมาสำรวจพื้นที่ก่อสร้างตามโครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา ในเบื้องต้นกำหนดการคือการลงสำรวจทางถนน แต่เมื่อถึงเวลาจริง กลายเป็นการเดินทางทางเฮลิคอปเตอร์สำรวจแทน ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ที่รวมตัวกันเพื่อแสดงจุดยืนในการคัดค้านท่าเรือน้ำลึก กว่า 200 คน ไม่พอใจมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การรวมตัวของชาวบ้านในครั้งนี้ อาศัยวิธีการกระจายข่าวที่ได้รับจากตัวแทนกลุ่มเครือข่ายฯ สู่ตัวแทนแกนนำชาวบ้านในแต่ละพื้นที่แล้วเกิดการระดมคนในพื้นที่ และแสดงจุดยืนโดยการเขียนป้ายผ้าและคำพูดเพื่อประท้วง โครงการอย่างสันติวิธี ปราศจากซึ่งความรุนแรงทางกายภาพใดๆ

วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2556 เครือข่ายร่วมกับประชาชนในพื้นที่อำเภอละงู ร่วมกันยื่นหนังสือคัดค้าน พรบ. เงินกู้ 2.2 ล้านล้านบาท เพราะส่วนหนึ่งของเงินกู้ก้อนนี้จะเป็นงบประมาณหลักในการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา

วันที่ 22-23 เมษายน พ.ศ. 2556 เครือข่ายฯ รวมตัวกับภาคประชาชนในนามของ “สมัชชาคนสตูล” ร่วมจัดกิจกรรมภายใต้หัวข้อ “รวมคน ร่วมคิด กำหนดทิศทางการคนสตูล” โดยมีเป้าหมายเพื่อเริ่มต้นสร้างเวทีสาธารณะของคนสตูล โดยที่เครือข่ายภาคประชาสังคม (รักจัง...สตูล) เป็นกลุ่มริเริ่มสร้างเครือข่าย ใช้ศักยภาพของสมาชิกกลุ่มรักจัง...สตูล เพื่อผลักดันให้เวทีสมัชชาเป็นเวทีในการพูดคุยถึง

ปัญหาของคนสตูลที่เกิดขึ้นและไม่ได้ได้รับการดูแล เป็นเวทีสะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ไขจากคนสตูลโดยตรง ซึ่งแบ่งเป็นประเด็น 10 ประเด็น ได้แก่ 1) กองทุนสวัสดิการชุมชน 2) การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 3) การท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยและการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน 5) การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชน 6) สุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค 7) การจัดการที่อยู่อาศัยโดยชุมชน 8) การจัดการเกษตรอย่างยั่งยืน 9) สถานการณ์ด้านเด็ก เยาวชนและสตรี และ 10) ท้องถิ่นจัดการตนเอง (นาทอนแกทราตนเอง) การสานฝันเมืองสตูลไม่ใช่คนใดคนหนึ่งทำ แต่จะต้องช่วยกันทำ คิด พูด ทำ เพื่อจังหวัดสตูล ทุกเรื่องอาจมีแนวทางต่างกัน แต่เป้าหมายนั้นเพื่อการพัฒนาจังหวัด ข้อมูลของทุกฝ่ายเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะช่วยกันเติมเต็ม

วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2556 กลุ่มเครือข่ายฯ ได้ร่วมให้ข้อมูลในเวทีแนวทางการพัฒนาจังหวัดสตูลภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผู้ร่วมเสวนา 5 ท่าน คือ นายเหนือชาย จิระอภิรักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล นายธานินทร์ ใจสมุทร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสตูล นายสัมฤทธิ์ เลียงประสิทธิ์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล (อบจ.) นายสมชาย ต้นดีศรีกุล กรรมการหอการค้าไทย และอดีตนายกหอการค้าจังหวัดสตูล และตัวแทนจากกลุ่มเครือข่ายฯ 2 ท่านคือ นายสมบุรณ์ คำแหง และนายวิโชคศักดิ์ รมรงค์ไพรี ซึ่งในเวทีครั้งนี้ทางกลุ่มได้แสดงจุดยืนในการคัดค้านการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา แต่ฝ่ายการเมืองเห็นควรสนับสนุนให้เกิดการก่อสร้าง ชาวบ้านที่เข้าร่วมเลยเห็นแนวคิดของฝ่ายต่าง ๆ ในจังหวัดสตูลและเป็นข้อมูลในการพิจารณาในการเลือกผู้สมัครเลือกตั้งต่อไป

วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2556 เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลและกลุ่มรักจังหวัดสตูล ร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ในภาคได้ร่วมจัดเวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพและสิ่งแวดล้อม หรือเวทีช้ำแหละ ERIA โดยมีรายการเวทีสาธารณะทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสร่วมบันทึกเทปรายการด้วย

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2556 เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาสตูล ได้จัดทำหนังสือความลับ ไม่น่าลับ โครงการการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล โครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงกว่ามาตรฐานกำหนด 20 เท่าตัว เพื่อเป็นข้อมูลแจกจ่ายให้กับประชาชนที่สนใจ

วันที่ 22-28 ตุลาคม พ.ศ. 2556 เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาสตูล-สงขลา ร่วมกิจกรรม “เดินด้วยรัก เชื่อมสะพานแผ่นดินโดยสะพานมนุษย์ จากปากบาราถึงจะนะ” ซึ่งเป็นการเดินรณรงค์การประกาศท้ายร่างพระราชบัญญัติให้กระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน

คมนาคมขนส่งของประเทศ หรือ พรบ.เงินกู้ 2.2 ล้านล้านบาท ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อยการสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึกปากบาราด้วย กิจกรรมครั้งนี้ใช้วิธีเดินเท้าของประชาชนและอาสาสมัครจากท่าเรือปากบารา อ.ละงู จ.สตูล ถึงบ้านสวนกง อ.จะนะ จ.สงขลา โดยมีระยะทางรวมกว่า 216 กม. ใช้เวลาเดิน 7 วัน ในระหว่างเส้นทางมีการแจกเอกสารชี้แจงเจตนารมณ์ของการเดินเท้าและกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเส้นทาง

เดือนธันวาคม พ.ศ. 2556

กลุ่มนักศึกษา กลุ่ม Silent Power 6 จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ลงมาทำกิจกรรม เกี่ยวกับการร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่บ้านเรา กับพี่น้องในพื้นที่ปากบารา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับเวทีเสวนา ที่ลานสับแปดล้าน กับการแลกเปลี่ยนข้อมูลการทำ EIA และ EHIA

เดือนมกราคม พ.ศ. 2557

เครือข่ายร่วมกับคนสตูล ร่วมกันรณรงค์ต่อต้าน พรบ.นิรโทษกรรมกับพี่น้องในจังหวัดสตูล และได้รวมตัวกันที่ศาลากลางจังหวัดสตูล พร้อมอภิปรายถึงประเด็นการไม่เอาท่าเรือน้ำลึกของชาวปากบารา ทำให้คนสตูลให้ความสนใจมาก และร่วมแสดงเจตนารมณ์ด้วยกัน

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

เครือข่ายติดตามแผนฯ ร่วมกับคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้ (กป.อพช.) ได้จัดประชุมประจำปี 2557 ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ การพูดคุยเป็นการหาทิศทางการทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละภาคส่วนเป็นไปในทิศทางที่วางไว้หรือไม่

กิจกรรม “ปากน้ำสัญจร เพื่อชุมชนน่าอยู่” เป็นกิจกรรมร่วมระหว่างองค์กรชุมชนและเครือข่ายประชาสังคมในพื้นที่ตำบลปากน้ำ ร่วมกับคณะทำงานขับเคลื่อนปากน้ำน่าอยู่ (คคปน.) จัดเวทีระดมความคิดเห็น ความต้องการต่อการพัฒนาในพื้นที่ตำบลปากน้ำ ซึ่งจะเก็บข้อมูลชุมชน 7 หมู่บ้านทั้งตำบลปากน้ำ

เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557

เครือข่ายติดตามแผนพัฒนา อ.ละงู และเครือข่ายปากน้ำน่าอยู่ เดินทางไปศึกษาดูงานการจัดการชุมชนน่าอยู่ ร่วมกับเครือข่ายสิทธิชุมชนภาคใต้ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการพื้นที่ปากบาราให้มีความน่าอยู่ต่อไป ณ ศูนย์ประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพมหานคร

เครือข่ายติดตามแผนพัฒนา อ.ละงู และเครือข่ายปากน้ำน่าอยู่ ได้ร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม Silent Power 6 เป็นการร่วมจัดเวทีเสวนา เกี่ยวกับประเด็นการสร้างท่าเรือน้ำลึก ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การประชุมเครือข่ายรักจังสตูล ที่ ศูนย์ประสานงานชมรมประมงพื้นบ้านจังหวัดสตูล

วันที่ 21- 22 มีนาคม พ.ศ. 2557 เครือข่ายร่วมกับสมาคมรักษ์ทะเลไทย ร่วมจัดงานสมัชชา
ประมงพื้นบ้านแห่งประเทศไทย ณ ท่าเรืออ่าวนุ่น บ้านตะโล๊ะใส สตูล

วันที่ 22 – 24 มีนาคม พ.ศ. 2557 เครือข่ายติดตามแผนฯ ร่วมกับองค์กรภาคีที่ทำงานในพื้นที่
ตำบลปากน้ำ และส่วนราชการตำบลปากน้ำได้จัดงานการตากปลานานาชาติ สตูลฟิชซิงค์ฟ ครั้งที่ 4 ณ
ท่าเทียบเรืออ่าวนุ่น บ้านตะโล๊ะใส ริมอ่าวปากบารา

4.3 กระบวนการทำงานของเครือข่ายติดตามพัฒนาจังหวัดสตูล

เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายดำเนินไปได้ตามเป้าประสงค์ที่สมาชิกเครือข่ายได้วางเอาไว้
ทั้งในประเด็นการต่อต้านคัดค้านท่าเรื่อน้ำลึกปากบาราและโครงการการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
จากรัฐบาลรวมถึงการรณรงค์ให้ร่วมกันรักษาทรัพยากรในพื้นที่ให้คงอยู่ต่อไป เครือข่ายติดตามพัฒนา
จังหวัดสตูลใช้กระบวนการต่างๆในการขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่ายในระดับต่างๆ ทั้งระดับชุมชน
และระดับเครือข่าย ดังต่อไปนี้

4.3.1 กระบวนการทำงานภายในชุมชน

1. ให้ความรู้และเสริมองค์ความรู้ตลอดจนทักษะแก่ชุมชน โดยผ่านการจัดเวทีพูดคุยในชุมชน
การฉายวีดิทัศน์ให้ความรู้ เผยแพร่สื่อ เอกสารหรือหนังสือข้อมูลความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับแผนการพัฒนาของ
ประเทศที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ปากบารา จัดทำหนังสือพิมพ์ “เสียงสตูล” ตลอดจนร่วมแลกเปลี่ยนความ
คืบหน้าในการดำเนินงานจากภาครัฐแก่แกนนำของชุมชนเพื่อให้เกิดการกระจายข้อมูลสู่พื้นที่ต่อไป

2. จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น ค่ายเยาวชน งานแข่งขันตกปลาประจำปี เวทีเสวนาในชุมชน
การละศีลอดร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมลักษณะการพัฒนาและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมรวมถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน

3. การเคลื่อนไหวรณรงค์เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ โดยวิธีการเดินขบวน เคลื่อนขบวนรถ
จากปากบาราสู่สตูล หรือ การใช้สัญลักษณ์ธงเขียว เฝ้าระวังและร่วมกันสังเกตการณ์ถึงการเข้ามาเพื่อ
ดำเนินการใดๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาของรัฐในพื้นที่ หรือมาตรการ “มึงมา...กูยก”¹ ของ
ชาวบ้านในชุมชน เป็นต้น

¹ จากคำสัมภาษณ์ของ แกนนำชาวบ้านในพื้นที่

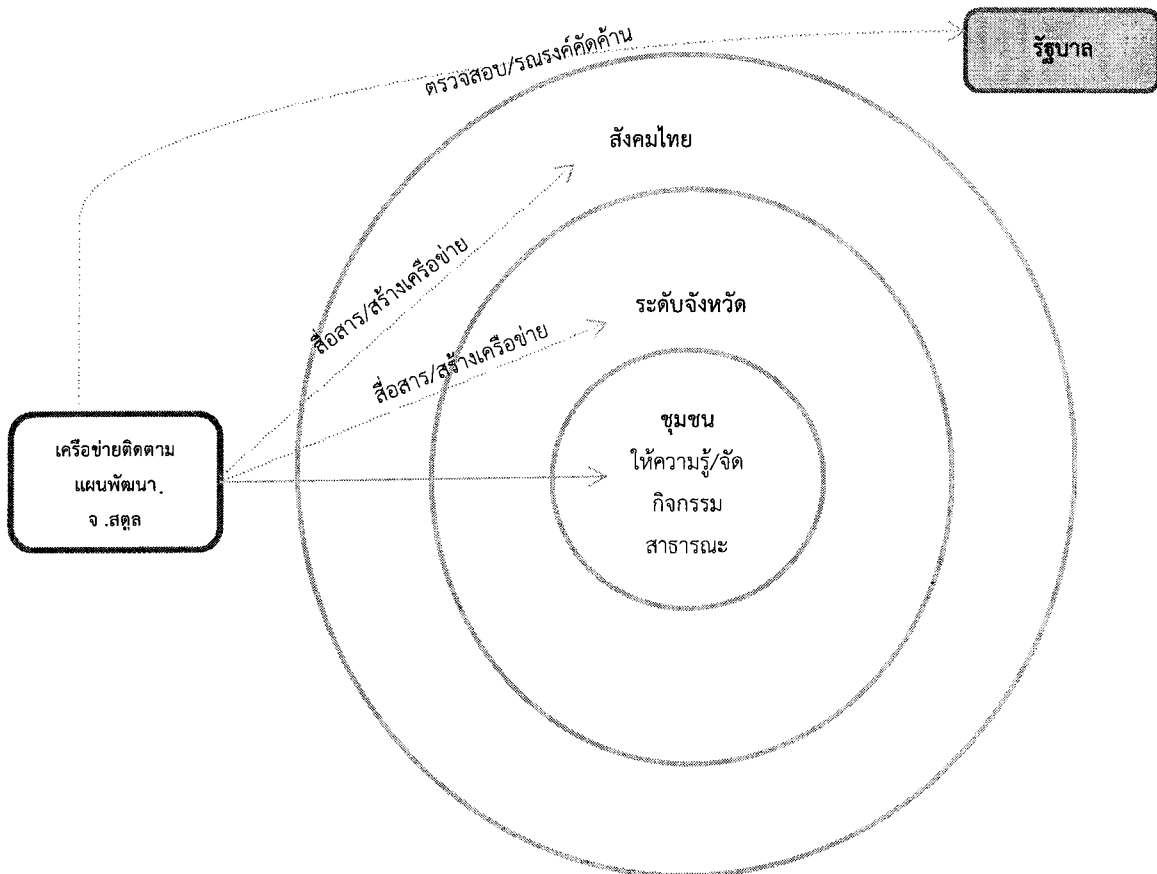
4.3.2 กระบวนการทำงานภายนอกชุมชน

1. สร้างเครือข่ายในระดับจังหวัดและระดับภาค เพื่อหาแรงสนับสนุนจากเครือข่าย โดยการร่วมทำงานและแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาในกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมและกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ เช่น การร่วมจัดสมัชชาระดับจังหวัด หรือการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับเครือข่ายองค์กรระดับจังหวัดในนามของกลุ่มรักจังสตูล เป็นต้น

2. แสดงจุดยืน นำเสนอปัญหาสู่สังคมโดยรวม ผลักดันเพื่อให้ประเด็นที่เคลื่อนไหวกลายเป็นประเด็นสาธารณะ เพื่อขับเคลื่อนในวงที่กว้างขึ้น เช่น การยื่นหนังสือถึงหน่วยงานราชการในการแสดงจุดยืนเพื่อต่อต้านนโยบายการพัฒนาจากทางภาครัฐ หรือการเผยแพร่กิจกรรมและองค์ความรู้ผ่านสื่อและ Social Media ต่างๆ เป็นต้น

วิธีการที่เครือข่ายติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลใช้เพื่อการขับเคลื่อนดำเนินงาน (ดังรายละเอียดภาพประกอบที่ 8) สามารถสรุปได้เป็น 5 วิธี ดังต่อไปนี้

- 1) ตรวจสอบการทำงานของรัฐ ภายใต้กรอบประเด็นโครงการการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่
- 2) เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และองค์ความรู้ของบุคคลในชุมชน ตลอดจนจัดกิจกรรมสาธารณะร่วมกับชุมชน
- 3) รณรงค์ คัดค้าน แสดงจุดยืนในการคัดค้านโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของรัฐ
- 4) สื่อสาร เผยแพร่ ประเด็นปัญหาต่อพื้นที่สาธารณะ
- 5) สร้างและร่วมทำงานกับเครือข่ายที่นอกเหนือจากองค์กรในพื้นที่ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาค

ภาพที่ 8 สรุปวิธีการดำเนินงานของเครือข่ายติดตามแผนพัฒนา จ.สตูล ในระดับต่างๆ

4.4 การศึกษาเชิงสำรวจ ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาพื้นที่ปากบารา

4.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนทั้งเพศชายและหญิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านปากบารา หมู่ที่ 4 บ้านตะโละใส และหมู่ที่ 6 บ้านท่ามะลัย ตำบลปากน้ำ อำเภอลงู จังหวัดสตูล โดยมีประชากรรวมทั้งสิ้น 7,778 คน รายละเอียดตามตารางที่ 7 (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 จากสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอลงู)

ตารางที่ 7 จำนวนประชากรที่ศึกษา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
	บ้านปากบารา	2,023	2,044	4,067
	บ้านตะโละไฮ	1,332	1,373	2,705
	บ้านท่ามะลัย	468	538	1,006
	รวม	5,011	5,105	7,778

จากการคำนวณขนาดของตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 380 ราย และเพื่อป้องกันปัญหาการส่งคืนแบบสอบถามไม่ครบและเพื่อความเหมาะสมกับขนาดประชากรที่ศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างไว้ 400 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งจำนวนในแต่ละหมู่บ้าน ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			ขนาดตัวอย่าง
		ชาย	หญิง	รวม	
	บ้านปากบารา	2,023	2,044	4,067	209
	บ้านตะโละไฮ	1,332	1,373	2,705	139
	บ้านท่ามะลัย	468	538	1,006	52
	รวม	5,011	5,105	7,778	400

ผลการสำรวจ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล/เครือข่ายรักจังสตูล

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อโครงการทำเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ปากบาราจังหวัดสตูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ประกอบด้วยเพศหญิง (ร้อยละ 54.0) และเพศชาย (ร้อยละ 46.0) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 92.5) และนับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 7.5) อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ช่วงอายุ 35-44 ปี และช่วงอายุ 25-34 ปี ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 21.3 ร้อยละ 20.3 และร้อยละ 18.5 ตามลำดับ) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยเรียนและวัยทำงาน ใช้ภาษาท้องถิ่นภาคใต้เป็นประจำในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 86.3) นอกจากนั้น ใช้ภาษาไทยกลางและเพียงส่วนน้อยที่สามารถสื่อสารภาษามลายูถิ่นและมาเลย์กลางได้

จากการสำรวจข้อมูลใน 3 หมู่บ้านของตำบลปากน้ำซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาของงานวิจัย คือ บ้านปากบารา บ้านตะไละใส และบ้านท่ามะลี่ย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ปากบารา มากที่สุด (ร้อยละ 49.3) รองลงมาพื้นที่ตะไละใส (ร้อยละ 35.0) และพื้นที่ท่ามะลี่ย (ร้อยละ 15.4) จากพื้นที่อาศัยนี้กลุ่มตัวอย่างมีภูมิลำเนาเดิมส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอละงู (ร้อยละ 81.5) และอีกบางส่วนอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาในอำเภออื่นๆของจังหวัดสตูล (ร้อยละ 9.9) และมาจากจังหวัดอื่นๆ นอกเหนือจากจังหวัดสตูล (ร้อยละ 7.0) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 24.4) รองลงมาประกอบอาชีพปลูกจ้างและรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 18.3) และอาชีพชาวประมง (ร้อยละ 14.6) ตามลำดับ

สำหรับปัญหาที่สำคัญในชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างมองว่าเป็นปัญหาหลักในชุมชน 5 อันดับแรก คือ ยาเสพติด (ร้อยละ 74.3) โครงการทำเรื่อน้ำลึก (ร้อยละ 63.8) การว่างงาน (ร้อยละ 37.5) ความยากจน (ร้อยละ 35.5) และเยาวชนทะเลาะวิวาท/ก่อวณ (ร้อยละ 30.8) ดังรายละเอียดตารางที่ 9

ตารางที่ 9 สถานการณ์ปัญหาของชุมชนในพื้นที่ปากบารา

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ยาเสพติด	297	74.3
2	โครงการทำเรื่อน้ำลึก	255	63.8
3	การว่างงาน	150	37.5
4	ความยากจน	142	35.5
5	เยาวชนทะเลาะวิวาท/ก่อวณ	123	30.8
6	ความขัดแย้งในชุมชน	106	26.5
7	ไม่มีที่ดินทำกิน	87	21.8

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
8	ศีลธรรมเสื่อม	87	21.8
9	ความไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ	85	21.3
10	การคอร์รัปชันของผู้นำชุมชนหรือข้าราชการท้องถิ่น	75	18.8
11	การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ	64	16.0
12	การจำกัดเขตประมง	63	15.8
13	การเวนคืนที่ดินจากโครงการพัฒนาของรัฐ	62	15.5
14	ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น	55	13.8
15	อาชญากรรม เช่น ปล้น จี้ ลักขโมย	52	13.0
16	ปัญหาอื่นๆ	8	2.0
17	ไม่มีปัญหา	7	1.8

ในส่วนข้อมูลระดับความไว้วางใจของกลุ่มตัวอย่างต่อหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆที่ทำงานและมีบทบาทอยู่ในชุมชน ในที่นี้ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981 อ้างในศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541)

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่าได้ดังนี้} = \frac{5 - 1}{5} = .80$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ระดับความไว้วางใจ
4.21 – 5.00	ไว้วางใจที่สุด
3.41 – 4.20	ไว้วางใจ
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	ไม่ไว้วางใจ
1.00 – 1.80	ไม่ไว้วางใจที่สุด

จากคะแนนระดับความไว้วางใจของกลุ่มตัวอย่างต่อหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆที่ทำงานและมีบทบาทอยู่ในชุมชนพบว่า “ไว้วางใจ” ผู้นำทางศาสนามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมาคือ ครู (ค่าเฉลี่ย 3.69) หมอ พยาบาลเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเจ้าหน้าที่อนามัย (ค่าเฉลี่ย 3.67) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.52) นักวิชาการและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย 3.45) และ กลุ่มเครือข่ายรักจังหวัดสตูล (ค่าเฉลี่ย 3.44) ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความไว้วางใจในระดับ “ปานกลาง” ต่อกลุ่มอื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด ดังรายละเอียดตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ระดับความไว้วางใจต่อหน่วยงานที่มีบทบาทกับชุมชน

ลำดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความไว้วางใจ
1	ผู้นำทางศาสนา (อิหม่าม โต๊ะครูหรือพระสงฆ์) ครูสอนศาสนา	3.75	ไว้วางใจ
2	ครู	3.69	ไว้วางใจ
3	หมอ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่อนามัย	3.67	ไว้วางใจ
4	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด	3.52	ไว้วางใจ
5	นักวิชาการและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย	3.45	ไว้วางใจ
6	กลุ่มเครือข่ายรักจังหวัดสตูล	3.44	ไว้วางใจ
7	พัฒนากร เจ้าหน้าที่เกษตร ป่าไม้ ประมง	3.28	ปานกลาง
8	กลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบารา	3.27	ปานกลาง
9	กลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล	3.25	ปานกลาง
10	ศูนย์อำนวยการบริหารชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)	3.19	ปานกลาง
11	กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในชุมชนของตัวเอง	3.10	ปานกลาง
12	สภาองค์กรชุมชน	3.10	ปานกลาง
13	เจ้าหน้าที่ตำรวจ/เจ้าหน้าที่ทหาร	3.05	ปานกลาง
14	กลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สวัสดิการ	3.02	ปานกลาง
15	เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ	2.97	ปานกลาง
16	ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ	2.96	ปานกลาง
17	นักการเมืองท้องถิ่น (อบต., อบจ.,เทศบาล)	2.87	ปานกลาง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความไว้วางใจ
18	สื่อหนังสือพิมพ์ไทย	2.87	ปานกลาง
19	สมาชิกรัฐสภา (สว.)	2.74	ปานกลาง
20	กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม	2.70	ปานกลาง
21	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.)	2.66	ปานกลาง
22	รัฐบาลปัจจุบัน	2.56	ปานกลาง

ส่วนข้อมูลความสนใจในกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชนมากที่สุด (ร้อยละ 44.3) รองลงมา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 36.5) นอกจากนั้นคือ ด้านการศึกษา (ร้อยละ 33.4) ด้านสุขภาพ (ร้อยละ 29.5) และด้านการเกษตร (ร้อยละ 17.1)

หากพิจารณาการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ของกลุ่มตัวอย่างในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา นั้น ถือว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานจัดขึ้น (ร้อยละ 66.4) และมีบางส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการใดๆ เลย (ร้อยละ 33.6) โดยหน่วยงานส่วนใหญ่ที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมคือกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลและอนามัย อยู่ในสัดส่วนที่มากที่สุด (ร้อยละ 26.5) รองลงมา คือ เครือข่ายรักจังสตูล (ร้อยละ 18.0) เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล ประชาชนติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบารา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 17.8) ดังรายละเอียดตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ระดับความถี่ในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของคนในชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	กระทรวงสาธารณสุข/โรงพยาบาล/อนามัย	106	26.5
2	เครือข่ายรักจังหวัดสตูล	72	18.0
3	เครือข่ายประชาชนติดตามแผนจังหวัดสตูล	71	17.8
4	เครือข่ายประชาชนติดตามแผนฯ พื้นที่ปากบารา	71	17.8
5	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล, อบต., อบจ.	71	17.8
6	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เช่น เกษตร ประมง ป่าไม้	67	16.8
7	มหาวิทยาลัยและสถานศึกษา	67	16.8
8	กรมการพัฒนาชุมชน	38	9.5
9	คณะกรรมการอิสลามจังหวัด	37	9.3
10	กรมการปกครอง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดนายอำเภอ ปลัดอำเภอ	33	8.3
11	สภาองค์กรชุมชน	22	5.5
12	กรมเจ้าท่า	20	5.0
13	ศอ.บต.	11	2.8
14	อาสาสมัคร ตำรวจอาสา	10	2.5

สำหรับข้อมูลในรอบปีที่ผ่านมา ความถี่ในการเข้าพบปะพูดคุย ทำกิจกรรม ของหน่วยงานราชการและองค์กรภายนอกเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแบ่งการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของเบสท์ (Beat, 1981 อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ระดับความถี่
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มีระดับความถี่ในการเข้าพบประชาชนเพื่อแก้ปัญหาต่าง อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ สาธารณสุข หมอ พยาบาลและอนามัย (ค่าเฉลี่ย 3.04) เครือข่ายรักจังสตูล (ค่าเฉลี่ย 3.03) เครือข่ายประชาชนติดตามแผนฯพื้นที่ปากบารา (ค่าเฉลี่ย 3.00) และเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนา จังหวัดสตูล (ค่าเฉลี่ย 2.94) เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังมีหน่วยงานที่เข้าพบประชาชนอยู่ในระดับความถี่ ระดับ “น้อย” คือ พัฒนาการ และ ศอ.บต. ดังรายละเอียดตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ระดับความไว้วางใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมของคนในชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ

ลำดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความไว้วางใจ
1	สาธารณสุข หมอ พยาบาลและอนามัย	3.04	ปานกลาง
2	เครือข่ายรักจังสตูล	3.03	ปานกลาง
3	เครือข่ายประชาชนติดตามแผนฯพื้นที่ปากบารา	3.00	ปานกลาง
4	เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนา จ. สตูล	2.94	ปานกลาง
5	คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด	2.88	ปานกลาง
6	การศึกษา ครูในโรงเรียนรัฐ	2.86	ปานกลาง
7	อ.บ.ต. หรือ อ.บ.จ. หรือเทศบาล	2.73	ปานกลาง
8	สภาองค์กรชุมชน	2.69	ปานกลาง
9	ฝ่ายเกษตร ประมง ป่าไม้ปศุสัตว์	2.61	ปานกลาง
10	มหาวิทยาลัยเช่น มอ. /ราชภัฏ	2.56	ปานกลาง
11	เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ	2.54	ปานกลาง
12	ฝ่ายปกครอง จังหวัด อำเภอบ	2.52	ปานกลาง
13	พัฒนากร	2.41	น้อย
14	ศอ.บต. เช่น โครงการอบรมต่างๆ	2.36	น้อย

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อเครือข่ายประชาชนติดตาม

แผนพัฒนาจังหวัดสตูล/เครือข่ายรักจังสตูล

ข้อมูลการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ปากบาราต่อเครือข่ายติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสามในสี่รู้จักหรือเคยได้ยินเครือข่ายฯ (ร้อยละ 76.1) และมีบางส่วนที่ไม่รู้จักหรือไม่เคยได้ยินเครือข่ายฯ (ร้อยละ 23.9)

สำหรับกลุ่มที่รู้จักหรือเคยได้ยินเครือข่ายฯ ส่วนใหญ่รู้จักจากเพื่อน (ร้อยละ 32.5) รองลงมา คือ สื่อ เช่น แผ่นพับ ป้ายโฆษณา ชาวอินเทอร์เน็ต เฟสบุค (ร้อยละ 30.2) คนในครอบครัวหรือญาติ (ร้อยละ 29.1) กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) (ร้อยละ 27.7) ผู้นำชุมชน (ร้อยละ 19.5) ตามลำดับ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่าย (ร้อยละ 54.6) และมีบางส่วนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 45.4)

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายฯ ส่วนใหญ่เข้าร่วมเอง (ร้อยละ 22.7) เพื่อชักชวน (ร้อยละ 20.3) คนในครอบครัวชักชวน (ร้อยละ 17.4) และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ชักชวน (ร้อยละ 9.4) โดยที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายฯ ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมเวทีให้ความรู้ในหมู่บ้าน (ร้อยละ 38.6) ขบวนการต่อต้านฯ (ร้อยละ 26.9) กิจกรรมสาธารณะ เช่น งานรวมพลคนกินปลา (ร้อยละ 22.8) และยื่นหนังสือคัดค้านโครงการ (ร้อยละ 18.7) โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า กลุ่มเครือข่ายฯ ควรปรับปรุงกิจกรรม ด้านการประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 37.1) ด้านการให้การศึกษาหรือข้อมูลแก่คนในชุมชน (ร้อยละ 28.9) ด้านความร่วมมือจากชุมชนหรือผู้นำชุมชน (ร้อยละ 25.5) และด้านรูปแบบการรณรงค์หรือการเคลื่อนไหว (ร้อยละ 24.1) อีกทั้ง กลุ่มเครือข่ายฯ ควรเพิ่มเติมการทำงานในเรื่องให้ข้อมูลชาวบ้านมากขึ้น (ร้อยละ 59.9) ให้ชาวบ้านมีบทบาทพร้อมมากขึ้น (ร้อยละ 37.9) จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนมากขึ้น (ร้อยละ 27.7) พัฒนาประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากการเคลื่อนไหวต่อต้าน (ร้อยละ 27.4) ต่อสู้กับรัฐบาลมากขึ้น (ร้อยละ 14.0) และจัดการประท้วงให้บ่อยขึ้น (ร้อยละ 8.6)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อโครงการทำเรื่อน้ำลึกและ

อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ปากบาราจังหวัดสตูล

การรับรู้ในโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นในพื้นที่ปากบารา ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างทราบว่ามีการทำเรื่อน้ำลึกเกิดขึ้น (ร้อยละ 94.2) รองลงมา รถไฟรางคู่ เชื่อมสงขลา-สตูล (ร้อยละ 60.3) อุตสาหกรรมปิโตรเคมี (ร้อยละ 46.3) พื้นที่เก็บบรรจุภัณฑ์ในการขนส่ง (ร้อยละ 44.1) และโรงกลั่นน้ำมัน (ร้อยละ

35.2) โดยกลุ่มตัวอย่างทราบข้อมูลจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และสื่อ เช่น แผ่นพับ ป้ายโฆษณา ชาวอินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 35.9 และ ร้อยละ 35.2) นอกจากนี้ทราบข้อมูลจากเพื่อน (ร้อยละ 31.9) คนในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง (ร้อยละ 29.9) และผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐ (ร้อยละ 24.8)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบาราและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในสัดส่วนที่มากกว่าผลกระทบต่อเชิงบวก เห็นได้จาก ขาดแหล่งทำมาหากินและแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติมากที่สุด (ร้อยละ 78.8) ชาวบ้านในพื้นที่ถูกเวนคืนที่ดินต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 75.5) เกิดมลพิษทางอากาศที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ (ร้อยละ 73.8) วิถีชีวิตเดิมสูญหายไป (ร้อยละ 70.0) และกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 69.8) รายละเอียดตารางที่ 13 ตารางที่ 13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากมีโครงการทำเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ปากบารา

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ขาดแหล่งทำมาหากินและแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ	315	78.8
2	ชาวบ้านในพื้นที่ถูกเวนคืนที่ดิน ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย	302	75.5
3	เกิดมลพิษทางอากาศที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่	295	73.8
4	วิถีชีวิตเดิมสูญหายไป	280	70.0
5	กระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว	279	69.8
6	เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าที่สำคัญของประเทศ	64	16.0
7	มีการคมนาคมที่สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น	61	15.3
8	พัฒนาด้านเศรษฐกิจประเทศให้ดีขึ้นเพื่อพร้อมรับการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศอาเซียน	59	14.8
9	มีรายได้เพิ่มขึ้น	50	12.5
10	เปิดช่องทางการทำงานที่หลากหลายต่อคนในพื้นที่ได้มากขึ้น	49	12.3
11	อื่นๆ	10	2.5

อย่างไรก็ตามจากข้อมูลความพึงพอใจและการรับรู้รายละเอียดต่อโครงการพัฒนาจากภาครัฐ เช่น โครงการแลนด์บริดจ์ และโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับากบาราโดยสามารถสามารถแบ่งการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981 อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ระดับความพึงพอใจและการรับรู้
8.20 – 10.00	มากที่สุด
6.40 – 8.19	มาก
4.60 – 6.39	ปานกลาง
2.80 – 4.59	น้อย
1.00 – 2.79	น้อยที่สุด

โดยให้กลุ่มตัวอย่างประเมินให้คะแนน เต็ม 10 คะแนน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาจากภาครัฐ เช่น โครงการแลนด์บริดจ์ และโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับากบาราอยู่ในระดับ “น้อยที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 2.79) สำหรับการรับรู้ต่อรายละเอียดโครงการพัฒนาจากภาครัฐ เช่น โครงการแลนด์บริดจ์ และโครงการทำเรื่อน้ำลึกลับากบาราอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 4.29)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างไม่พอใจในโครงการพัฒนาของรัฐที่กำลังจะเกิดขึ้นในพื้นที่ โดยที่ความต้องการพัฒนาในพื้นที่ปากบาราต่อไปในอนาคต ควรมีทิศทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและบริการมากที่สุด (ร้อยละ 73.1) รองลงมา ด้านการประมง (ร้อยละ 59.3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (ร้อยละ 53.3) ด้านการเกษตร (ร้อยละ 19.8) ด้านการค้าและการลงทุน (ร้อยละ 18.0) ตามลำดับ ส่วนการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอยู่ในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 9.3)

สรุปข้อค้นพบจากการสำรวจข้อมูลในครั้งนี้

1. วิเคราะห์ความคิดเห็นและความต้องการต่อโครงการทำเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ปากบารา

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปัญหาหลักในชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งมองว่าโครงการทำเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ปากบาราเป็นปัญหาหลักรองมาจากปัญหายาเสพติด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านยังวิตกกังวลกับปัญหาโครงการทำเรื่อน้ำลึกๆ ที่จะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน และยังสะท้อนกับข้อมูลในการให้ความคิดเห็นว่าโครงการทำเรื่อน้ำลึกๆ ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ เช่น ขาดแหล่งทำมาหากินทางธรรมชาติ ชาวบ้านถูกเวนคืนที่ดินต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย เกิดมลพิษทางอากาศ ที่จะส่งผลต่อ

สุขภาพของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น หากมองในแง่การพัฒนาที่เกิดขึ้น กลับพบว่าอยู่ในสัดส่วนที่น้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ปากบาราในอนาคต ควรมีทิศทางการท่องเที่ยวและบริการ ด้านการประมง ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่ในสัดส่วนน้อยที่สุด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โครงการพัฒนาของรัฐที่กำลังจะเกิดขึ้น เช่น โครงการแลนด์บริดจ์ และโครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา สร้างความไม่พึงพอใจต่อคนในชุมชน อีกทั้งการรับรู้รายละเอียดของข้อมูลโครงการที่จะเกิดขึ้นอยู่ในระดับน้อยด้วยเช่นกัน

2. วิเคราะห์ทิศทางการทำงานของเครือข่ายภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล

จากข้อมูลระดับความไว้วางใจต่อการทำงานของกลุ่มเครือข่ายรักจังสตูล กลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบารา และกลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลความถี่ในการเข้าพบประชาชนเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การทำงานของกลุ่มเครือข่ายฯ บางกลุ่ม ยังไม่ได้รับความไว้วางใจ ในการเข้ามาแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับความไว้วางใจที่มีต่อ ผู้นำทางศาสนา ครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชนมากที่สุด สำหรับด้านทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับเท่ากัน และส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรม คือ กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาล และอนามัย แต่ก็พบว่า มีจำนวนไม่น้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายที่จัดขึ้น

หากพิจารณาข้อมูลการรับรู้ของกลุ่มเครือข่ายฯ ที่มีอยู่ในชุมชน พบว่า มากกว่าสามในสี่ที่รู้จักหรือเคยได้ยินกลุ่มเครือข่าย ส่วนใหญ่รู้จักจากเพื่อน สื่อ คนในครอบครัว กลุ่ม NGOs และผู้นำชุมชน สำหรับการจัดกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายฯ พบว่า มีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งที่เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายฯ และมีอีกจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม ในขณะที่บางส่วนที่รู้จักหรือไม่เคยได้ยินกลุ่มเครือข่ายฯ เข้าร่วมกิจกรรม โดยไม่ทราบว่ากลุ่มเครือข่ายฯ เป็นผู้จัด สำหรับกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมที่ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมคือ เวทีให้ความรู้ในหมู่บ้าน ขบวนการต่อต้านโครงการท่าเรือน้ำลึก และกิจกรรมสาธารณะ เป็นต้น ส่วนรูปแบบการจัดกิจกรรม ชุมชนเห็นว่าควรให้ความรู้ชาวบ้านมากขึ้น ให้ชาวบ้านมีบทบาทมากขึ้น จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มเครือข่ายฯ ควรมีบทบาทในการดำเนินงาน โดยที่กลุ่มเครือข่ายควรเป็นส่วนสำคัญในการให้ข้อมูลกับชาวบ้านอย่างทั่วถึง เพื่อที่ชาวบ้านจะได้รับข้อมูลอย่างเท่าทันเป็นหลัก

ส่วนรูปแบบการจัดกิจกรรมและวิธีการเคลื่อนไหวยังบางส่วนนั้น ควรอาจจะต้องปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสมของพื้นที่

4.5 ทิศทางของเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา

4.5.1 ทิศทางการทำงานในระดับองค์กร

1. พัฒนาองค์ความรู้และชุดข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ เพื่อเสริมพลังของการขับเคลื่อนที่อยู่บนฐานของความรู้ ข้อมูล และข้อเท็จจริงของชาวบ้านในพื้นที่ ตลอดจนเพื่อการอ้างและเรียกร้องสิทธิที่พึงปฏิบัติได้ของประชาชนในพื้นที่เอง (สมบุรณ์ คำแหงและสมยศ โຕะหลัง, 2556)²

2. หาแนวทางเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมกับเครือข่ายฯที่เริ่มจะลดปริมาณลง (สมบุรณ์ คำแหงและวิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี, 2556)³ อาจด้วยเนื่องจากความเบื่อหน่ายต่อเหตุการณ์และการขับเคลื่อนที่มีรูปแบบไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งไม่เห็นผลที่ชัดเจน รวมถึงกลุ่มคนที่เริ่มมีความคิดว่าขับเคลื่อนไปแล้วท้ายสุดก็ไม่เกิดผลอะไร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกระตุ้นและปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมที่ไม่เพียงแต่เน้นการเคลื่อนไหวยที่ถือได้ว่าเป็นประเด็นร้อน แต่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้านภายใต้บริบทที่เป็นอยู่ให้มีฐานทางชุดข้อมูลและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาต่อไป (สมุทธ เอียดตรงและสมพงษ์ หลีเคราะห์, 2556) ทั้งนี้ จำเป็นต้องสร้างมวลชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ที่จะร่วมขับเคลื่อนต่อไป (วิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี, 2556)

3. ประสานความร่วมมือกับกลุ่มแกนนำชาวบ้านในพื้นที่ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ตลอดจนสร้างความเข้าใจและหาแนวทางการดำเนินงานร่วม ที่เน้นตอบสนองความต้องการของประชาชน (สมบุรณ์ คำแหง, 2556) โดยให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสและพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการของตนต่อการพัฒนาให้มากที่สุด (สมยศ โຕะหลัง, 2556) ทั้งนี้กลุ่มแกนนำชาวบ้านควรจะเป็นคนที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจ และเข้าใจในวิถีที่ดำเนินไปของชุมชน (หุดดิน อูสมมา, 2556)

4. จัดตั้งกลุ่มพื้นฐานที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต เช่น กลุ่มประมง กลุ่มท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพที่ต่างกัน ทั้งนี้กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมานั้นทางเครือข่ายฯจะต้องให้การสนับสนุน วางรากฐาน วิธีการขับเคลื่อน

² จากการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพการทำงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน และการมีส่วนร่วมในพื้นที่ปากบารา,

29 มิถุนายน 2556

³ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพการทำงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน และการมีส่วนร่วมในพื้นที่ปากบารา,

29 มิถุนายน 2556

ของกลุ่ม แต่เน้นให้สมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่มดำเนินการและตัดสินใจด้วยตนเอง (สมบูรณ์ คำแหง และ วิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี, 2556)

4.5.2 ทิศทางการทำงานในระดับเครือข่ายองค์กรร่วม

1. สร้างเครือข่ายการทำงานในระดับจังหวัด เพื่อช่วยผลักดันหนุนเสริมให้เกิดความร่วมมือในระดับที่กว้างขึ้น โดยมีการรวมตัวกันแล้วในนามของเครือข่ายรักจังสตูล ซึ่งมีเป้าประสงค์ในการผลักดันประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสตูลทั้งจังหวัด อย่างไรก็ตาม การทำงานในระดับเครือข่ายจังหวัดนี้จะต้องหาแนวทางร่วมและโครงสร้างที่ชัดเจนในการดำเนินงานร่วมกัน ไม่ใช่เพียงอาศัยการรวมตัวกันเพื่อประชาสัมพันธ์และดำเนินงานที่เป็นภาระงานเดิมขององค์กรตนเอง แต่ควรจะหาแนวทางการดำเนินกิจกรรมที่สามารถผลักดันร่วมกัน โดยแบ่งส่วนภาระหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน (กัลยทรรศน์ ดิ่งหวัง และสมบูรณ์ คำแหง, 2556)

2. กระจายบทบาทหน้าที่ในเครือข่ายองค์กร เพื่อตั้งศักยภาพ และจุดแข็งขององค์กรในเครือข่ายรักจังสตูล มาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมในจังหวัด (สมบูรณ์ คำแหง, 2556) เช่น เครือข่ายตำบลนาทอนแกลงตนเอง หนึ่งในเครือข่ายรักจัง ที่เป็นต้นแบบของการบริหารจัดการพื้นที่ตนเอง ซึ่งจะสามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ รวมถึงปากบาราได้

3. พัฒนาความร่วมมือกับองค์กรเอกชนและกลุ่มภาคประชาสังคมในระดับภาคใต้ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนช่วยหนุนเสริมการทำงานให้กลายเป็นประเด็นสาธารณะ และร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาที่หลากหลายมากขึ้น เช่น เครือข่ายอันดามัน (สมยศ โต๊ะหลัง และสมบูรณ์ คำแหง, 2556)

4. หาแนวทางในการใช้สื่อเพื่อสะท้อนประเด็นปัญหาที่เครือข่ายร่วมรณรงค์ให้เผยแพร่ ออกสู่สังคมไทยในวงกว้าง (วิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี, 2556)

5. พัฒนาความร่วมมือกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อเป็นเครือข่ายหน่วยงานที่ทำงานในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บนฐานการทำงานที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการของหน่วยงานภาครัฐได้ (กัลยทรรศน์ ดิ่งหวัง และสมบูรณ์ คำแหง, 2556)

6. พัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานเชิงวิชาการที่จะช่วยทำให้ชุดข้อมูลเป็นระบบระเบียบและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (สมบูรณ์ คำแหง, 2556)

4.5.3 ทิศทางการทำงานในระดับชุมชน

1. จัดกิจกรรมที่สร้างความตื่นตัวต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในพื้นที่ เช่น การชี้ให้เห็นผลกระทบของโครงการพัฒนาของรัฐ แนวทางที่ชาวบ้านมีสิทธิจะทำในบริบทเช่นนี้ เป็นต้น (ไกรวุฒิ ชูสกุลและเจ๊ะน๊ะ วัฒนพันธุ์, 2556)

2. กระจายกิจกรรมลงสู่ชุมชน โดยเน้นกิจกรรมที่ไม่ใช่เพียงการรณรงค์เคลื่อนไหวผ่านการประท้วง คัดค้านโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ แต่ในขณะเดียวกัน เน้นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้านตระหนักรู้และวางแผนทรัพยากรและสิ่งที่มีอยู่ในสังคมตนเอง (ณัฐพล เบ็นเด็น, 2556)

3. ให้ชุดความรู้และข้อมูลใหม่ที่น่าเชื่อถือ มีข้อเท็จจริง ที่เชื่อมโยงกับผลกระทบจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐต่อวิถีชุมชน แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชาวบ้านรู้สึกไม่เบื่อหน่าย ซ้ำซากกับการพูดคุยเรื่องเดิมเพียงอย่างเดียว เช่น อาจมีการพูดคุยในประเด็นทางวัฒนธรรม ที่ดิน อาหาร ปลอดภัย ความไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ร.บ.ประมง พ.ร.บ.เงินกู้ 2.2 ล้านล้าน การท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น พร้อม ๆ กับการใช้ชุดข้อมูลเดิมประกอบ และเผยแพร่แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง (อารีย์ ดิงหวัง และเจ๊ะนิ๊ะ วัฒนพันธุ์, 2556)

4. ทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชน เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และชาวบ้านในชุมชนให้มีความเข้าใจตรงกัน ในแนวทางการพัฒนาพื้นที่ (หุุดติน อุสม่า, 2556)

5. หนุนเสริมการทำงานของชาวบ้านร่วมกับเครือข่ายในฐานะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง โดยอาจใช้แนวทางทั้งแง่วิชาการและการเคลื่อนไหว เพื่อขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ (ไกรวุฒิ ชูสกุล, 2556)

6. ส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการแสดงออกพร้อมขับเคลื่อนอย่างสร้างสรรค์ (นภาพรรณ จวนใหม่, 2556) ทั้งนี้รวมถึงการผลักดันให้เยาวชนในพื้นที่มีการศึกษาในระดับสูงในสาขาวิชาที่สามารถกลับมาพัฒนาพื้นที่ได้ต่อไป ในขณะเดียวกัน ควรหาช่องทางรองรับแรงงานที่มีทักษะเหล่านี้ให้สามารถกลับมาทำงานในพื้นที่ได้ เพื่อป้องกันปัญหา “สมองไหล” เมื่อเยาวชนที่จบการศึกษาไม่มีงานรองรับในพื้นที่บ้านตนเอง จึงทำให้ต้องทำงานในพื้นที่อื่น (หุุดติน อุสม่า, 2556)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพ ลักษณะ และความสัมพันธ์ขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในการดำเนินงานเชิงพัฒนาพื้นที่ กระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายและเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1 ความเคลื่อนไหวขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา

การพัฒนาพื้นที่ปากบาราถือเป็นยุทธศาสตร์หลักของการคมนาคมเชื่อมโยงระบบขนส่งสินค้าจากทิศตะวันตกไปยังทิศตะวันออก และเชื่อมโยงผ่านโครงการสะพานเศรษฐกิจ (Landbridge) สงขลา-สตูล ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการสนับสนุนพัฒนาโครงสร้างการคมนาคมจากการกู้เงิน 2.2 ล้านล้านบาทของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ด้วย ดังนั้นหากพิจารณาจากมุมมองของพื้นที่ พบว่ามีความพยายามจากหลายภาคส่วนในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งใช้งบประมาณกว่า 12,000 ล้านบาท (กระทรวงการคลัง, 2556) ให้ได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีอีกภาคส่วนหนึ่งคือประชาชนในพื้นที่ ยังมีความต้องการการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับฐานทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับพื้นที่ ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การเกษตร การประมงและการค้าขาย จึงทำให้เกิดความตื่นตัวของคนในชุมชนที่ต้องการรับทราบข้อเท็จจริงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่

องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา จึงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนและหลอมรวมกลุ่มคนในพื้นที่ร่วมทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจสรุปช่วงเวลาการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่กุมภาพันธ์ 2553 ถึงเดือนมีนาคม 2557 รายละเอียดดังตารางที่ 14 ดังนี้

ตารางที่ 14 สรุปสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายองค์กรประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา (2552-2557)

ช่วงเวลา	สถานการณ์ความเคลื่อนไหว
2552	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้อนุมัติผลการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึกปากบารา จ.สตูล ได้อนุมัติ โดยชาวบ้านและคนใน จ.สตูล ยังไม่รับรู้ อีกทั้งข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการ ยังคงถูกปกปิด
2553	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนใน จ.สตูล ร่วมคิดถึงแนวนโยบายการพัฒนาจังหวัดและได้ร่วมตัวจัดตั้งองค์กร “เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนา จ.สตูล” - ยื่นหนังสือถึงผู้ว่าฯ เพื่อรับทราบข้อมูลโครงการที่กระทบต่อชุมชน - ชาวบ้านร่วมรณรงค์และคัดค้านโครงการก่อสร้างท่าเรือฯ เพราะเห็นว่า จะกระทบต่อพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เกาะตะรุเตา เกาะหลีเป๊ะ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ - ร่วมฉายภาพโครงการที่เกิดขึ้นในพื้นที่มาบตาพุด แก่ชุมชน - ออกแถลงการณ์คัดค้านโครงการ พร้อมกับยื่นร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ - จัดเวทีสาธารณะ - กรมเจ้าท่า จ้าง ม.อ. ทำ ประชาสัมพันธ์โครงการ “ชาวบ้านถามถึงบทบาทนักวิชาการต่อโครงการ”
2554	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านยื่นหนังสือถึงอธิการบดี ม.อ. ขอให้มหาวิทยาลัยหยุดดำเนินการ - ม.อ. แจ้งกลับต่อกรมเจ้าท่า จะไม่ขยายเวลาทำต่อ - รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ บอกว่าจะ “ลดขนาดโครงการ ตามความเหมาะสมของพื้นที่” - นายกสมาคมขนส่งท่าเรือบอกว่าโครงการนี้ “ไม่คุ้มทุน”

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ช่วงเวลา	สถานการณ์ความเคลื่อนไหว
2554	<ul style="list-style-type: none"> - “เครือข่ายติดตามแผนฯ” ร่วมแรลลี่รณรงค์ (จากละงู-สตูล) ให้ชาวสตูลรับทราบผลดี-ผลเสียของโครงการ - ปฏิบัติการ “เพชรเกษม 41” ร่วมคัดค้านการบรรจุโครงการท่าเรือปากบาราและโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในภาคใต้ในนโยบายของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ จ.ชุมพร - ยื่นหนังสือคัดค้านโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา ต่อนายกยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ผ่าน นายธานินทร์ ใจสมุทร ส.ส.สตูล - รวมกลุ่มเครือข่ายแก้ปัญหาพื้นที่ร่วมกันในนามกลุ่ม “รักจัง...สตูล
2555	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงจุดยืนต่อการคัดค้านแผนพัฒนาโครงการก่อสร้างท่าเรือฯ ในเวทีกรม.สัญญา จ.ภูเก็ต - 9-10 มิ.ย. เวทีสัญญาประชาคม “คนสตูลไม่เอาท่าเรือปากบารา” - ยื่นหนังสือต่อสำนักนโยบายและแผน (สผ.) ให้ยกเลิก EIA และ สผ. แจ้งยกเลิก EIA โดยให้ศึกษาเพิ่มเติมเป็น EHIA - กรรมาธิการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีคมนาคมเข้าพื้นที่เพื่อสำรวจพื้นที่ก่อสร้าง ชาวบ้านไม่พอใจ รวมตัวสอบถาม - เปิดศูนย์ประสานงาน “เครือข่ายชุมชนรักอ่าวปากบารา” และสำนักงานสมาคมรักษ์ทะเลไทย อ.ละงู
2556	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรเครือข่ายร่วมจัดกิจกรรมชุมชน “สตูล..หัวใจพิชชิงค์พ” - รัฐมนตรีคมนาคมนั่งเครื่องบินสำรวจพื้นที่และชมอ่าวปากบารา - เครือข่ายติดตามแผนฯ ยื่นหนังสือคัดค้าน พรบ.เงินกู้ 2.2 ล้านล้าน - องค์กรชุมชนและองค์กรภาคประชาสังคม จ.สตูล จัดสมัชชาคนสตูล “รวมคน ร่วมคิด กำหนดทิศทางสตูล” และนำเสนอทิศทางการพัฒนา จ.สตูล อย่างยั่งยืน - จังหวัดจัดเวที “แนวทางการพัฒนา จ.สตูล ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลง” โดยผู้ว่าราชการ จ.สตูล เป็นเจ้าภาพ - ร่วมเวทีสาธารณะ เพื่อนำเสนอเรื่องราวของพื้นที่หลายรายการ

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ช่วงเวลา	สถานการณ์ความเคลื่อนไหว
2556	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกิจกรรมเวทีชำแหละ EIA หรือ EHIA กับผู้ได้รับผลกระทบพื้นที่ต่างๆ ในภาคใต้ - เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาสตูล-สงขลา ร่วมกิจกรรม “เดินด้วยรัก เชื่อมสะพานแผ่นดินโดยสะพานมนุษย์ จากปากบารา ถึงจะนะ” เป็นการเดินรณรงค์การประกาศท้ายร่างพระราชบัญญัติให้กระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของประเทศ หรือ พรบ.เงินกู้ 2.2 ล้านล้านบาท ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อยการสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึกปากบาราด้วยกิจกรรมครั้งนี้ใช้วิธีเดินเท้าของประชาชนและอาสาสมัครเริ่มต้นจากท่าเรือปากบารา อ.ละงู จ.สตูล ถึงบ้านสวนกง อ.จะนะ จ.สงขลา โดยมีระยะทางรวมกว่า 220 กม. ใช้เวลาเดิน 7 วัน (22-28 ตุลาคม 2556) ในระหว่างเส้นทางก็มีการแจกเอกสารชี้แจงเจตนารมณ์ของการเดินเท้าและกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเส้นทาง และจัดให้มีเวทีสนทนาให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐบาล - กลุ่มนักศึกษา กลุ่ม Silent Power 6 จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ลงมาทำกิจกรรม เกี่ยวกับการร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่บ้านเรา กับพี่น้องในพื้นที่ปากบารา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับเวทีเสวนา ที่ลานสับแปดล้าน กับการแลกเปลี่ยนข้อมูลการทำ EIA และ EHIA

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ช่วงเวลา	สถานการณ์ความเคลื่อนไหว
2557	<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายร่วมกับคนสตูล ร่วมกันรณรงค์ต่อต้าน พรบ.นิรโทษกรรม กับพี่น้องในจังหวัดสตูล และได้รวมตัวกันที่ศาลากลางจังหวัดสตูล พร้อมอภิปรายถึงประเด็นการไม่เอาทำเรื่อน้ำลึกของชาวปากบารา ทำให้คนสตูลให้ความสนใจมาก และร่วมแสดงเจตนาารมณ์ด้วยกัน - เครือข่ายติดตามแผนฯ ร่วมกับคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้ (กป.อพช.) ได้จัดประชุมประจำปี 2557 ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ การพูดคุยเป็นการหาทิศทางการทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ภาคส่วนเป็นไปในทิศทางที่วางไว้หรือไม่ - กิจกรรม “ปากน้ำสัญจร เพื่อชุมชนน่าอยู่” เป็นกิจกรรมร่วมระหว่างองค์กรชุมชนและเครือข่ายประชาสังคมในพื้นที่ตำบลปากน้ำ ร่วมกับคณะทำงานขับเคลื่อนปากน้ำน่าอยู่ (คคปน.) จัดเวทีระดมความคิดเห็น ความต้องการต่อการพัฒนาในพื้นที่ตำบลปากน้ำ ซึ่งจะเก็บข้อมูลชุมชน 7 หมู่บ้านทั้งตำบลปากน้ำ - เครือข่ายติดตามแผนพัฒนา อ.ละงู และเครือข่ายปากน้ำน่าอยู่ เดินทางไปศึกษาดูงานการจัดการชุมชนน่าอยู่ ร่วมกับเครือข่ายสิทธิชุมชนภาคใต้ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการพื้นที่ปากบารา ให้มีความน่าอยู่ต่อไป ณ ศูนย์ประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพมหานคร - เครือข่ายติดตามแผนพัฒนา อ.ละงู และเครือข่ายปากน้ำน่าอยู่ ได้ร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม Silent Power 6 เป็นการร่วมจัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับประเด็นการสร้างทำเรื่อน้ำลึก ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ช่วงเวลา	สถานการณ์ความเคลื่อนไหว
2557	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุมเครือข่ายรักจังสตูล ที่ ศูนย์ประสานงานชมรมประมง พื้นบ้านจังหวัดสตูล - เครือข่ายร่วมกับสมาคมรักษ์ทะเลไทย ร่วมจัดงานสมัชชาประมง พื้นบ้านแห่งประเทศไทย ณ ท่าเรืออ่าวนุ่น บ้านตะโล๊ะใส สตูล - เครือข่ายติดตามแผนฯ ร่วมกับองค์กรภาคีที่ทำงานในพื้นที่ตำบล ปากน้ำ และส่วนราชการตำบลปากน้ำได้จัดงานการตกปลา นานาชาติ สตูลพิชชิงค์พ ครั้งที่ 4 ณ ท่าเทียบเรืออ่าวนุ่น บ้าน ตะโล๊ะใส ริมอ่าวปากบารา

ช่วงเวลาของการเคลื่อนไหวของเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนา จ.สตูล นั้นเริ่มต้นจากความต้องการการพัฒนาในพื้นที่ของประชาชนคนสตูลที่มีรายได้จากเศรษฐกิจ 3 ขา ได้แก่ เกษตร ประมง และการท่องเที่ยว (สมบูรณ์ คำแหง, สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2556 และ เครือข่ายรักจังสตูล, 2556) ซึ่งโดยภาพรวมถือของจังหวัดสตูลได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นลำดับต้น ๆ ทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมและคุ้มครองการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ในทางกลับกัน การที่หน่วยงานภาครัฐพยายามให้มีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกนั้น จากการสำรวจสถานการณ์ปัญหาของชุมชนปากบารา พบว่า ปัญหาเรื่องโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึกปากบารา เป็นโครงการที่ชาวบ้านในพื้นที่กังวลมากที่สุดรองจากปัญหายาเสพติด และมีความกังวลใจอย่างมากที่สุด ถ้าหากโครงการนี้เกิดขึ้น ในขณะเดียวกัน การร่วมกันให้ความรู้และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชนที่ผ่านมา จากการสำรวจของคณะวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความไว้วางใจแก่กลุ่มองค์กรประชาสังคมในพื้นที่ที่สุด ซึ่งได้แก่ กลุ่มรักจัง...สตูล เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดสตูล และเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาปากบารา เป็นต้น

5.2 ความสัมพันธ์ขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปากบารา

องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา มีการร่วมกันดำเนินกิจกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านการพัฒนาบนฐานทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และความรู้เท่าทันแนวนโยบายการพัฒนาจากภาครัฐสู่ชุมชน ซึ่งหากพิจารณาถึงองค์ประกอบของประชาสังคมในพื้นที่ปากบาราแล้ว จะเห็นว่ากลุ่มที่ร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมในนามเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูลนั้น มีความหลากหลายด้านเนื้อหาในแต่ละองค์กร มีความเป็นชุมชน สร้างสำนึกสาธารณะ และกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และสามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกัน (อนุชาติ พวงสำลี อภรณ์ จันทร์สมวงศ์ และ พีรพัฒน์ โกศลศักดิ์สกุล 2542, ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ และอดิสร ศักดิ์สูง 2543) ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการสร้างพลังประชาชนในชุมชนที่เกิดขึ้นด้วยสำนึกสาธารณะร่วม และการรับรู้ที่เท่าทัน โดยผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนนั้น จะสร้างความต่อเนื่องของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาตัวเองของคนในชุมชน เพราะพวกเขา รู้สึกมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในระดับต่างๆ เพื่อที่จะกำหนดความต้องการของตนในชุมชน ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา (Wetheim, 1981) ต่อไป

จะเห็นได้ว่าองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา มีความสัมพันธ์กัน ร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชน เพื่อหาทางออกในการพัฒนาที่ชุมชนได้ประโยชน์ในระยะยาว อีกทั้งองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา ยังมีส่วนสัมพันธ์กับชุมชนโดยตรง ทั้งการร่วมกิจกรรมงานบุญ งานประเพณีและงานมงคลต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้เกิดความผูกพันและเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

5.3 เครือข่ายรักจังสตูล : การรวมตัวขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนพื้นที่ปากบารา

โครงการทำเรื่อน้ำลึกลับปากบารา เป็นหนึ่งโครงการขนาดใหญ่ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อยหลายโครงการ ได้แก่ โครงการสร้างรถไฟรางคู่ทำเรื่อน้ำลึกสงขลา 2 กับทำเรื่อน้ำลึกปากบารา โครงการอุโมงค์สตูล-เปอร์ลิส (มาเลเซีย) โครงการสร้างโรงกลั่นและวางท่อน้ำมัน โครงการสร้างเขื่อนและโครงการสร้างโรงไฟฟ้า เป็นต้น แนวทาง การพัฒนาดังกล่าวเป็นการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาภาคใต้ และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ไม่สอดคล้องกับพื้นที่และไม่ได้ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การขับเคลื่อนขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมจังหวัดสตูล จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านและชุมชนและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ไม่กระทบต่อสังคมวัฒนธรรมและชุมชน ซึ่งต้องอาศัยวิธีดำเนินการพัฒนาและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาที่สอดคล้องกัน

กิจกรรมของเครือข่ายมีมาอย่างต่อเนื่องและได้เพื่อนและสมาชิกใหม่ๆเข้ามาช่วยกันคิดค้นข้างหลากหลาย มีหลายกลุ่ม มีหลายองค์กร ต้องการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยการร่วมมือกับชุมชน แสดงพลังการต่อสู้และต่อต้านการสร้างท่าเรือน้ำลึก มีกิจกรรมย่อยเป็นการจัดเวทีวิเคราะห์โครงการและให้ข้อมูลโครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา การณรงค์ และออกแถลงการณ์ให้คนสตูลติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล การร่วมเวทีตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีโครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา ที่ศาลากลางจังหวัดสตูล นอกจากนี้แล้วยังมีการรวมกลุ่มคนทำงานพัฒนาเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ในจังหวัดสตูลเข้าร่วมเป็นทีมงานติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบารา โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มรักจังสตูล” ซึ่งมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับสถานการณ์และการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง นับเป็นการเปิดมิติใหม่ของการทำงานโดยเครือข่ายองค์กรชุมชนและองค์กรประชาสังคมที่ทำกิจกรรมในพื้นที่อย่างแท้จริง

5.3.1 โครงสร้างของเครือข่ายรักจังสตูล

เครือข่ายรักจังสตูลเป็นการรวมตัวของคนทำงานจากภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ องค์กรท้องถิ่น กลุ่มชุมชนและประชาชนชาวตำบลปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล ในการร่วมกิจกรรมซึ่งประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายดังนี้

1. เครือข่ายติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบารา
2. เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล
3. กลุ่มอนุรักษ์อ่าวปากบารา
4. สมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ภาคใต้
5. ชมรมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสตูล
6. สภาพัฒนาการเมือง จ.สตูล (สพม.)
7. สมาคมรักษ์ทะเลไทย
8. สมาพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้
9. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลปากน้ำ
10. องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ
11. มูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภครักษ์
12. มูลนิธิอันดามัน
13. ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูล (สกว.)
14. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จ.สตูล (พอช.)
15. ชมรมอนุรักษ์ปะการัง (Reef Guardian)

16. ชมรมอีหม่ามตำบลปากน้ำ
17. เครือข่ายองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดสตูล
18. เครือข่ายสาธารณสุขจังหวัดสตูล
19. โรงพยาบาลละงู
20. สภาองค์กรชุมชนจังหวัดสตูล
21. สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
22. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา

หากพิจารณาตามลักษณะและองค์ประกอบขององค์กรที่ขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ตามที อนุชาติ พวงสำลี อภรณ์ จันท์สมวงศ์และ พีรพัฒน์ โกศลศักดิ์สกุล (2542) และ ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ และอดิสร ศักดิ์สูง (2543) พบว่า ลักษณะขององค์กรมีความหลากหลายในเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม ขององค์กรเครือข่ายดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 และหากพิจารณาตามระดับความเข้มข้นในการร่วมดำเนิน กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกิจกรรมรณรงค์ในพื้นที่สามารถจำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเล็ก (S) ระดับกลาง (M) และระดับกว้าง (L) ซึ่งจำแนกรายองค์กรได้ดังนี้

กลุ่มองค์กรระดับเล็ก (S) หมายถึง องค์กรที่ปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เฉพาะ เช่น ชุมชนรอบอ่าวปากบารา กลุ่มผู้ประกอบการนำเที่ยวเกาะตะรุเตาและเกาะหลีเป๊ะ หรือองค์กรภาค ประชาสังคมที่มีพื้นที่ทำงานในตำบลปากน้ำ อำเภอละงู เป็นต้น

กลุ่มองค์กรระดับกลาง (M) หมายถึง องค์กรที่มีเครือข่ายการทำงานมากกว่าในตำบลปากน้ำ องค์กรที่มีกิจกรรมครอบคลุมอยู่ในพื้นที่อื่น ๆ หน่วยงานราชการในพื้นที่และสถาบันการศึกษา เช่น สมาคมรักทะเลไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จ.สตูล (พอช.) มูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิอันดามัน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูล (สกว.) สมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ภาคใต้ ชมรมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสตูล สภาพัฒนาการเมือง จ.สตูล (สพม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนตำบลปากน้ำ และองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ เป็นต้น

องค์กรระดับกว้าง (L) หมายถึง องค์กรที่ปฏิบัติงานหรือมีกิจกรรมการดำเนินงานครอบคลุมทั้งใน ระดับอำเภอและระดับจังหวัด รวมถึงเครือข่ายองค์กรชุมชน มหาวิทยาลัยและหน่วยงานราชการ ขนาดใหญ่ในพื้นที่ เช่น เครือข่ายสาธารณสุขจังหวัดสตูล โรงพยาบาลละงู ชมรมอีหม่ามตำบลปากน้ำ/ อำเภอละงู สมาพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้ สภาองค์กรชุมชนจังหวัดสตูล เครือข่ายประชาชนติดตาม แผนพัฒนาจังหวัดสตูล เครือข่ายองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดสตูล สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา เป็นต้น รายละเอียดการจำแนก ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนพื้นที่ปากบารา

ระดับเล็ก (S)	ระดับกลาง (M)	ระดับกว้าง (L)
<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบารา - เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล - ชมรมอนุรักษ์ปะการัง (Reef Guardian) - กลุ่มอนุรักษ์อ่าวปากบารา - เครือข่ายรักจัง...สตูล 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภาคใต้ - ชมรมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสตูล - สภาพพัฒนาการเมือง จ.สตูล - สมาคมรักษ์ทะเลไทย - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลปากน้ำ - องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จ.สตูล (พอช.) - มูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค - มูลนิธิอันตามัน - ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูล (สกว.) 	<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายสาธารณสุขจังหวัดสตูล - โรงพยาบาลละงู - ชมรมอีหม่ามตำบลปากน้ำ - สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ - สมาพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้ - สภาองค์กรชุมชนจังหวัดสตูล - อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา - เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล - เครือข่ายองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดสตูล

5.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ปากบารา

ข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

ระดับชุมชน

- 1) ควรเพิ่มการใช้มิติศาสนาอิสลามในการขับเคลื่อนและการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่
- 2) เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับชุมชนกันเองให้มากขึ้น และระหว่างชุมชนกับเครือข่ายให้มากขึ้นด้วยเช่นกัน
- 3) พัฒนาและเสริมศักยภาพแกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครชุมชน หรือเยาวชนในชุมชนในการเข้าถึงเครือข่ายภายนอก เพราะถ้าชุมชนมีการประสานความร่วมมือด้วย

ตนเองแล้วจะมีความมุ่งมั่นและพลังที่จะแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้มากกว่า แต่อาจเจออุปสรรคคือการทำงานไม่ต่อเนื่องและมีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ มาก

- 4) ผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่นให้ความร่วมมือกับการเคลื่อนไหวทางสังคมในพื้นที่น้อย เพราะเป็นมองว่ากิจกรรมความเคลื่อนไหวในพื้นที่เป็นกิจกรรมของเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้เป็นภาระหน้าที่ของตนเอง จึงควรสร้างความเข้าใจและสร้างกิจกรรมร่วมเพื่อให้เกิดการขยายความร่วมมือระดับชุมชนให้มากขึ้น

ระดับองค์กรและเครือข่าย

- 1) ชาวบ้านในพื้นที่ยังมั่นใจในการให้ข้อมูลและการร่วมกิจกรรมขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่มากกว่าหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นองค์กรเครือข่ายจึงควรเร่งสร้างความร่วมมือและประสานกิจกรรมกับท้องที่ ท้องถิ่น หน่วยราชการในพื้นที่และนอกพื้นที่ปากบารา
- 2) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของพื้นที่ปากบาราสามารถดำเนินการได้ดี และกลุ่มรักจังสตูลยังเป็นกลุ่มที่สามารถวางยุทธศาสตร์ร่วมได้ดี แต่อาจต้องมีการจัดโครงสร้างการประสานงานอย่างเป็นระบบ เพื่อเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้เห็นยุทธศาสตร์ในระยะยาวของเครือข่าย รวมทั้งการกำหนดบทบาทของแต่ละกลุ่มในเครือข่ายให้เหมาะสมต่อการเคลื่อนไหว
- 3) การจัดกิจกรรมที่มีอยู่แล้วให้หลากหลาย เช่น การประชุมพูดคุย เสวนาวิชาการให้ข้อมูล การรณรงค์เคลื่อนไหว การแสดงละครเร่ และเวทีสาธารณะนั้นทำได้ดีแล้ว แต่ควรเพิ่มเติมวิธีการหรือกิจกรรมที่เสริมสร้างการกลุ่มองค์กรในระดับชุมชน หมู่บ้านหรือตำบล เพื่อสามารถสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย
- 4) สร้างเครือข่ายในระดับชาติและนานาชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาทรัพยากรทางทะเลเพื่อให้เครือข่ายเหล่านั้นได้หนุนเสริมการดำเนินการของกลุ่มในพื้นที่

บรรณานุกรม

หนังสือ/วารสารภาษาไทย

- กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. ผังประเทศไทย พ.ศ. 2600: ผังภาคใต้. ม.ป.ท. โกวินท์ พวงงาม. 2553. การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2550. กระบวนการมีส่วนร่วมและ
ธรรมาภิบาลของท้องถิ่น. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล. ความลับ ไม่น่าลับ โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือ
น้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล โครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงกว่ามาตรฐาน
กำหนด 20 เท่าตัว. 2556. สตูล: สำนักพิมพ์วังวาน.
- จีรเกียรติ อภิบุณโยภาส. 2552. สะพานเศรษฐกิจ : ทำเรื่อน้ำลึกปากบารา ยุทธศาสตร์หนึ่งของ
Southern Seaboard ใน “ประชาชาติธุรกิจ” วันที่ 19 มีนาคม 2552 ปีที่ 32 ฉบับที่ 4089
เจมส์แอล เครตัน. 2543. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน แปลโดย.
วันชัย วัฒนศัพท์. กรุงเทพฯ : ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย.
- ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาคการณีกุล, บรรณาธิการ. 2541. ประชาสังคม: ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2545. วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ
และความเป็นอื่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์และคณะ. 2552. รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. 2553. รายงานการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
กระบวนการนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2540. รวมบทความ การวิจัย การวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ:
ศรีอนันต์.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และคณะ. 2547. สสำรวจสถานภาพงานวิจัยทางรัฐศาสตร์และ
รัฐประศาสนศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้. การประชุมวิชาการทางรัฐศาสตร์และ
รัฐประศาสนศาสตร์ภูมิภาค ปี 2547 (ภาคใต้). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 9-10 กันยายน,
2547.

บรรจง นะแส. 2540. ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน 2540. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และ

ส่งเสริมงานพัฒนา มุลินีวิเทศพัฒนา.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ. การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่การ

ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

พัชรินทร์ สิริสุนทร. 2550. ชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ : แนวคิด เทคนิคและกระบวนการ.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรชัย ตระกูลวรานนท์. 2549. ทูทางสังคมและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาค

ประชาชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบัน สัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภูมิธรรม เวชยชัย. 2527. องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย สถานภาพ บทบาท และปัญหาใน

พัฒนาสังคม. คมสัน หุตะแพทย์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ถวิลวดี บุรีกุล. 2548. การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: สถาบัน

พระปกเกล้าฯ.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. 2543. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี:

สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

วันชัย วัฒนศัพท์. 2547. ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า

วีระศักดิ์ เครือเทพ. 2550. เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2541. การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: วิสุทธีวัฒนา.

เสน่ห์ จามริก. 2537. สังคมไทยกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบไฟ.

เสน่ห์ จามริก. 2549. สิทธิมนุษยชนไทยในกระแสโลก. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สีลาภรณ์ บัวสาย. 2547. พลังท้องถิ่น : บทสังเคราะห์งานวิจัยด้านชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการวิจัย.

เสรี พงศ์พิศ. 2549. เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.

อคิน รพีพัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.

กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

อภิชัย พันธเสน. 2539. แนวคิด ทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์

พับลิชชิง.

หนังสือ/วารสารภาษาอังกฤษ

- Best, J.W. 1981. *Research in Education*. London: Prentice-Hill India.
- Ehrenberg, John. 1999. *Civil Society: the critical history of an idea*. New York: New York University Press.
- Erwin, William. 1976. *Participation Management: Concept, Theory and Implementation*. Atlanta: Georgia State University.
- Ho, H. 1983. *Strategies and measures to secure people's participation in development at the grassroots level*. Professional Paper of ICSW, Western Pacific Regional Conference.
- Lovan , R. W., Murray, M. and Shaffer, R. 2004. *Participatory Governance: Planning, Conflict Mediation and Public Decision Making in Civil Society*. Burlington: Ashgate Publishing, Ltd.
- Na-sae, Banjong. 2002. *Community Base Natural Resource Management: Case studies from Southern Thailand Traditional Fisher Folk Communities*. Songkhla: Ferng-fah Printing Company Limited.
- Taro Yamane. 1973. *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.) New York: Harper & Row.

อินเทอร์เน็ต

- กรมยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัดสตูล. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัดสตูลปี พ.ศ. 2553-2556
เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก
<http://www.satun.go.th/satun/91000/images/pdf/YUT/4%202557-2560.pdf>
- กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. ผังประเทศไทย พ.ศ. 2600
เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก
http://www.dpt.go.th/prachuapkhirikhan/main/group_2/data/plan_policies.files/sc_heme_thailand_2600/scheme_thailand_2600.htm

“เกือกกุล” ต้นสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลา 2 ที่จะนะ รongรับ IMT-GT ใน ASTV ผู้จัดการออนไลน์

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 เข้าถึงเมื่อ พฤศจิกายน 2555, สืบค้นจาก

<http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9520000020066>

คณะกรรมการพัฒนาสงขลา-สตูล สู่การเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมหนัก. 2554. สงขลา – สตูล ก้าวสู่จังหวัดอุตสาหกรรมหนัก ข้อมูลที่ยังไม่เคยมีการเปิดเผยอย่างเป็นระบบ ภายหน้าจะมาเยือนเหมือนมาบตาพุด. เข้าถึงเมื่อ มิถุนายน 2556, สืบค้นจาก

<http://www.deepsouthwatch.org/node/2159>

ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ. 2543. NGOs คือใคร ? ใน "บันทึกลับ NGO". เชียงใหม่: บริษัทกลางเวียงการพิมพ์

จำกัด. เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก http://www.thaingo.org/story/info_009.htm

วรรณดี สุทธิธารกรและ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล. 2546. บทสะท้อนการศึกษาจากระบบ: แนวคิด และทฤษฎีปฏิบัติขององค์กรพัฒนาเอกชนไทยในการพัฒนาการเกษตรด้วยวิถีทางที่ยั่งยืน. เข้าถึง เมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก

<http://anchan.lib.ku.ac.th/kukr/bitstream/003/17501/1/KC4114001.pdf>

บทบาทองค์กรพัฒนาเอกชนไทย. เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก

http://www.thaingo.org/story/info_004.htm

บรรจง นะแส. 2554. จะเกิดเหตุที่ปากบารา (1-3) ใน ASTV ผู้จัดการออนไลน์ วันที่ 9-23 พฤษภาคม

2554. เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก

<http://www.manager.co.th/daily/ViewBrowse.aspx?BrowseNewsID=1509&SourceNewsID=1589>

สร อักษรสกุล. 2545. เอ็นจีโอไทยกับบทบาทในสังคมปัจจุบัน ใน หนังสือพิมพ์มติชน, 14 เมษายน.

เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก http://www.thaingo.org/story/book_004.htm

สังคม คุณคณากรสกุล. ม.ป.ป. ศักยภาพและบทบาทของ องค์กรสาธารณประโยชน์ในประเทศไทย.

เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก http://www.thaingo.org/story/book_047.htm

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดชายแดนใต้. แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ. 2553-

2556. เข้าถึงเมื่อ พฤศจิกายน 2555, สืบค้นจาก

http://osmsouth-border.go.th/files/develop/20110323_upfcvtoj.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. เข้าถึงเมื่อ พฤศจิกายน 2555, สืบค้นจาก

http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/SummaryPlan11_thai.pdf

- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักงานแผนงาน กลุ่มโลจิสติกส์การขนส่ง. 2555. (ร่าง)
แผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ระบบโลจิสติกส์ของประเทศ
พ.ศ. 2555-2559. เข้าถึงเมื่อเมษายน 2556, สืบค้นจาก
www.otp.go.th/images/stories/PDF/2555/11November/2_draft%20Logistics.pdf
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักงานแผนงาน กลุ่มโลจิสติกส์การขนส่ง กระทรวง
คมนาคม. 2555. แผนยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ระบบโลจิสติกส์
ของประเทศ พ.ศ. 2555-2559. เข้าถึงเมื่อเมษายน 2556, สืบค้นจาก
https://webapp.reedtradex.co.th/enews/me12epostshow/image/preparation_of_infrastructure_and_efficient.pdf
- สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (สงขลา-สตูล). เข้าถึงเมื่อ
พฤศจิกายน 2555, สืบค้นจาก
http://region.nesdb.go.th/SESO/research_south/data28_5.pdf
- ศรีสุวรรณ จรรยา. 2550. “พัฒนาการและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย” ใน วารสารการ
จัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่ 3 (1): 85-116. เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก
<http://journal.nida.ac.th/journal/attachments/a339.pdf>
- ศูนย์วิจัยนโยบายและการบริหาร วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2554. รายงานการศึกษา
ฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการวางระบบบริหารจัดการติดตามประเมินผลแผนการพัฒนา
พื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. เข้าถึงเมื่อ พฤศจิกายน 2555, สืบค้นจาก
<http://region.nesdb.go.th/SESO/research-south.htm>
- องค์กรพัฒนาเอกชนคือใคร. เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก
http://www.thaingo.org/story/info_002.htm
- องค์กรพัฒนาเอกชนทำอะไรบ้างในสังคมไทย. เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 2555, สืบค้นจาก
http://www.thaingo.org/story/info_005.htm
- Nalinakumari, B. and MacLean, R. 2005. NGOs: A Primer on the Evolution of the
Organizations That Are Setting the Next Generation of “Regulations” in
Environmental Quality Management, Summer. Available URL:
<http://www.environmental-expert.com/Files%5C8707%5Carticles%5C4629%5C4629.pdf> (December 2012)

บุคลากร

- กสุณา เหมรา (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) แกนนำชาวบ้านตะโล๊ะใส
(สัมภาษณ์ วันที่ 20 มีนาคม 2556) แกนนำชาวบ้านตะโล๊ะใส
(สัมภาษณ์ วันที่ 22 พฤษภาคม 2556) แกนนำชาวบ้านตะโล๊ะใส
- ไกรวุฒิ ชูสกุล (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว
เจ้ชนะ วัฒนพันธ์ (สัมภาษณ์ วันที่ 3 พฤษภาคม 2556) แกนนำชาวบ้านท่ามาลัย
- ณัฐพล เบ็นเด็น (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) เครือข่ายมัคคุเทศน์
นภาพรรณ จวนใหม่ (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) แกนนำชาวบ้านตะโล๊ะใส
(สัมภาษณ์ วันที่ 20 มีนาคม 2556) ชาวบ้านตะโล๊ะใส
(สัมภาษณ์ วันที่ 22 พฤษภาคม 2556) ชาวบ้านตะโล๊ะใส
- ผู้ใหญ่บ้านท่ามาลัย (สัมภาษณ์ วันที่ 20 พฤษภาคม 2556)
- พารุต (สัมภาษณ์ วันที่ 21 พฤษภาคม 2556) เจ้าของกิจการลาภูนารีสปอร์ต
- เยาวเรศ องศารา (สัมภาษณ์ในเวทีการยื่นหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล วันที่ 23 พฤษภาคม 2556)
ชาวบ้านบ้านปากบารา
- วิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) กรรมการสิทธิมนุษยชน
สมบูรณ์ คำแหง (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) มูลนิธิอันดามัน
- สมยศ โต๊ะหวัง (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) เครือข่ายภาคประชาสังคม
- สมุทร เอียดตรง (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
- เสาวนีย์ สำลี (สัมภาษณ์ 22 พฤษภาคม 2556) ชาวบ้านปากบารา
- หุดดิน อูสมมา (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) ประธานกลุ่มอนุรักษ์อ่าวปากบารา
(สัมภาษณ์ วันที่ 21 มีนาคม 2556) ประธานกลุ่มอนุรักษ์อ่าวปากบารา
- อารีย์ ตั้งหวัง (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) กลุ่มประมงพื้นบ้าน
- อับดุลรอซิก เหมหวัง (สัมภาษณ์ในเวที Focus group วันที่ 7 ตุลาคม 2555) สภาองค์กรชุมชน

ภาคผนวก ก

เลขที่.....

แบบสำรวจ

ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนที่มีต่อเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม/องค์กรพัฒนาเอกชนกับ
กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล

โดย สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คำชี้แจง

1. แบบสำรวจนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรับทราบความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูลผลที่ได้จะนำมาประกอบการวิเคราะห์ในภาพรวม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูลต่อไป

2. แบบสำรวจชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูลจำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและต้องการของประชาชนต่อโครงการทำเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ปากบาราจำนวน 6 ข้อ

3. ขอขอบคุณในความร่วมมือเป็นอย่างสูง คณะผู้วิจัยจะเก็บความคิดเห็นและข้อมูลที่ท่านให้เป็นความลับ โดยจะไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณะในลักษณะหนึ่งลักษณะใดที่อาจทวนสวนกลับไประบุผู้ให้ข้อมูลได้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ ระบุ.....ปี
3. นับถือศาสนา 1. อิสลาม 2. พุทธ 3. คริสต์ 4. อื่น ๆ ระบุ.....
4. ที่อยู่อาศัย
 - 4.1 ในพื้นที่ตำบลปากน้ำ หมู่.....
 - 4.2 ภูมิลำเนาเดิมอำเภอ.....จังหวัด.....ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่.....ปี
5. ท่านพูดภาษาใดเป็นประจำในชีวิตประจำวัน (เลือกตอบมากกว่า 1 ข้อ)
 - 1.ไทยกลาง 2.ไทยท้องถิ่นภาคใต้ 3. มาเลย์กลาง 4. มลายูถิ่น (ยาวิ) 5. อื่นๆ
6. อาชีพหลัก (อาชีพหลัก หมายถึง อาชีพที่มีชั่วโมงการทำงานมากกว่า หรือ อาชีพที่ให้รายได้มากกว่าในกรณีที่ชั่วโมงการทำงานเท่ากัน)
(ตอบได้เพียงข้อเดียว)
 - 1.ไม่มีอาชีพ 2.ทำสวน (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล) 3. รับจ้าง/ลูกจ้าง ระบุ.....
 - 4. ประมง ระบุ..... 5. ค้าขาย ระบุ..... 6. เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 - 7.ท่องเที่ยว ระบุ..... 8. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ระบุ..... 9. บริการ ระบุ.....
 - 10. อื่นๆ ระบุ.....
7. ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของท่านที่สำคัญคืออะไรบ้าง (ให้เลือกตอบมากกว่า 1 ข้อ)
 - 1. ความขัดแย้งในชุมชน 2. ยาเสพติด
 - 3. การว่างงาน 4. เยาวชนทะเลาะวิวาท/ก่อวุ่น
 - 5. ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น 6. ความไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ
 - 7. ความยากจน 8. ไม่มีที่ดินทำกิน
 - 9. โครงการทำเรื่อน้ำลึกลับ 10. การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ
 - 11. อาชญากรรม เช่น ปล้น จี้ ลักขโมย 12. การคอร์รัปชั่นของผู้นำชุมชนหรือข้าราชการท้องถิ่น
 - 13. ศิลธรรมเสื่อม 14. การจำกัดเขตประมง
 - 15. การเวนคืนที่ดินจากโครงการพัฒนาของรัฐ 16. ปัญหาอื่นๆ ระบุ
 - 17. ไม่มีปัญหา

8. โดยทั่วไปแล้วท่านไว้วางใจการทำงานของหน่วยงานหรือกลุ่มคนดังต่อไปนี้ในระดับใด กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านจากระดับไม่ไว้วางใจสูงสุด (1) ไปถึงระดับไว้วางใจสูงสุด (5)

ท่านไว้วางใจการทำงานของบุคคล กลุ่มหรือหน่วยงานต่อไปนี้ อย่างไร	ระดับความไว้วางใจ				
	ไม่ไว้วางใจ ที่สุด	ไม่ไว้วางใจ	ปานกลาง	ไว้วางใจ	ไว้วางใจ ที่สุด
1. นักการเมืองท้องถิ่น (อบต., อบจ.,เทศบาล)					
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในชุมชนของตนเอง					
3. ผู้นำทางศาสนา (อิหม่าม โต๊ะครูหรือพระสงฆ์) ครูสอนศาสนา					
4. สภาองค์กรชุมชน					
5. กลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สวัสดิการ					
6.กลุ่มเครือข่ายรักจังหวัดสตูล					
7.กลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาพื้นที่ปากบารา					
8. กลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล					
9. หมอ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่อนามัย					
10. เจ้าหน้าที่ตำรวจ/เจ้าหน้าที่ทหาร					
11. พัฒนาการ เจ้าหน้าที่เกษตร ป่าไม้ ประมง					
12. ครู					
13. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ					
14. นักวิชาการและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย					
15. สื่อหนังสือพิมพ์ไทย					
16. กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม					
17. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.)					
18. สมาชิกวุฒิสภา (สว.)					
19.ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ					
20. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด					
21. ศูนย์อำนวยการบริหารชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)					
22. รัฐบาลปัจจุบัน					
23. อื่นๆ.....					

9. ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในด้านใดบ้าง

1. ทรัพยากรธรรมชาติ 2. การเกษตร 3. การศึกษา
 4. การท่องเที่ยว 5. สุขภาพ 6. ศาสนาและวัฒนธรรม 7. อื่นๆ

10. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยเข้าร่วมในโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เคยเข้าร่วม ในหน่วยงานต่อไปนี้
☐ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เช่น เกษตร ประมง ป่าไม้	☐ ศอ.บต.
☐ กรมการปกครอง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดนายอำเภอ ปลัดอำเภอ	☐ คณะกรรมการอิสลามจังหวัด
☐ กระทรวงสาธารณสุข/โรงพยาบาล/อนามัย	☐ กรมพัฒนาชุมชน พัฒนาการ
☐ มหาวิทยาลัยและสถานศึกษา	☐ เครือข่ายประชาชนติดตามแผนจังหวัดสตูล
☐ เครือข่ายรักจังสตูล	☐ เครือข่ายประชาชนติดตามแผนฯ พื้นที่ปากบารา
☐ สภาองค์กรชุมชน	☐ กรมเจ้าท่า
☐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล, อบต., อบจ.	
☐ อื่นๆ โปรดระบุ	
2. ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานใดๆเลย

11. ในรอบปีที่ผ่านมาหน่วยงานราชการและองค์กรภายนอกเหล่านี้ เข้ามาพบปะพูดคุย ทำกิจกรรมและช่วยแก้ปัญหาของท่านมากน้อยแค่ไหน มีความถี่ในการเข้ามาหาท่านมากน้อยเพียงใด

ระดับความถี่ในการเข้ามาพบเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ

ชื่อหน่วยงานราชการและองค์กร	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ฝ่ายปกครอง จังหวัด อำเภอ					
2. อ.บ.ต. หรือ อ.บ.จ. หรือเทศบาล					
3. สาธารณสุข หมอ พยาบาลและอนามัย					
4. การศึกษา ครูในโรงเรียนรัฐ					
5. มหาวิทยาลัยเช่น มอ. /ราชภัฏ					
6. ศอ.บต. เช่น โครงการอบรมต่างๆ					
7. พัฒนาการ					
8. ฝ่ายเกษตร ประมง ป่าไม้ปศุสัตว์					
9. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ					
10. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด					
11. เครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนา จ. สตูล					
12. เครือข่ายประชาชนติดตามแผนฯพื้นที่ปากบารา					
13. เครือข่ายรักจังสตูล					
14. สภาองค์กรชุมชน					
15. อื่นๆ ระบุ.....					

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล/เครือข่ายรักจังสตูล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. ท่านรู้จักหรือเคยได้ยินกลุ่มเครือข่ายประชาชนติดตามแผนพัฒนาจังหวัดสตูล/เครือข่ายรักจังสตูลหรือไม่

1. รู้จักหรือเคยได้ยิน 2. ไม่รู้จักหรือไม่เคยได้ยิน (ข้ามไปตอบส่วนที่ 3)

2. ท่านรู้จักหรือเคยได้ยินกลุ่มเครือข่ายมาจากแหล่งใดบ้าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) 2. คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง 3. ผู้นำชุมชน
 4. เพื่อน 5. สื่อ เช่น แผ่นพับ ป้ายโฆษณา ข่าวอินเทอร์เน็ต facebook
 6. อื่นๆ ระบุ

3. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายบ้างหรือไม่

1. เคยเข้าร่วม 2. ไม่เคยเข้าร่วม (ข้ามไปตอบข้อ 7)

4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายมาจากกลุ่มใด

1. เข้าร่วมเอง 2. สมาชิกเอ็นจีโอชักชวน 3. เพื่อนชักชวน
 4. คนในครอบครัว 5. อื่นๆ ระบุ.....

5. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายอะไรบ้าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เวิร์กช็อปความรู้ในหมู่บ้าน 2. ยื่นหนังสือคัดค้านโครงการฯ 3. ขบวนการต่อต้านฯ
 4. กิจกรรมสาธารณะ เช่น งานรวมพลคนกินปลา 5. อื่นๆ ระบุ.....

6. ท่านคิดว่ากลุ่มเครือข่ายควรปรับปรุงกิจกรรมในด้านใด

1. การประชาสัมพันธ์ 2. รูปแบบการณรงค์/การเคลื่อนไหว
 3. การให้การศึกษา/ข้อมูลแก่คนในพื้นที่ 4. ความร่วมมือจากชุมชน/ผู้นำ
 5. อื่นๆระบุ.....

7. ท่านคิดว่ากลุ่มเครือข่ายควรเพิ่มเติมการทำงานในเรื่องอะไรบ้าง

1. ให้ข้อมูลชาวบ้านมากขึ้น 2. ต่อสู้กับรัฐบาลให้มากขึ้น
 3. พัฒนาประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากการเคลื่อนไหวต่อต้าน 4. จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนมากขึ้น
 5. จัดการประท้วงให้บ่อยขึ้น 6. ให้ชาวบ้านมีบทบาทร่วมมากขึ้น 7. อื่นๆระบุ.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อโครงการทำเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ปากบาราจังหวัดสตูล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. ท่านทราบหรือไม่ว่ามีโครงการอะไรบ้างที่กำลังจะเกิดกับพื้นที่ปากบารา (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ทำเรื่อน้ำลึก 2. อุตสาหกรรมปิโตรเคมี 3. โรงกลั่นน้ำมัน
 4. พื้นที่เก็บบรรจุก๊าซในการขนส่ง 5. รถไฟรางคู่ เชื่อมสงขลา-สตูล 6. อื่นๆ ระบุ.....

2. ท่านรับรู้ข้อมูลโครงการทำเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ปากบาราจากช่องทางไหน

1. กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) 2. คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง 3. ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่รัฐ
 4. เพื่อน 5. สื่อ เช่น แผ่นพับ ป้ายโฆษณา ชาวอินเทอร์เน็ต facebook
 6. อื่นๆ ระบุ

3. ท่านคิดว่าโครงการทำเรื่อน้ำลึกและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้น ส่งผลต่อตัวท่านและชุมชนอย่างไร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ขาดแหล่งทำมาหากินและแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ
 2. ชาวบ้านในพื้นที่ถูกเวนคืนที่ดิน ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย
 3. เกิดมลพิษทางอากาศที่จะส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่
 4. กระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว
 5. วิถีชีวิตเดิมสูญหายไป
 6. มีรายได้เพิ่มขึ้น
 7. พัฒนาด้านเศรษฐกิจประเทศให้ดีขึ้นเพื่อพร้อมรับการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศอาเซียน
 8. เปิดช่องทางการทำงานที่หลากหลายต่อคนในพื้นที่ได้มากขึ้น
 9. มีการคมนาคมที่สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น
 10. เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าที่สำคัญของประเทศ
 11. อื่นๆ ระบุ.....

4. หากท่านประเมินประเด็นต่อไปนี้ ท่านให้คะแนนเท่าไร จาก 10 คะแนน

ประเด็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. ความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาจากภาครัฐ เช่น โครงการแลนด์บริดจ์ และโครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา										
2. การรับรู้ของท่านต่อรายละเอียดโครงการพัฒนาจากภาครัฐ เช่น โครงการแลนด์บริดจ์ และ โครงการทำเรื่อน้ำลึกปากบารา										

5. ท่านคิดว่าหากจะต้องร่วมกันวางแผนพัฒนาพื้นที่ปากบาราของท่าน ท่านคิดว่าควรมีทิศทางการพัฒนาไปในด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ด้านการเกษตรกรรม 2. ด้านการประมง 3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ
 4. ด้านอุตสาหกรรม 5. ด้านการท่องเที่ยวและบริการ 6. ด้านการค้าและการลงทุน
 7. อื่นๆระบุ.....

6. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติคณະนักวิจัย

ผศ.ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์

Asst. Prof. Dr.Bussabong Chaijaroenwatana

เลขประจำตัวประชาชน 5100299048144

การศึกษา

<u>วุฒิการศึกษา</u>	<u>ปีที่สำเร็จการศึกษา</u>	<u>สถานศึกษา</u>
รัฐศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ)	2523	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นิติศาสตรบัณฑิต	2528	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
การผังเมืองมหาบัณฑิต (การวางแผนภาค)	2528	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปริญญาเอก (Environmental and Natural Resource Sciences)	2543	Washington State University

ประสบการณ์

- 2555 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการสถาบันสันติศึกษา
- 2556-2557 รักษาการคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 2554 – ปัจจุบัน ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการการสร้างคามเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาคใต้ Southern Thailand Empowerment and Participation (STEP) Project
- 2546 – 2554 คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 2544– ปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
- 2536 – 2538 รองผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งสถาบันทรัพยากรชายฝั่ง (Coastal Resources Institute-CORIN)
- ตุลาคม 2534 Visiting professor, International and Special Programs, Northern Illinois University, USA.
- 2534 – 2543 นักวิจัย สถาบันทรัพยากรชายฝั่ง (CORIN)

- 2533 – 2534 ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา/รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะวิทยาการจัดการ
- 2530 – 2532 ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาสตรี คณะวิทยาการจัดการ
- 2523 - 2528 นักผังเมือง กองจัดโครงการและประเมินผล สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ผลงานทางวิชาการ

- دنوّت สุวรรณวงศ์ และบุษบง ชัยเจริญวัฒน์. 2556.กระบวนการทัศน์ใหม่ สำหรับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: กรอบแนวทางเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและรองรับชุมชนอาเซียน. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 13 (2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2556: 58-71.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, ศรีสมภาพ จิตรภิมย์ศรี และคณะ. 2556. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินการเปิดพื้นที่กลางสร้างสันติภาพจากคนในภายใต้บริบทของกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุสมาน หวังสนิ และ บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. 2554. แนวทางและกระบวนการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา (Guidance for Participatory Community Planning: A Case Study of Na Thap Sub-District, Chana District, Songkhla Province) ใน การประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 12. วันที่ 8-9 ธันวาคม 2554 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุสมาน หวังสนิ และ บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. 2554. การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม : ปัจจัยสู่ชุมชนเข้มแข็ง ใน การประชุมวิชาการด้านการบริหารและการจัดการระดับชาติ ครั้งที่ 3. วันที่ 20 พฤษภาคม 2554. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และคณะ. 2552. รายงานผลการวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐกิจกระแสหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ เศรษฐกิจชุมชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และคณะ. 2551. รายงานผลการวิจัยการศึกษานโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบและการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ.

- Bussabong Chaijaroenwatana and Usman Whangsani. 2012. **Community Organizations and Civil Societies Development in Southern Border Areas in Thailand : The Case of Songkhla and Satun Provinces.** CPSIR 2012 : International Conference on Political Science and International Relations ,WASET 2012 BERLIN. September 19-20, 2012. Berlin Germany.
- Bussabong Chaijaroenwatana. 2008. Lessons Learned from Promoting Participatory Local Governance Processes in Songkhla Province, Southern Thailand Through a Project on Partnership for Local Empowerment Through Democratic Governance. Paper presented at International Conference on Social Sciences and Humanities 2008. June 18-20, 2008. University Sains Malaysia, Penang, Malaysia.
- Parichart Visuthismajarn, Orasa Kongthong, and Bussabong Chaijaroenwatana. 2007. Potential and Risk Management of Tourism in Songkhla Lake Basin. Paper presented at *GMS Discovery : Borderless Issues for Regional Strengthening and Sustainable Development*: August 27-30, 2007. Loei Rajabhat University, Thailand.
- Boromthanasarat, S., Hossain, M.Z. and Chaijaroenwatana B., 2006. "Community-led Mangrove Rehabilitation : Experiences from Hua Khao Community, Songkhla, Thailand". *Asia-Pacific Journal of Rural Development (APJORD)*, Vol. XVI, Nos. 1 & 2 (2006).
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ 2549. รายงานผลการวิจัยระบบการเมืองไทยที่พึงปรารถนาของคนไทยในอีก 10 ปีข้างหน้า (เน้นพรรคการเมือง) โครงการวิชาการ Citizen Dialogue on Thailand: สันติวิถีของคนไทยที่เราต้องการ, สถาบันพระปกเกล้า.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ 2548. การสร้างความสมานฉันท์และร่วมกันฟื้นฟูท้องถิ่นภาคใต้: แนวทางจากเวทีประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภูมิภาค. การประชุมวิชาการทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ 2548. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 7-8 ธันวาคม, 2548.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และคณะ. 2547. สสำรวจสถานภาพงานวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้. การประชุมวิชาการทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภูมิภาค ปี 2547 (ภาคใต้) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 9-10 กันยายน, 2547.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, บุญมี ลี, และเทพกร ณ. สงขลา. 2546. รายงานวิจัยความเข้มแข็งของประชาสังคมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภาคใต้. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- Chaijaroenwatana, B. et al. Policy Research for Sustainable Shrimp Farming in Asia (PORESSFA): Institutional Arrangement Analysis. 2003.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, บุญมี ลี, และเทพกร ณ. สงขลา. 2545. รายงานวิจัยอุปสรรคด้านกฎหมายและนโยบายการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อความยากจนของคนไทย. สถาบันพระปกเกล้า.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. 2544. ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. การประชุมวิชาการทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 5-7 ธันวาคม, 2544. (1): 192-232.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และ บุญมี ลี. 2544. รายงานวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. สถาบันพระปกเกล้า.
- Chaijaroenwatana, B. and Kang-Tsung Chang. 2001. Use of Global Map for Sustainable Natural Resource Management: A Case Study of Shrimp Farming in Nakhon Si Thammarat, Southern Thailand. Journal of Management Sciences. 19: (1) 17-26.
- Boromthanasat, B., Nissapa, A., Chaijaroenwatana, B., and Masae, A. 2001. Environment Institutions in Southern Thailand for the Implementation of Regional Environmental Management Program. Research report submitted to the World Bank.
- Chaijaroenwatana, B. 1998. The economic and environmental repercussions of shrimp farming in Pak Phanang coastal area, Thailand. Malaysian Journal of Tropical Geography (MJTG). 29: (2) 83-89.
- Boromthanasat, S., B. Chaijaroenwatana, and J. Rowe. 1994. Coastal Resource Management in Pak Phanang Bay, Thailand. Coastal Management in Tropical Asia, No.2 March.
- Boromthanasat. S. and B. Chaijaroenwatana, B. 1993. Integrated Coastal Zone Management in the Pak Phanang Area, Thailand - A Perspective. Paper presented at Eastern Hemisphere Workshop on Sea Level Rise and Coastal Zone Management: August 3-6, 1993, Tsukuba, Japan.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และวันชัย ธรรมสังการ. 2534. Determining Characteristics and Influences Relating to Successful Businesswomen in Southern Thailand. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา. 5: (3) 41-54.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. 2531. องค์ความรู้เกี่ยวกับสตรีศึกษาภาคใต้ (Annotated Bibliography: Women Studies in Southern Thailand). สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
-

- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. 2531. ระบบชุมชน: การพัฒนาเมืองและชุมชนในจังหวัดสงขลา. วารสารคณะ
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 7: (1) 66-77.
- Chaijaroenwatana, B. 1987. Legal Dissemination and Leadership Roles Awareness
Program for Women in Southern Thailand, HatYai, Thailand.
- Chaijaroenwatana, B. 1985. A Study for Songkhla Development Planning. Master thesis in
Regional Planning, Chulalongkorn University, Bangkok.
- Chaijaroenwatana, B. 2000. Ecological Planning for Sustainable Natural Resources
Management: A Case Study of Nakhon Si Thammarat, southern Thailand. Doctoral
dissertation in Environmental and Natural Resource Sciences. Washington State
University. USA.

งานวิจัย

ปี	โครงการ	ทุนสนับสนุนวิจัย	ระยะเวลา
2556	เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับ กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล	สำนักวิจัยและ พัฒนา	1 ปี 1 ปี
2556	การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินการเปิดพื้นที่กลางสร้าง สันติภาพจากคนในภายใต้บริบทของกระบวนการสันติภาพ ชายแดนใต้/ปาตานี	สำนักวิจัยและ พัฒนา	
2555	วิจัยชุมชนท้องถิ่นกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ ลุ่มน้ำในเขตความมั่นคง จังหวัดสงขลา”	สำนักงาน คณะกรรมการ วิจัย แห่งชาติ	1 ปี
2555	การศึกษาของค์กรชุมชนและองค์กรภาคประชาสังคมกับการ พัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลาและ จังหวัดสตูล	UNDP	1 ปี
2552	การศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐกิจกระแสหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง และเศรษฐกิจชุมชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้	สำนักงาน คณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ	1 ปี

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล
*Network of Civil Society Organizations (CSOs) and Non-Governmental Organizations (NGOs)
 In Participatory Development of Pak Bara Area, Satun Province*

2551	สังเคราะห์องค์ความรู้งานวิจัยจังหวัดชายแดนภาคใต้	สำนักงาน คณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ	1 ปี
2550	การศึกษานโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ปัญหาความไม่สงบและการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	สำนักงาน คณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ	1 ปี
2549	ภาคีส่งเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา (Partnership for Local Empowerment through Democratic Governance: PLEDGE)	UNDP	2 ปี
2548	ระบบการเมืองไทยที่พึงปรารถนาของคนไทยในอีก 10 ปีข้างหน้า (เน้นพรรคการเมือง)	สถาบัน พระปกเกล้า	1 ปี
2547	การจัดการความขัดแย้งในท้องถิ่น กรณีศึกษา: การจัดการป่าพรุควนเคร็งเขตเชื่อมต่อลุ่มน้ำปากพนังและทะเลสาบสงขลา	สถาบัน พระปกเกล้า	1 ปี
2546	ความเข้มแข็งของประชาสังคมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภาคใต้	สำนักงาน คณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ	1 ปี
2546	การบริหารองค์กรขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในภาคใต้	ภาควิชารัฐ ประศาสนศาสตร์	1 ปี
2546	Policy Research for Sustainable Shrimp Farming in Asia	European Commission	3 ปี
2545	อุปสรรคด้านกฎหมายและนโยบายการพัฒนาที่ผลต่อความยากจนของคนไทย (Legal Obstacles and Development Policies Affecting Poverty in Thailand)	สถาบัน พระปกเกล้า	8 เดือน
2544	รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดองค์การภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจของประเทศไทยในโครงการ Environment Institutes Development	World Bank	1 ปี
2544	ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (Indicators of Good Governance)	สถาบัน พระปกเกล้า	6 เดือน

2537	การจัดทำแผนลงทุนจังหวัดสตูล (Satun Provincial Investment Plan)	จังหวัดสตูล	1 ปี
2535	การศึกษากลกระทบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่อที่ดินทางการเกษตรและสภาพแวดล้อมชายฝั่ง (The Study on the Effect of Aquaculture on Agricultural Land and Coastal Environment)	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	1 ปี
2534	ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้สตรีประสบความสำเร็จในทางธุรกิจ: กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา (Determining Characteristics and Influences Relating to Successful Businesswomen in Southern Thailand)	มหาวิทยาลัย ยอร์ค ประเทศแคนาดา	1 ปี
2534	Coastal Management in Pak Phanang: A Historical Perspective of the Resources and Issues	USAID	2 ปี
2533	ภาพรวมพื้นฐานการพัฒนาธุรกิจภาคใต้ (Southern Profile)	CIDA	1 ปี
2533	พฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสตรีไทยพุทธและไทยมุสลิมใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 24 กรกฎาคม 2533 (Voting Behavior in the Election of the Parliament in the Southern Border Provinces of Thailand in 1988: A Comparative Study of Thai Buddhist and Thai Muslim Female)	มูลนิธิเอเชีย	1 ปี
2532	การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างผู้นำสตรีท้องถิ่น (Intensive training on Local Leadership and Para – Legal Roles for Women in Southern Thailand)	มูลนิธิเอเชีย	1 ปี
2531	องค์ความรู้เกี่ยวกับสตรีศึกษาในภาคใต้ (Annotated Bibliography: Women studies in Southern Thailand)	สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย	6 เดือน
2530	การสร้างจิตสำนึกและบทบาทความเป็นผู้นำแก่สตรีชนบทภาคใต้ (Legal Dissemination and Leadership Roles Awareness Program for Women in Southern Thailand)	มูลนิธิเอเชีย	1 ปี

ประวัติและผลงานวิจัย

1. **ชื่อ-ชื่อสกุล** (ภาษาไทย) นายอภิชาติ จันทร์แดง
 (ภาษาอังกฤษ) Mr. APICHART CHANDAENG

2. **ตำแหน่ง** อาจารย์

3. **หน่วยงานที่สังกัด / สถานที่ติดต่อ**
 สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110
 โทรศัพท์ 074-289458
 โทรสาร 074-289451
 E-mail: apichart.cha@psu.ac.th, sixsun74@hotmail.com

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2541	ตรี	ศศ.บ	สื่อสารมวลชน	ม. รามคำแหง
2546	โท	ศศ.ม	สังคมสงเคราะห์ทางการศึกษา	ม. ธรรมศาสตร์

5. สาขาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ

การจัดการความขัดแย้งและสันติศึกษา (Conflict Management and Peace Studies)
 สังคมสงเคราะห์ทางการศึกษา (Social Work in Education)

6. ผลงานทางวิชาการ

6.1 งานวิจัย

- อภิชาติ จันทรแดง. 2543. กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านยางหลวง ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2546. ความเชื่อ พิธีกรรม : กระบวนการเรียนรู้เพื่อศักยภาพการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านยางหลวง ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2553. ปัญหาชายแดนภาคใต้: ความท้าทายในทัศนะของมุสลิมต่างพื้นที่ ศึกษาเฉพาะกรณีมุสลิมในจังหวัดพัทลุง. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- อภิชาติ จันทรแดง. 2554. พหุวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ชุมชนท้องถิ่นภาคใต้. งานวิจัยสังเคราะห์จากโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- อภิชาติ จันทรแดง และเพ็ญญา จันทรแดง. 2555. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรทะเล ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านแหลมจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- อภิชาติ จันทรแดง และคณะ. 2557. การวิจัยเชิงปฏิบัติการกระบวนการศิลปะเพื่อสันติภาพ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อภิชาติ จันทรแดง. 2557. การจัดการตนเองของชุมชนไทยพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้สถานการณ์ความรุนแรง. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

6.2 ตำรา หนังสือ

- อภิชาติ จันทรแดง. 2544. หากตุ๊กตาสักตัวอยากหัวเราะ. กรุงเทพฯ: สำนักหนังสือใต้ดิน.
- อภิชาติ จันทรแดง และคณะ. 2546. ส่วนผสมของความซ่า. กรุงเทพฯ: ยิปซีสำนักพิมพ์.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2547. พูดความจริงกับเด็กเลี้ยงแกะ. กรุงเทพฯ: ยิปซีสำนักพิมพ์.
- อภิชาติ จันทรแดง(บรรณาธิการ). 2549. ผู้นำชุมชนกับกระบวนการสานเสวนา. สงขลา: สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อภิชาติ จันทรแดง และคณะ . 2550. ยุติไฟใต้. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชาติ จันทรแดง และคณะ 2551. นอกนิยามความเป็นไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และศูนย์ทะเลสาบศึกษา.

อภิชาติ จันทรแดง(บรรณาธิการ). 2553. จุดเล็กเล็กบนคาบสมุทรหลาย. สงขลา: สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อภิชาติ จันทรแดง. 2553. ประเทศของเราและเรื่องเล่าหลายๆ เรื่อง. กรุงเทพฯ: ชายขอบ.

อภิชาติ จันทรแดง. 2556. ประวัติศาสตร์ท่องเที่ยวไปตามทาง (แล้วเราก็รวัน). กรุงเทพฯ: ผจญภัย.

อภิชาติ จันทรแดง. 2557 แผนพัฒนาความฉลาดของเมืองคนใจ. กรุงเทพฯ: ผจญภัย.

6.3 บทความ

6.3.1 บทความวิชาการ

อภิชาติ จันทรแดง. 2548. เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และสัญชาติกับปัญหาภาคใต้ : ความเข้าใจในความ เป็นคนไทย. เอกสารโครงการสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อภิชาติ จันทรแดง. 2551. คนไทยหรือเปล่า?: เชื้อชาติและสัญชาติกับความเข้าใจในความเป็นไทย. ใน นอกนิยามความเป็นไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันสันติศึกษาและศูนย์ทะเลสาบศึกษา.

อภิชาติ จันทรแดง. 2551. สื่อกับสังคมไทย: การสร้างความเข้าใจในปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้. บทความนำเสนอในงานวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วันที่ 28 สิงหาคม 2551.

อภิชาติ จันทรแดง. 2552. มหาวิทยาลัยคุณธรรม: บนเส้นทางแห่งความเข้มแข็งของสังคม. เอกสาร ประกอบการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 4 ฝ่าวิกฤตด้วยธุรกิจคุณธรรม: การสร้าง ธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจอย่างยั่งยืน ประเด็นที่ 11 มหาวิทยาลัยคุณธรรม. ศูนย์พัฒนาพลัง แผ่นดินเชิงคุณธรรม.

อิมรอน ซาเหาะ และอภิชาติ จันทรแดง. 2557 การสร้างพื้นที่สุขภาวะท่ามกลางพื้นที่ความไม่สงบใน จังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ ไทย ครั้งที่ 7 ชุดโครงการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

6.3.2 บทความทั่วไป

อภิชาติ จันทรแดง. 2548. มองฟิลิปปินส์ มองซีเกมส์ มองความขัดแย้งของมนุษย์. มติชนรายวัน ฉบับ วันที่ 13 ธันวาคม: หน้า 6.

อภิชาติ จันทรแดง. 2548. ทำความเข้าใจเรื่องกริดยางก่อนนำทางไปสู่การแก้ปัญหาชายแดนใต้. มติ ชนรายวัน ฉบับวันที่ 26 ธันวาคม: หน้า 6-7.

อภิชาติ จันทรแดง. 2549. สีนามักบอเจาะห์ อุทกภัยกับไฟใต้. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 3 มกราคม: หน้า 7.

- อภิชาติ จันทรแดง. 2549. วันเด็ก: วันแห่งการให้ที่อาจทำร้ายผู้รับ. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 14 มกราคม: หน้า 9.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2549. 'มือבחนมมือ' กับ 'บาดแผล 6 ตุลา 19'. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 3 กุมภาพันธ์: หน้า 7.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2550. วิฤทธิการณ์หมอกควันกับการสร้างจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม. เผยแพร่ใน <http://www.prachatai.com/journal/2007/04/12218> วันที่ 1 เมษายน.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2550. สื่อและสังคมไทยกับการสร้างความเข้าใจในปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 13 กันยายน: หน้า 6.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2550. การสะท้อนสังคมด้วยงานศิลปะ: มุมมองจากรณีภาพ 'ภิกษุสันดานกา' และ 'หมา-มนุษย์' ของอนุพงษ์ จันทร. มติชนออนไลน์ วันที่ 4 ตุลาคม.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2550. กู๊ระเบิดกลางหาดใหญ่กับการจัดการความจริงหรือความจริงที่ถูกจัดการ. เผยแพร่ใน <http://www.prachatai.com/journal/2007/10/14569> วันที่ 19 ตุลาคม.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2551. แซร์ลูกโซ่: ลูกโซ่แห่งความอ่อนแอทางสังคม. เผยแพร่ใน <http://www.prachatai.com/journal/2008/03/15923> วันที่ 2 มีนาคม.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2551. รับน้อง: ความรุนแรงบทแรกของปัญญาชน. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 10 พฤษภาคม: หน้า 9.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2551. ความละเอียดเชิงบูรณาการทางการเมือง. เผยแพร่ใน <http://www.prachatai.com/journal/2008/07/17348> วันที่ 12 กรกฎาคม.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2551. การไม่จัดการคือการทำลาย. ทางไท ฉบับวันที่ 1-15 กันยายน: หน้า 15.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2551. หรือจุดจบของ "ความต่าง" คือ "ความตาย"? . มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 6 กันยายน: หน้า 9.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2551. วิธีการเมืองกับเรื่องความขัดแย้งของคนในชาติ. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 4 ตุลาคม: หน้า 9.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2551. เชื้อพินแห่งการเผาไหม้. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 1 พฤศจิกายน: หน้า 9.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2551. แนวทางสันติวิธี: วิธีที่ต้องเลือกใช้ด้วยความเข้าใจ. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 8 พฤศจิกายน: หน้า 9.
- อภิชาติ จันทรแดง. 2552. ทางออกของไทยจากข้อกล่าวหาละเมิดสิทธิมนุษยชน. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 19 มกราคม: หน้า 7.

อภิชาติ จันทรแดง. 2552. คุณเคยละเมิดสิทธิมนุษยชนบ้างหรือไม่? ทางไท ฉบับวันที่ 16-31 มกราคม: หน้า 15.

อภิชาติ จันทรแดง. 2552. บทเรียนและการต่อสู้ไม่รู้ลี้ลับ. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 31 ตุลาคม: หน้า 9.

อภิชาติ จันทรแดง. 2552. จากเบอร์ลินถึงประเทศไทย...ทำไมเรายังอยากก่อกำพวด. เผยแพร่ใน <http://www.prachatai.com/journal/2009/12/26915> วันที่ 12 ธันวาคม.

อภิชาติ จันทรแดง. 2554. มองอำนาจและชนชั้นในสังคมไทยจากกรณีรถตู้ 9 ศพ. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 11 มกราคม: หน้า 7.

อภิชาติ จันทรแดง. 2554. ปัญหาการเมืองไทยอยู่ที่รัฐธรรมนูญ?. มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 17 มกราคม: หน้า 7.

6.4 อื่นๆ

อภิชาติ จันทรแดง และคณะ. 2549. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 465-377 การจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management). สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อภิชาติ จันทรแดง. 2551. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 950-504 สัมมนา: ประเด็นความขัดแย้งร่วมสมัย 1 (Seminar: Contemporary Conflict Management 1). สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อภิชาติ จันทรแดง. 2551. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 950-505 สัมมนา: ประเด็นความขัดแย้งร่วมสมัย 2 (Seminar: Contemporary Conflict Management 2). สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อภิชาติ จันทรแดง. 2551. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 950-504 สัมมนา: ประเด็นความขัดแย้งร่วมสมัย 3 (Seminar: Contemporary Conflict Management 3). สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อภิชาติ จันทรแดง. 2553. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 950-512 การสื่อสารเพื่อสันติภาพ (Communication for Peace). สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประสบการณ์การทำวิจัย

- พ.ศ.2555-2556 นักวิจัย โครงการวิจัยเรื่องชุมชนท้องถิ่นกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่
ลุ่มน้ำในเขตความมั่นคงจังหวัดสงขลา
- พ.ศ.2555-2556 นักวิจัย โครงการวิจัยเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับ
กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล
- พ.ศ.2554-2555 หัวหน้าโครงการ โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการการศึกษาขององค์กรชุมชนและองค์กรประชา
สังคมกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล
(STEP Project: UNDP)
- พ.ศ.2552 ผู้ร่วมวิจัย “กินเปลี่ยนโลก (food4change)” แผนงานฐานทรัพยากรอาหาร มูลนิธิชีว
วิถี (Biothai) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)
- พ.ศ.2550 ผู้ร่วมวิจัย โครงการการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหา
น้ำท่วมและความขัดแย้งระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนนอกเมืองจังหวัดสงขลา ภายใต้โครงการ
ภาคีส่งเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล (PLEDGE)
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- พ.ศ.2543 ผู้ร่วมวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “นโยบายการพัฒนาของรัฐกับการละเมิดสิทธิชุมชน
ชนบท” ภายใต้ชุดโครงการวิจัย “สิทธิมนุษยชนไทยในสถานการณ์สากล” ศ. เสน่ห์
จามริก หัวหน้าโครงการ
- พ.ศ.2541 ผู้ร่วมวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำเทพาและคลองนาทับ”
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ผลงานทางวิชาการ

Bussabong Chaijaroenwatana and Usman Whangsani. 2012. Community Organizations and Civil Societies Development in Southern Border Areas in Thailand : The Case of Songkhla and Satun Provinces. CPSIR 2012 : International Conference on Political Science and International Relations ,WASET 2012 BERLIN. September 19-20, 2012. Berlin Germany.

Usman Whangsani, 2012. *Community Organizations, Civil Society Organizations, and Development in Southern Thailand: A Case Study of Songkhla and Satun Provinces*. In The International Conference on Political Science Public Administration and Peace Studies in ASEAN Countries in 2012. September 6-7, 2012. Prince of Songkla University.

อุสมาน หวังสนิ และ บุซบง ชัยเจริญวัฒน์. 2554. *แนวทางและกระบวนการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา (Guidance for Participatory Community Planning: A Case Study of Na Thap Sub-District, Chana District, Songkhla Province)* ใน การประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ แห่งชาติ ครั้งที่ 12. วันที่ 8-9 ธันวาคม 2554 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุสมาน หวังสนิ และ บุซบง ชัยเจริญวัฒน์. 2554. *การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม : ปัจจัยสู่ชุมชนเข้มแข็ง* ใน การประชุมวิชาการด้านการบริหารและการจัดการระดับชาติ ครั้งที่ 3. วันที่ 20 พฤษภาคม 2554. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อุสมาน หวังสนิ. 2554. *แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง* ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2. วันที่ 12 พฤษภาคม 2554 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Usman Whangsani, Bussabong Chaijareonwatana and Wanchai Dhammasaccakarn. 2011. *Guidelines for Strengthening a Community: A Case Study of Participatory Community Planning of Na Thap Sub-district, Chana District, Songkhla Province*. In The 3rd International Conference on Humanities and Social Sciences. April 2, 2011 Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

อุสมาน หวังสนิ. 2553. *การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ดำรง เสียมไหม และอุสมาน หวังสนิ. 2550. *การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหา น้ำท่วมและความขัดแย้งระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนนอกเมืองจังหวัดสงขลา*. ใน *กระบวนการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลของท้องถิ่น*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

นักวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “การวิจัยชุมชนท้องถิ่นกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำในเขตความมั่นคง จังหวัดสงขลา” สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
ระยะเวลา 14 เดือน (ตุลาคม 2555-พฤศจิกายน 2556)

นักวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล” สนับสนุนโดย สำนักวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระยะเวลา 1 ปี (ตุลาคม 2555-กันยายน 2556)

นักวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จ.สตูล” สนับสนุนโดยโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมในภาคใต้ของประเทศไทย (STEP) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)

ประวัติและผลงานวิจัย

นายอาซัน ดงนะเต็ง

086-2922100

arsun.do@psu.ac.th

ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. ที่จบการศึกษา

2553

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่

2547

รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารและการปกครองท้องถิ่น
(เกียรตินิยมอันดับสอง)

ประสบการณ์ทำงาน

พฤษภาคม 2554-

ปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
(การจัดการรัฐกิจและวิสาหกิจ)

สังกัดสาขาวิชาสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์
คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

มีนาคม – เมษายน

2554

อาจารย์นักวิจัย สถานีวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทาง
วัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

มกราคม 2548 –

กุมภาพันธ์ 2554

นักวิชาการอุดมศึกษา หน่วยส่งเสริมการวิจัย

งานหลักสูตรและพัฒนาคณาจารย์ กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ธันวาคม 2547

อาจารย์ประจำโรงเรียนตรุณศาสนวิทยา อ.สายบุรี จ.ปัตตานี

งานวิจัย

2556

- หัวหน้านักวิจัยภาคสนามพื้นที่ตรังและสตูล (ร่วมมือกับคณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) โครงการศึกษาวิจัยเพื่อติดตาม
ประเมินผลการกระจายอำนาจของประเทศไทย (ได้รับทุนสนับสนุน
จากสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น (สกล.) สำนักปลัด สำนักนานกรัฐมนตรี)

- ผู้ร่วมวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและ
องค์กรพัฒนาเอกชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่
ปากบารา จังหวัดสตูล (กำลังดำเนินการ: ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปี 2556)
- ผู้ร่วมวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพทางสังคมและ
เศรษฐกิจในพื้นที่ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง (ทุนวิจัยจาก
สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ มอ.หาดใหญ่)
- 2555 - ผู้ร่วมวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์กรชุมชนและองค์กร
ประชาสังคมกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาจังหวัด
สงขลาและจังหวัดสตูล (ได้รับทุนจากโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็ง
และการมีส่วนร่วมในภาคใต้ของประเทศไทย; STEP)
- 2553 - วิทยานิพนธ์ เรื่อง ความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้สถานการณ์
ความไม่สงบ : กรณีศึกษาอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ (ได้รับทุนอุดหนุนจากสถานีวิจัยความขัดแย้งและ
ความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
- 2552 - เผยแพร่ผลงานจากวิทยานิพนธ์ในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และ
รัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 10 (พ.ศ.2552) 1-2 ธันวาคม
- 2552 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติเฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 2547 - ปัญหาพิเศษทางรัฐประศาสนศาสตร์ เรื่อง ปัญหาอุปสรรคในการ
รับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคองหส์
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
- ปฏิบัติการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการขยายตัวของเทศบาล
นครหาดใหญ่
- 2546 - การศึกษาเรื่องเทศบาลยุคใหม่ : การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง
- การศึกษาเรื่อง เกาะติดสถานการณ์เลือกตั้งเทศบาลนครหาดใหญ่
- ประเด็นวิจัยที่สนใจ ประชาสังคม, การปกครองท้องถิ่น, ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้,
ความมั่นคงของมนุษย์,

MISS YASMIN SATTAR

E-mail: yasminsattar@hotmail.com

Education

Graduate School: Istanbul University, Turkey/ Political Science and International Relations (PhD.) (2014-dates)

Jawaharlal Nehru University, India/ School of Social Sciences, Centre for Political Studies (MA.)

Undergraduate School: Thammasat University, Thailand/ Faculty of Political Science, International Affairs (BA.)

Working Experiences

2012 – 2013 A researcher at the Institute of Peace Studies, Prince of Songkla University

Researches and Research Projects

- Action Research on the Emergence of a Public Sphere for Joint Conflict Analysis and Peacebuilding (Project Leaders- Asst. Prof. Bussabong Chaijareonwattana, Asst. Prof. Srisompob Jitpiromsri)
- Network of Civil Society Organizations (CSOs) and Non-Governmental Organizations (NGOs) in Participatory Development of Pak Bara Area, Satun Province (Project Leader- Asst. Prof. Bussabong Chaijareonwattana)
- Research Project on Local Community and Watershed Management in an Insurgency Area, Songkhla Province (Project Leader- Asst. Prof. Bussabong Chaijareonwattana)
- Research Project on Social Cohesion for Developing and Decreasing Conflict by Community Organizations and People's Organizations in the Southern Border Provinces

- TRENDS IN PUBLIC AND PRIVATE SECTOR HEALTH CARE DELIVERY IN UDAIPUR, RAJASTAN, INDIA

Papers and Articles

- Political Islam in South Asia: Case study of Maududi and Taliban. Songklanakarin Journal of Social Science and Humanity. Vol. 19, No. 3 (2013), 61-79
- Minority, Multiculturalism and Special Rights: Case Study of India (Presented in the Political Science Symposium of Jawaharlal Nehru University)
- MILESTONES' THROUGH GANDHI'S HIND SWARAJ (Presented in the Political Science Symposium of Jawaharlal Nehru University)
- Role of Women in Peace Process (online) Available URL:
<http://www.deepsouthwatch.org/node/4552>

ประวัติและผลงานวิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางนิยวาฮาเฮย์ ไพบูลย์
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษา สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สถานที่ทำงาน	สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ถนนกาญจนวนิชย์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โทร. 074-289463 โทรสาร. 074-289451
E-mail address	niyawahay.w@psu.ac.th และ hey_hahey@hotmail.com
ประวัติการศึกษา	
2554	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2550	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการปกครองท้องถิ่น คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ประวัติการทำงาน	
2555-ปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา รับผิดชอบงานสนับสนุนงานวิจัยและงานบริการวิชาการด้าน งานวิจัย สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2554-2555	เจ้าหน้าที่บริหารงานโครงการ งานจัดการโครงการ 5 ส่วนบริหารโครงการ 2 ฝ่ายบริหารโครงการ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2551-2552	ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกวิจัยและสถิติ ศูนย์การค้าไดอาน่าคอมเพล็กซ์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

 ประสพการณ์การทำวิจัย

- 2557 นักวิจัย โครงการ “รูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาเฉพาะกรณี พื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (จะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย)”
- 2555-2556 นักวิจัย โครงการ “วิจัยชุมชนท้องถิ่นกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำในเขตความมั่นคง จังหวัดสงขลา”
- 2555-2556 นักวิจัย โครงการ “เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนกับ กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ปากบารา จังหวัดสตูล”
- 2554 วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดูแลสุขภาพตนเองของวัยรุ่นมุสลิมในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สอนศาสนาอิสลาม เขตกรุงเทพมหานคร”

สมอ
HN700.55.Z9C6
ร64
2557

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัยเครือข่ายองค์กรภาค
ประชาสังคมและองค์กรพัฒ ...